

Matiwos Guut'tso

Nodoonz Iyesus Krstos Dooshishiyo

Kindo

Matiwos dooshishiyo, Iyesus b' weyijango, shin shin jangit keewetso kashitk b' wottsok'onat Ik'o shin b' taarts taar shintsotse b' ashuwotssh b' jangits keewo b' weeron b' imtsotse b' keewit doo shishi aap'ono detstsoniye. Doo shishi aap'onuwere Iyesus bo dagotse shuweyat b' eents ayhudiwots s'uzsh b' woterawon, dats jamosha b' tesh.

Matiwos dooshishyo Matiwoos dooshishiyan t'iwiwintsdek't k'aniyek mas'aafa, Iyesus b' shuwertsatse tuut b' gupeyonat b' fadeyi jango shaáanshdek't b' keewihakon, Geliln b' nabts nabo, daniyonat kashiyi finoni b't'intisiri. Manats dabt Geliln tuut Iyerusalem maants b' sha'ats sha'onat datsanatse b' teshts dúri s'uwaatsi ik gawyotse wotts keewwotsi tandek't b'keewir, keewanotswere b' jitewo, b' k'ironat k'iro da'at b'two detskno.

Doo shishiyan Iyesusi, Ik'i nemo bitsosh al detstsonat Ik'i mengsti jango daniyi danif eeno b' wottsok'o woshdek'tni b't'intis. B' danif danwotsitse ayuwotswere k'osh k'osh naartse kakuwere útsok kayiyekno.

1. Ik'i mengsti ashuwots doyo, fino, bo detsts mebtiyo, boatse koteetkewonat dúri s'uwatse boon kotiru gowo daniyiru gúúratse nabetso (k'ot' 5-7).

2. B danif tatse gitwots doo shishyi keewosh boon woshetsok'on boosh imets nemwotsi (k'ot' 10)

3. Ik'i mengsti jangosh t'intse k'osh k'osh naaron ariyets jewrwots (k'ot' 13).

4. B danifwotsi etirwi biitso kitsiru dano (k'ot' 18).

5. And dúri s'uwonat Ik'i mengsti weyi jangosh imets dano (k'ot' 24-25)

Jamon mas'aafan bdetstso

Iyesus Krstos naari s'oot'onat bshwewon 1:1—2:23

Gupfo Yohans fino 3:1-12

Iyesus b gupewonat b fadewon 3:13—4:11

Iyesus bfiino Geliln dek't btuutsok'owo 4:12—18:35

Gelilen tuut Iyerusalemits 19:1—20:34

S'uwaatsi ik gawiyotse Iyerusalemnat b gúúratse 21:1—27:66

Nodoonz k'iro da'adek't b tuutsk'onat b be'etsok'on 28:1-20

Iyesus Krstos shuwets s'oot'o

(Luk'. 3:23-38)

¹ Dawitnat Abrahamn naar wottso Iyesus Krstos shuweyi s'ap'o haniye.

² Abraham Yisak'i bshuwi, Yisak' Yak'obi bshuwi, Yak'ob Yihudnat bí'eshwotsi bshuwi,

³ Yihudwere Faresnat Zaran Timari eteef máátswatse bshuwi, Fares Hesroni bshwi, Hesronwere Arami bshuwi, ⁴ Aramu Aminadabi bshuwi, Aminadabu Ne'asoni bshuwi, Ne'asonu Selmoni bshuwi, ⁵ Selmon Boezn Reaabi eteets

máátswatse bshuwi, Boez Iyobedn Ruuti eteef máátswatse bshuwi, Iyobed Iseyi bshuwi, ⁶ Isey Nugúso Dawiti bshuwi.

Nugúso Dawit Oriyo mááts teshtswatse Selemoni bshuwi, ⁷ Selemon Rob'ami bshuwi, Rob'am Abiyayi bshuwi, Abiyawere Asafi bshuwi,* ⁸ Asaf Iyosaft'i bshuwi, Iyosaft' Iyorami bshuwi, Iyoram Oziyani bshuwi, ⁹ Oziyanwere Iyo'atami bshuwi, Iyo'atam Akazi bshuwi, Akaz Hzk'iyasi bshuwi, ¹⁰ Hzk'iyas Mnaseyi b shuwi, Mnaase Amos'i bshuwi, Amos' Iyosyasi bshuwi, ¹¹ Iyosyas Israe'el ashaasho Babilon maants bo kishodek't damets dúr Ikoniyannat bí'eshwotsi bshuwi.

¹² Bokisho dek't Babiloni dameyakon Ikoniyán Salatiyal b shuwi Selatyal Zerubabeli b shuwi, ¹³ Zerubabel Abiyodi bshuwi, Abiyodu Eelyak'emi bshwi, Eelyak'em Azori b shuwi, ¹⁴ Azor Sadok'i bshuwi, Sadok' Akimi bshuwi, Akim Eelyudi bshuwi, ¹⁵ Eelijud Alazari bshuwi, Alazar Matani bshuwi, Matan Yak'obi bshuwi, ¹⁶ Yak'ob Krstosi† eteefo Iyesusi shuwtsu Mariyami wid'tso Yosefi bshuwi.

¹⁷ Eshe Abrahamatse tuut Dawitats bborfetso tatse awd gubra, Dawitatse tuut kisho dek't Babilonits dameetsok bborfetso tatse awd gubra, kisho dek't Babiloni dametsatse tuut waa Krstosok bborfetso tatse awd gubree.

1:6 1:6 Rut. 4:18-22; 1 Zen. 2:13-15 * **1:7** 1:7 Asafnat Asan ikno. **1:11** 1:11 2 Naash. 24:14-15; 2 Zen. 36:10; Erm. 27:20

† **1:16** 1:16 Krstosi: Eto mesihya wee fuutetsoni etee.

Iyesus Krstos Shuwewo
(Luk'. 2:1-7)

¹⁸ Iyesus Krstos bshwetsok'o hank'oyi btesh, b ind Mariyam Yosefsh wid'eyat bbefore, bogonkerawon bi S'ayin shayiron maac'at' bdatseyi. ¹⁹ Bin wid'tso Yosef ash kaaw bteshtotse Maryami ash shinatse kish kitso geeratse, mansh aatson k'azk'ro bgaw. ²⁰ Ernmó keewan jango shiyanoke bbefore doonzo melakiyo gumon bi'ats be'eyat hank'o biet, «Dawit naaro Yosefo! Nwid'tsu Mariyam bmaac'tso S'ayin shayiron bwottotse bin nmoo maants dek'osh shatk'aye. ²¹ Biye nungush na'o shwitwaniye, bi ashuwotsi morrotse bkashitwotse bshutso Iyesusi etetune.»

²² Jaman bwottsonwere doonzo nebiyyo weeron bkeewtso bs'eenetwok'owe, ²³ «Hambe, baar na'a s'enu mac'itwane, nungush na'onowere shuwitwane, b shutsonwere <Amanu'eli> err s'eegetwe.» Amanu'eli etonwere «Ik'o nontoniye» etee.

²⁴ Yosef tokrotse b tuwor, doonzo melakiyo bish bkeewtsok'on b wid'tsu Maryami bmoomants dek'tbiami. ²⁵ Wotowa eree bna'o bshuufetsosh bin danatse.‡ Bshutsonowere Iyesusi et bs'eeg.

2

Aaw keshon waats k'eeni jango danfwotsi

1:18 1:18 Luk'. 1:27 **1:21** 1:21Luk'. 1:31 **1:23** 1:23 Isa. 7:14 **1:25** 1:25 Luk'. 2:21 ‡ **1:25** 1:25 Aanatse: Eto maatsonat nungushi gonkeyo gokeratse etee.

¹ Nugúso Herodis dúr, Yihud datsatse daatseyiru Betelihem kitutse Iyesus bshuweyiye hakon, k'eeni jango danfwots aaw keshomande Iyerusalem maants boweyi. ² Hank'o etnwere bo aati, «Shuwets Ayhudi nugúso aawoke? B k'eeno aawkeshon bek'aat bích sagadosh waarone.»

³ Nugúso man bshishtok'on tek' bwtisi, Iyerusalem ashjamonwere binton tek'bowtsi, ⁴ Kahni naash jamwotsntonat ashuwotsitse nemo danifwotsi kakudek't, Krstos bshuwetwo aawk'on b'wottsok'o boon bí aati.

⁵ Bowero hank'o ett bích bo aaniyi «Nebiyiyon hank'o etts bek'o guut'etsotse, Krstos bshuwet Yihud datsatse Betelem kitotsnee,

⁶ <Yihud dats kayotse daatseyiru Beteleeme!

Ti ash asho Isra'eli korde'er jishitwo n datsatse bkeshetwotse,

Yhuditsi kit een eenwotsiyere eegonoru dasheratsne.> »

⁷ Maniyere il Herodis k'eeni jango danfmanotsi ááshon s'eegidek't, k'eenman awr b be'etsok'o arikon aatt danbdek'i. ⁸ Hank'o ettnwere Betelem maants boon woshb'k'ri «Amr na'o jango t'iwintsde danere, bín itdatstsok'onowere taawere amr bích tsagaditwok'o waar taash keewwere.»

⁹ Bowero Nugúso aap'o booshishihakon kesht boami, eshe! aawkeshon bobek'ts k'eeno na'i marmat'o bbeyirwok b'ned'efetsosh bo shinshinatse sha'efetst boon b'jishi.

¹⁰ K'eenman bobek'tsok'on ayidek't gene'ubowtsi,

¹¹ Mootsowere kindt na'i marmat'o bí'ind

Mariyamnton b̄befere bobek'i, b̄shinats gúp gúp'at bosagadi, bo sat'nonowere k'eshdek't aawntso, it'anonat kerbeya etef shak' shaawo b̄ish bot'intsi.

¹² Herodis maantsowere bo aanerawok'o Ik'o gúmon boosh b̄keewtsotse k'osh weerindon b̄datsomand aanat k'azboami.

Na'i marmat'o dek't Gbs'mants boamtso'k'o

¹³ K'eeni jango danfwots boamiyakon, doonzo melakiyo Yosefats gúmon be'eyat, «Herodis na'i marmat'o úd'osh b̄geyirwotse, tuur na'i marmat'o indunton de'er Gbs'maand k'ay amee, neesh tkeewfetsonowere manoke betee» bí eti.

¹⁴ Mann Yosef t'úwon tuut na'i marmato bí indnton dek't Gbs'maand k'az bíami. ¹⁵ Manoknowere Herodis b̄k'irfetso b̄teshi, man b̄wottsonúwere doonzo nebiyiyo weeron «T naayi Gbs' datsatse s'eegree» biettso b̄s'eenetwok'owe.

Herodis nana'úwotsi b̄úd'itsok'owo

¹⁶ Herodis maniyere il, k'eeni jango danfwots b̄ín bo ant'elctso'k'o t'iwints b̄dek'tso'k'on, ayidek't b̄fayi, b̄ish kes' kes'fwotsi Betelihemnat bgúratse fa'a gal gal jamwotsmaants woshat, k'eeni jang danfwotsatse b̄dúro aatt danb̄dek'tso'k'on bo nato gitnatonat maniyere dash wottswotsi Betelihemitsnat bgúratse fa'a, beyat teshtswots nungush nana'uwotsi úd'iyb'ishi. ¹⁷ Manoor nebiyiyo Ermiyasn hank'o ett bek'on keewetso b̄s'eeni.

¹⁸ «Rahel b nana'úwotssh bieep'fere,

Kuhonat s'aamts eepi k'aaro Ramayitse b́ shisheyi
Bnana'uwots kashon bo altsotse kup'dek'o
k'azraniye.»

Gbs'itse Nazret maants aanetsok'owo

¹⁹ Herodis b́ k'irihakon Doonzo melakiyo Gbs'itse Yosefats gúmon be'eyat, ²⁰ «Na'o kasho geyiru ashuwots bo kirtsotsnee tuur na'o indun-ton de'er Isra'el maants amee» b́iet. ²¹ Yosefwere tuut na'o indúnton Isra'elmants dek't b́iaani.

²² Wotowabako Arkelawos b́nih Herodis she-gro Yihud datsatse b́ naasho b́shishtok'on Yosef manmaants amo shat b́gutsi. Eré gúmon b́n jishitwo imetsotse Gelil maants b́iami. ²³ «Nazrawiya eteetwe» ett nebiyiyon keewetso b́s'eenetwok'owo, Naazreti eteef kituts waat be b́wtsi.

3

Gupfo Yohans b́ nabtsok'o

(Mar. 1:1-8; Luk'. 3:1-18; Yoh. 1:19-28)

¹ Manoor gupfo Yohans Yhud worwotse nabfere b́weyi. ² Bdaniferowere «Eshe! Ik' mengstu b karntsotse naandrone erere» b́ etfo.

³ « <Doonzo weerindo k'aniwere, Bfudonore káátswere!> etfetst worwotse kuhiru asho k'ároniye»

ett nebiyo Isayas b́keewtso Yohans jangoni b́teh.

⁴ Yohans taho kambli s'iron wozeka b́tesh, b́gebatsowere shaak'a b́i edefo, b́ máfonwere

2:23 2:23Isa. 11:1; Mar. 1:24; Luk'. 2:39; Yoh. 1:45 **3:2** 3:2
Mat. 4:17; Mar. 1:15 **3:3** 3:3 Isa. 40:3 **3:4** 3:4 2 Naash. 1:8;
Zek. 13:4; Lew. 11:22

p'elonat dok'shi mas'a b'tesh. ⁵ Manoor Iyerusalemitse Yhud dats jamatse, Yordanos guúr jamatse ash asho Yohans maantsa bowaafu. ⁶ Bowere bomorro keewfetst, Yordanos fokotse Yohans kishatsna bogupefo.

⁷ Ernmó Yohans ferisawino eteefwotsnat Seduk'awino eteefwotsitse aywots gupeyosh bíyo bowafere bbek'tsok'on boosh hank'o bíeti «It dawnzi nana'uwotso! weyiru fayotse it keshetwok'o kone izi itsha? ⁸ Eshe naandrone it ettsok'o kitsit fino finore. ⁹ «Noo Abraham nana'uwots noone» eto itn bkishitwok'o itsh ark'aye, Ik'o shútsanotsitse Abrahamsh nana'uwotsi tizosh falitwe etirwe itsha. ¹⁰ Andmó, shakurtso miti shir jamotse fe'e. Mansh shuwi sheeng shuraw mit jamo k'ut'de'er tawots juwetwe. ¹¹ Eshe hamb taa, naandi jangosh aatson iti gupetwe, taayere il wetwonmó S'ayin shayironat tawon itn gupetwe, bíye taayere ayidek't bogfe, taa b tufitsi c'aamo dab kurosh bodktanaliye. ¹² Bíye b kishatse k'orbiyo detsfe, bínowere búts úro sheengshde'er s'ayintsitwe. Sndewonowere t'iwots gaas'etwee, buuyonmó tahraw tawon mitsitwe.»

Iyesus b gupetsok'o

(Mar. 1:9-11; Luk'. 3:21-22)

¹³ Manoor Iyesus Yohans kishon gupewosh Gelil datsatse tuut Yordanos foko maants b'weyi.

¹⁴ Yohansmó «Han woteratse, taa nkishon gupewo taash b'geyifere, aawk'oneya nee tmaants nweeti?» ett bín baziyo dek'btwi.

¹⁵ Iyesusmó «Ik'i shinatse kááw wotts fin jamo hank'on s'eentso noon bgeyitsotse, ando taan bazi k'aye» ett bish bí aaniy. Yohanswere keewman wotowe ett bín b̄gupi. ¹⁶ Iyesus gupeyat aatsotse b̄ keshtsok'on manoor daro k'esheebwtsi, Ik'i S'ayin shayiro kurkund araat Iyesus ats b̄ oot'fere b̄ bek'i. ¹⁷ Manoor «Hambe, bín t geneúwitwo t shunts na'oni» etiru k'ááro darotse b̄weyi.

4

Iyesusi fadetsok'o

(*Mar. 1:12-13; Luk'. 4:1-13*)

¹ Maniyere il, Iyesus Diyablosn̄ b̄ fadetwok'o Ik'i shayiro worwo maants bín dek'tbíami.

² Manoknowere hab aawonat hab t'úwo b̄ s'oomiyakon k'ak'bwtsi. ³ Faditwonúwere Iyesus maants waat «Nee arikon Ik'o naayi neena wotiyal, ááb shútsanotsi misho wotoore err azazowe» bíet.

⁴ Iyesusmó « <Asho b̄ beet Ik'o nonotse keshet aap' jamona bako mish mec'ronaliye> ett guut'ere» bíet.

⁵ Maniyere il, diyablos Iyesusi S'ayin kitu Iyerusalem maants dek'amt Ik' maa tookats need'idek't, ⁶ « <Nee arikon Ik'o naay neena wotiyal n tufwotsi shútso btowawok'o, Bokishon neen dambaan botep'etwok'o b̄ melakiwotsi azazitwe>

3:17 3:17 Aze. 22:2; Dub. 7; Isa. 42:1; Mar. 11; Luk'. 9:35 **4:1**
4:1 Ibr. 2:18; 4:15 **4:4** 4:4 Iwi. 8:3 **4:5** 4:5 Neh. 11:1; Dan.
9:24 **4:6** 4:6 Dub. 91:11-12

Ett guut'etsotse, hanatse dashan ntooko sha'e» bí et.

⁷ Iyesuswere anidekt « <Ando n doonz Izar Izeweri fadk'aye> ett guut'ere.» bíet.

⁸ Aaninwere diyablos Iyesusi ayidek't damb tuuts gurats kishdek't, datsatsi naash jamo bo-mangonton kitst ⁹ «Taash gúp'gup'ar n sagadiyal jaman neesh imetwe» bíet.

¹⁰ Manoor Iyesus, « <N doonz Izar Izewersh sagadowe b́ s'uznowere ik'iwe!> ett guut'etsotse ok tuwwe nee shed'anono!» bíet.

¹¹ Maniyere il diyablos Iyesusi k'azb́k'ri, melakiwotswere waat b́sh bofini.

Iyesus daniyo galiln dek' b́ tuutsok'o
(*Mar. 1:14-15; Luk'. 4:14-15*)

¹² Iyesus Yohans b́tipewo b́ shishtok'on Galil datsomand k'azb́iami. ¹³ Nazret kitu k'azk'rat, Zablonnat Nftalem awrajo Gelil aats k'ari ganoke fa'ú K'frnahom kitots waat b́beeyi.

¹⁴ Man b́ wotwere, nebiyiyo Isayas hank'o ett b́keewts bek'on aap'etso b́ s'eenetwok'owa b́tesh.

¹⁵ «Aats k'aromaants dek't amiru werindonat Yordanos fokoniyere bak'etse

Daatseyiru Zablón datso, Nftalem datso,
Ik' ash woteraw Gelilo!

¹⁶ T'alwotse beyiru asho sháán eeno bek're,
K'iri c'iisho bíyats b́dihts datsatse beyir-
wotsshowere shááno keshre.»

17 Manortson b̄tuutso Iyesus, «Ik'i mengstu bkarnotsotse naandrone erere!» et fetst nabo dek't b̄tuwi.

Iyesus mus'detsf awdetswotsi b̄s'egok'o
(*Mar. 1:16-20; Luk'. 5:1-11*)

18 Iyesus Gelil aats k'ari ganoke b̄beshefere, mus' detsf eshu gitwots, boowere P'et'rosi eteefo S'imoonnat b̄í eshu Indriyasn bo mus'kambo aats k'aromaants boshap'fere b̄bek'i. 19 Iyesuswere «Tshuutso shoyde woore, Mus'o it detsirwok'o ashuwotsi taash it kakwitwok'o woshitwe» b̄íet. 20 Bowero manoor bo mus'i kambo k'azk'rat b̄shuutso shoydek't botwi.

21 Maniyere beshat, Zebdiwos nana'a wotts k'osh eshu gitetswotsi Yak'obnat Yohansn bek'b̄k'ri. Bowero bonih Zebdiyosnton jeelbi abaats wotdek't bo mus'ikambo shipoke bobefere boon b̄s'eegi. 22 Bowero manoor bo jelbunat bonihn k'azk'rat b̄ shuutso shoydek't boami.

Iyesus ay ashuwotsi b̄ danitsok'onat b̄ kashit-sok'on
(*Luk'. 6:17-19*)

23 Iyesus ayhuidiyots Ik' k'oni mootse danifetst Ik'i mengsti doo shishi aap'i jango keewfetst, ay naari shodonat atsiweshon deshets ashuwotsi kashifetst Gelil dats jamatsa b̄ guurefo. 24 B̄ shútso Sooriya eteets dats jamatse b̄ shishet-sotse ash jamo shod naar ayonat, bo kishonat tufoon lasha'atswotsi, shod ayon kic'rwotsi, kim shayiro bogitsotse kindt fa'úwots, dikf shodo

detstswotsenat dúr jametswotsnowere bmaants dek't boweyi, bíwera kashi bí'ishi. ²⁵ Gelil datsonat tats kitwotsitse* Iyerusalemnat Yhudon, Yordanos fokoniyere bak'etse ayi ashuwots Iyesus shuutso shoyidek't bosha'i.

5

Iyesus guri abaatse bedek't b'danits dano

(K'ot' 5—7)

¹ Iyesus b́ shuuts shoydek't sha'iru ay asho b́ bek'tsok'on, guri abaats kesht beebdek'i, b́ danifwots b́maants t'iinbodek'i. ² Hank'o et tnwera daniyo dek'btwi.

Arik wotts deero daatsit ashuwots
(Luk'. 6:20-23)

- ³ «Dari mengstu bok b́wottstotse, Ik'ats te'eyirwots derekne.
⁴ Ik'o boon b́ k'up'shitwotse, shiyanirwots derekne.
⁵ Sheeng ashuwots datso bo naatetwotse derekne.
⁶ Kááw keewo k'ak'irwotsnat shashwirwots, boworitwotse derekne.
⁷ Bosh maac'o k'ewetwosh maac' nefitwots derekne.

* **4:25** 4:25 Tats kitwotsitse: Giriki noon keewon ayhudi woteraw ashuwots ikokere bo beyiru beyoko tats kitwotsi eteefoni. Kit jamwots bodatseyir Galil aatsi k'aroniyere aaw keshonat gáár weeron aaw kesho maantse. **5:4** 5:4 Isa. 61:2 **5:5** 5:5 Dub. 37:11 **5:6** 5:6 Isa. 55:1-2

- 8 Nib s'ayin detstswots Ik'o bobek'etwotse derekno.
- 9 Ash ashi dagotse manonat jeenon woshitwots, Ik'i nana'uwotsiye eteetwotse derekne.
- 10 Kááw keewosh gisheyirwots Ik'i mengstu bok bwottstotse Derekne.
- 11 «T jangosha err ashaashwots itn boc'ashor bogiishor, kooton it shúútso bot'afiwor derek itne. 12 Dari mengstotse it daatsit k'awntso een bwottstotse gene'ore, ayide gene'ore. Itiyere shin teshts nebiyiwotsi mank'o gishewo boats betsrne.»

Beronat sháánon ariyetso
(*Mar. 9:50; Luk'. 14:34-35*)

- 13 Manats dabt Iyesus hank'owa bíet, «It datsatsi beerok'o itne, ernmó beero bshaawo b t'ut'etka wotiyal bshaawo aak'alrniya aaniy daatso bfaliti? Úromaants juweyar aшон net'eyoniyere okoon shinomaants egoshor woteratse. 14 Itiye datsansh sháán itne, guri abaats ageets kitu ááshosh falratsane. 15 Ashuwots c'eesho c'eeshde'er mootse fa'a ash jamwotssh bsháánitwok'o girgijiyatsa bogedfoni bako oosh shirots dashan geraknee. 16 Mank'o ashuwots it sheeng fino be'ear it nih darotstso bo mangiytwok'o, it sháánonwere ash jami shinatse shááne.»

5:8 5:8 Dub. 24:3-4 5:10 5:10 1 P'et'. 3:14 5:11 5:111 P'et'. 4:14 5:12 5:12 2 Zen. 36:16; Wosh. 7:25 5:13 5:13 Luk'. 14:34-35 5:14 5:14 Yoh. 8:12; 9:5 5:15 5:15 Mar. 4:21; Luk'. 8:16; 11:33 5:16 5:16 1 P'et'. 2:12

Muse weeron imets nemo

¹⁷ Aaninwere Iyesus hank'o bíet, «Muse nemonat nebiywots danits dano gakosh twat-sok'o itsh bíarerawok'owa, taaye bos'eentwok'o woshoshe t weyi bako gákosh waratse. ¹⁸ Ariko itsh keewirwe, daronat datson bobeshe-fetsosh nem jamo s'eenetwe bako nemotse fidel múk'na'a iku wee k'op'u t'afratsane. ¹⁹ Mansha tzazi múkna'anotsitse dab iku gaketwonat k'osh ashuwotswor bogaketwok'o boon danit asho dari mengstotse múk'ee b'wotitiye. Ernmó t tzazi jamanotsi s'eentsosh, k'oshwotswere bo s'eentsitwok'o boon danit asho dari mengstotse een wotitwe. ²⁰ Manshe kááw it woto nem dan-ifwotsenat ferisawino eteefwotskoniyere bogo b'k'azal b'jamon dari mengstots it kindrawok'o itsh keewirwe.

²¹ «Yoots dúr teshts ashuwotssh eteetso shishrte, manwere <úd'k'aye, ash úd'tsats angshetwe> eteeke. ²² Taamó itsh keewirwe, bíeshwi fayitw jamats angsha angsheti, ando bí'eshush, <Nee woterawani!> err c'ashetwo angshirwots shinatse bíats angsheti, <Dartsani> err c'ashetu jamo gahanem tawotsa b'kinditwok'o bíats angsheti. ²³ Eshe nee n wosho gizi wosh t'intseyiru t'arp'ezok Ik'osh n door, niyats iirts eshwo b' beewo n gawitka wotiyal, ²⁴ n wosho gizi wosh t'intsiru tarap'ezmanok gerk'rar, amr shini n eeshunton manewe, maniyere okoon aanar n wosho t'intswé. ²⁵ N balngaro neen s'amire angishi moo maants b' damfere weerindatse káári n balangaronton ik wotowe. Man

woto bk'zal n nbalangaro danyosh, danyonwere polisosh, polisonu beshde'er b ime tipi moots n kinditi. ²⁶ Aroniye neesh ti keewiri, niyats angshets santimi tebu day ni'ishfetsosh b jamon manitse keyatsne.»

Widi jangosh imets dano

²⁷ Manats dabt Iyesus hank'owa biét, «Wido amk'aye!» eteetsok'o shishrte. ²⁸ Taamó itsh keewirwe, «Máátso s'iilt tewnts jamo, manoor b nibotse binton k'eeree» etre. ²⁹ N k'ani ááwo morro nfiniwok'o neen bwoshitka wotiyal, kishde juk'rowe! niats jamó gahanemits b juwe-woniyere niatsatse ikoko nt'ut'o neesh k'anefe. ³⁰ N k'ani kisho morro n finiwok'o b k'aliyal, k'ut'de juk'rowe, niats jamo gahanemits b juwe-woniyere niatsotse ikoku n t'ut'o k'anefe neesha.

Faksheyi jango imets dano

(*Mat. 19:9; Mar. 10:11-12; Luk'. 16:18*)

³¹ «B máátso fakshitu jamo bin bfakshtsok'o kitsit frmo bish ímee» etre. ³² Taamó «Widi jangon bwotiyala bako, b máátso fakshitu jamo widets bwotitwk'owa bin bwoshiti, fakshetsu deke'etu jamonwere widetsiye bwotiti.»

Taari jangosh imets dano

³³ Ando shin ashuwotssh, «Kooton taark'ayere, ernmó it taaro doonzosh

5:27 5:27 Kesh. 20:14; Iwi. 5:18 **5:29** 5:29 Mat. 18:19; Mar. 9:47 **5:30** 5:30 Mat. 18:8; Mar. 9:43 **5:31** 5:31 Iwi. 24:1-4; Mat. 19:7; Mar. 10:4 **5:32** 5:32 Mat. 19:9; Mar. 10:11-12; Luk'. 16:18; 1 K'or. 7:10-11 **5:33** 5:33 Lew. 19:12; Taaw. 30:2; Iwi. 23:21

s'eentswere» eteetsonowere shishrte. ³⁴
 Taamó, «Bjamonor taark'ayere» etirwe itsha.
 Daronwere Ik'i beyoki joor b'wottotse, daronor
 b'wotiyal, ³⁵ Datsunwere doonzo tufi need'oko
 bwottotse datsonor taark'ayere, nugus eeno kitu
 bwottotse Iyerusalemno taark'ayere, ³⁶ N took
 s'iitotse ikunor dab nas'o wosho wee aak' wosho
 nfalrawotse ntookonor b'wotiyal taark'aye. ³⁷
 Mansh it noon keew keewon «Ee» it etal «Ee»
 et wotowa wee «Iya'a» it etal «Iya'a» et wotowa
 bako maniyere beshtso shed'anikee.

Weer weersho b' geyirawok'o
(Luk'. 6:29-30)

³⁸ « <Ááwi shegro ááwa, gáshi shegro gásha>
 eteetsok'o shishrte. ³⁹ Taamó hank'o etirwe
 itsha, gond itats finiru ashuwotsats weero
 wersh k'ayere. Ernmó nk'ani malalo jabitwosh
 ngiri malalo ananshde ime. ⁴⁰ Ash iko nkito
 dek'osh geeyar niyatse b'moshal, n kotiyonor
 b'dek'etwok'o b'ish k'ayk'rowe. ⁴¹ Ash iko <Taan-
 ton kuro kurde ik kilo metrok'o amee,> err
 neen b'shefiyal, nemon kuro kurde git kilometro
 b'inton amee. ⁴² Niyoke k'onitwosh ime, niyoke
 gushosh geyirwosh k'aze etk'aye.»

N balangaro shuni jango
(Luk'. 6:27-36)

⁴³ Manats dabt Iyesus hank'owa bí'eti, «
 <N giyo shune, n balngaro shid'ee> eteetsok'o
 shishrte. ⁴⁴ Taa it balngarwotsi shunere, iti

5:34 5:34 Yak'. 5:12; Isa. 66:1; Mat. 23:22 **5:35** 5:35 Isa. 66:1;
 Dub. 48:2 **5:37** 5:37 Lew. 19:12; Taaw. 30:2; Iwi. 23:21 **5:42**
 5:42 Iwi. 15:8; Ari. 24:29 **5:44** 5:44 Ari. 25:21-22

gishirwotssh Ik'o k'onwere» etirwe. ⁴⁵ Han it k'aliyal, darotse fa'o it nihsh nana'úwotsi wotitute. Biye gondwotsnat sheengwotssh aawo kishirwee, mank'o kááwwotsnat k'uurwotssh bí awsho butsirwee. ⁴⁶ Iti shunir ashuwots s'uzi it shunal eeg k'awntse it detsi? Morretswots* mank'o k'alirunoshna ⁴⁷ It eshwots s'uzi jamo it aatitka wotiyal eshe aawne bogo it finirwoni? Ik' ash woterawotswor mank'o k'alirunoshna? ⁴⁸ Eshe daritstso it nih s'een b'wottsok'o itwere s'eenwotsi wotoore.

6

Tewd dowi jango

¹ Dabt Iyesus hank'owa bíet, «Ashuwots taan be'enee err sheeng fino ash shinatse finoniyere it tooko korde'ere, maniyalbakó daritsitso it nihoke eegor k'awntso daatsratste. ² Eshe t'owwotssh n'ímoor, ash shinatse shunewna etiru git alberetswots Ik' k'oni moonat werind weerindatse bo k'alirwok'o be'ewosh k'alk'ayere, arikon itsh keewirwe, booye shin shino bo k'awntso daatsdek'rnee. ³ Neemó tewdi doon ni ímoor n k'ani kisho b k'alirwo n giri kisho b'danawok'owa. ⁴ Eshe n tewdi doo áátson wotowe, ááshon finetso bek'irwo nnih n sheeng fini k'awntso neesh dashetwe.

Ik' k'oni jango (Luk'. 11:2-4)

* **5:46** 5:46 Morretswots: Eto Griki mas'aafotse t'ilish ko'ifwotsi etfe. **5:48** 5:48 Lew. 19:2; 18; Iwi. 18:13 **6:1** 6:1 Mat. 23:5

5 «Ik'o it k'onor git alberetswotsk'o wot k'ayere! bo asho boosh bbek'etwok'owa er' Ik' k'oni moonat werind weerindatse need'de Ik' k'ona boshunfoni. Ariko itsh keewirwe, bohe bok'awntso shin shino daatsdek'rnee. 6 Nee Ik'o nk'onormó, n moots kindde nfengesho ic'de'er ááshon beyirwo nnihi k'onwe, ááshon n k'ontso bek'irwo nnihi k'awntso neesh dashetwe.

7 «It Ik'o it k'onor Ik' ash woterawwotskok'o ay ooshiwon keewk'ayere, bo ananshdek' ayoto bo keewtsosh Ik'o bok'ono b' k'ebetwok'oweya boosh bíariri? 8 Itmó it nih itsh geyit keewo bín it k'onfetsere shino b' dantsotse bokok'o wotk'ayeree. 9 Eshe it Ik'o it k'onor hank'o err k'onwere,

<Darotse beyirwo nonihono!

N shúútso mangwee,

10 N mengstu wowiyee,

N shuno darotse b' wottsok'o,

Mank'o datsatsno wotowe.

11 Noosh geyit misho hambets noosh ime.

12 Noowere noon dádtswotssh oorowe
noettsok'o

Nofints morro noosh orowa eree,

13 Gondatse noon kore bako,

Fadeyots noon kindshk'aye,

[mengsto, angonat mangon

Dúre dúron nike,

Amen.]*>

14 «Ashuwots morro boosh orowa it etal, it-showerere daritstso it nih itsh orowa etetuwe. 15

6:5 6:5 Luk'. 18:10-14 6:7 6:7 1 Naash. 18:25-29

* 6:13 6:13 Mengsto, ango, manga etirwo kishon guut'ets shints mas'afwotsitse hanotsi deshakno. 6:15 6:15 Mat. 11:25-26

Ashuwots morro oorowe eto it k'azaalmó it moronowere daritstso it nih itsh orowe eraatse.»

S'oomi jango

¹⁶ Manats dabt Iyesus hank'owa bíet, «It s'oomor, bo s'oomo ashuwots boosh bodanetwok'o, boshiitso wonawoniru git albertswotk'o, it shiitso sholik'ayere, arikon itsh keewirwe, booye bok'awntso dek'wtserne.

¹⁷ Neemó n s'oomor n shiitso mashde'e, n tokatsowere fuurde'ee, ¹⁸ Mank'oon, eshe n s'oomo ááshon beyirwo nnihiyere okoon k'osho konwor danatse. Ááshon finetso bek'irwo nnihwere n k'awntso neesh dashetwe.»

Datsatse gaalo ko'iyó bgeyirawok'o bdanitsok'o

(Luk'. 12:33-34)

¹⁹ Ando aani dabt Iyesus hank'owa bíet, «Barariyonat hajoon bot'afitwoke, úmp'etswotswere tishde bo úmpitwoke, datsanatse it tookosh gaalo ko'ik'ayeree.

²⁰ Maniyere barariyonat hajif keewwots t'afiyo bofalrawoke, ump'etswotswere tishr boump'erawok darots it gaalo ko'iwere. ²¹ N gaalo bbeeyirwoke n nibonúwere manoknee b daatseti.

Ash atsatsi c'eesho

(Luk'. 11:34-36)

²² «Ááwo atsi c'eeshee, manshe niááwo jeena wotiyal, niats jámó sháán wotitwe, ²³ Ni ááwo jeen wotoók'azalmó, niats jamo t'alwe bwotiti.

Eshe niatse fa'a shááno t'alu bwotiyal, t'alwo aawk'owe iki b̄ gonditik'uuna!

Beyosh shiyano b̄ geyirawok'o

(Luk'. 16:13; 12:22-31)

²⁴ «Ash iko doonz gitosh guuts woto falratse, wee ikoniye b̄shit'eti, k'oshonowere b̄shuneti, wee ikosh amanek wotitwe, k'oshonowere gac'itwee, mank'o ash iko iknon Ik'onat gizonsh guuts woto falratse. ²⁵ Mansh eshe hank'o itsh etirwe, <Eege no meeti? Eege no úsheti? Egek'una no tahiti?> Eton it beyi jangosh shiyank'ayere, mishoniyere kasho, tahoniyere atso bowatsáá? ²⁶ Aab darotse bidiru kafwotsi s'iilere, bo shohatsnee, k'ec'atsnee, t'iwots gáác'atsnee, ernmó daritstso it nihye boon manziri. Eshe it kafwotsiyere ayidek'at bogftoshnáá? ²⁷ Ititse kic'ar b̄beeyi dúrats ik aaw† dabdek'o falitwo kone bíí? ²⁸ Ando mank'o tahi jangosh eegoshe it kic'iri, shiratsi fundwotsi aawk'o bo eenirwk'o s'iilere, booye finon ayidek't maawratsnee, jokeratsnee, ²⁹ B̄mang jamonton Solomonwoŕ dab̄ boyitsi ikuk'o taheratse, etirwe itsha. ³⁰ Eshe hambets be'eyar yats tawots jwetwo shiratsi tootso, Ik'o hank'o b̄ takitkawotiyal, it shapts imnetiyetswotso! itnere bogshde'er aawk'oneya tako b̄k'azeti? ³¹ Mansh eshe it <Eege nomeeti? Wee, eege noúsheti? Egeek'uwa notahiti?> Erfetsr shiyanon kic'k'ayere. ³² Man daatsosho

6:27 6:27 Dub. 39:5-7 † **6:27** 6:27 B̄beeyi dúrats ik aaw: Ik ik bitswotsitere «b̄ need'ats ik indú» etirwo daatsetwe. **6:29** 6:29 1 Naash. 10:4-7; 2 Zen. 9:3-6

Ik' ash woterawotswor geyirunee, itsh jaman bgeyitwok'o daritstso it nih danfee. ³³ Itmó, shin shino Ik'i mengstonat kááwo gewoore. Oorts keew jamo itsh dabeetwe. ³⁴ Yaatso btookish kic'itwee, yaatsish kic'k'ayere, aawosh bgondoo bodfe.»

7

Ashaats angsho b geyirawok'o

(Luk'. 6:37-42)

¹ Manats dabí Iyesus hank'owa bíet, «It atsats angsherawok'o konatsor angshk'ayere, ² k'oshwotsats it angshsok'o it atsowere angshetwe, mank'o it tatsts tatsi k'ac'ots itsho tatsetwe. ³ Ni ááwotse fa'a gindo nbe'aawo ni'eshu ááwitsi kiimo n s'iil eegishe? ⁴ Eshe niááwotse gindo bbefere, ni'eshuush, <Aab ni ááwitsi kimman kishuna> nietet ááwk'oneya? ⁵ Nee git albertsono, shin niááwotse fa'a gindo kishwe, maniyere il, nieshu ááwotse fa'a kiimo kishosh shengshde bek'etune. ⁶ Woshosh t'int meets S'ayino kanwotssh imk'ayere, it ink'wo guritswots shinats juuk'ayere, gúritswots itko bk'awntso shaaw gizon keewets malo botufon boneed'awok'owa, kanwotswere aanar itn shas'etunee.

Kup'de Ik' k'oni oot'o

(Luk'. 11:9-13)

⁷ «K'onwere itsh imetwe, gewoore daatsitute, fengesho k'ofore itsh k'eshetwe. ⁸ K'onitu jamo dek'etwe, geyirwonúwere daatsitwe, fengesh

k'ofitwoshwere k'eshetwe. ⁹ Ititse b na'o tusho bk'onoor shutso imetwo kone? ¹⁰ Mus'o bk'onre dawnzo imetwa? ¹¹ Eshe it gondwotsi wotefetsat, it nana'uwotssh sheeng keewo imo it daniyakon, bérée, darotse fa'o it nihi bin k'onitwotssh bogshde aawk'owe sheeng keewo imo bk'azeti! ¹² Eshe haniyak ashuwots itsh bok'alitwok'o it geyiru jamo itwere boosh mank'o k'alwere, nemonwere, nebiywots keewtso danonwere b keewirwo haniye.

Fengesh t'ebú jango

(Luk'. 13:24)

¹³ «Fengesh t'ebún kindúwere, t'afo maants kindshit fengesho gawne, b werindonúwere eene. Manmaants kindit ashuwotswere ankat-nee. ¹⁴ Kashomaants kindshiru werindonu t'eebe, b werindonwere kic'ike, bin daatsit ashuwotswere aynaliye.

Mito bshuwone b danifoni

(Luk'. 6:43-44)

¹⁵ «Mereeri gok'o tahde it maants weetwotsatse, bogitsotsnmó biik'ts boditsi Elah wotts kootets nebiywotsatse it atso korde'ere, ¹⁶ Bonowere it danet bo fini shuwonee. Angitsi t'ugi atatse weyini shuwo, koshshlatse belesi miti shuwo mec'etwa? ¹⁷ Mank'o miti sheeng jamo shuwi sheengo shuwitwee, gond mitonwere gond shuwo shuwitwee. ¹⁸ Miti sheengo gond shuwo shuwosh falratse, gond mitonwere sheeng shuwo shuwosh falratse. ¹⁹ Sheeng

shuwo shuraw mit jamo k'ut'de tawo maants juwetwe. ²⁰ Mansh eshe, kootets nebiywotsi bofini shuwon boon danetute.

Taa iti danatse
(Luk'. 13:25-27)

²¹ « <Doonzono! Doonzono!> taash etiru jamo daritsi mengstots kindratse, daritsi mengstots kinditwo darotse fa'o t nih shuntso finitwoniye. ²² Angshi aawots ayuwots, <Doonzono! Doonzono!! n shútson bek'o keewratsnowa? N shútson fo'erawo kishratsnowa? Nshútson ay adits keewwotsi k'alratsnowa?> Etetune taasha. ²³ Taawere manots aawots, <Ë jamon itn danatse! it gond finirwots tiyatse okaan wokoore!> eteetwe boosha.

S'alats wee shiyats ageets moowwotsi ariyetso
(Luk'. 6:47-49)

²⁴ «Ti aap'an k'ewde'er finats jitsit jamo b moo s'alats agts s'ek ashoni bí ariye ²⁵ Awshonú bbutsi, di'onwere bdi'ii, jongonwere jongat maa man b gifniy, ernmó, maaman shútsi s'alats bí agetsetse dihratsee. ²⁶ Ti aap'tsan shisht finats jitsrawonmó b moo shiyats agts gik'ets ashoniye bíari. ²⁷ Awsho bbutsi, di'o b di'i, jongo jongat maaman bgifnii, moonwere manoor dihbwti, bdih dihonwere dihi gondo bdi.» ²⁸ Iyesus keewanotsi keewt b ishtsok'on ashuwots b danits danatse tuutson bo'adi. ²⁹ Adtswotswere bí bo nem danifwotskok'o bwoterawo aletsok'o b daniyrwotsna btesh.

8

*Iyesus een shodets asho b kashitsok'o**(Mar. 1:40-45; Luk'. 5:12-16)*

¹ Iyesus guri abaatse b oot'tsok'on ay ashuwots b jafrats botuwi. ² Manoor een shodets ash iko waat b gubrats diht «Doonzono! ni eekiyal taan s'ayitso falitune» bí eti. ³ Iyesuswere b kisho jargdek't bín shú'at «Eekitwee, s'ayine!» bí eti. Een shodetsmanwere manoor bí een shodmanatsee s'ayin b'wútsi. ⁴ Maniyere il Iyesus, een shodotse kashtsmansh hank'owa bíet, «Kee-wan konshor keewk'aye, ernmó nkashtsok'o amr kahniwotssh kitswe, boats gaw b'wotiisha, n kashtsotse Muse b azazts wosho Ik'osh t'intswé» bí eti.

*Iyesus bali naasho guutso b kashitsok'o**(Luk'. 7:1-10)*

⁵ K'frnahom kitotse Iyesus b kindtsok'on, Rom datstso balatsi naasho b maants t'int k'onfetst, ⁶ «Doonzono, t guutso durutsat ayidek't kic'efetstniye b k'eyiri» bí et. ⁷ Iyesuswere «Taa waar bín kashiytwee» bíet. ⁸ Balatse naash wottsonmó hank'o ett bish bíaaníy, «Doonzono! nee tmoots nikindosh bodk ash taanaliye, b'wotefermó ik aap'u s'uzi keewe bako, t guutso kashitwe. ⁹ Taahe t tookon altswotssh alek wotefetsat, t shirotse tíaalíru kes' kes'fwotsi detsfe, boyitsi ikosh <Amee!> ti etor ametuwe, k'oshonwere <Wowe> ti etor weetwe, t guutsonwere <Han k'alwe> ti etor k'alitwe» bí eti.

¹⁰ Han b shishtsok'on Iyesus bí adi, b shuuts shoydek't sha'íru ashuwotssh hank'o bíeti,

«Arikon itsh keewirwe hankok'o bodts een imnetiyo detsts ik ashonor Isra'elitse daatsratse. ¹¹ Ayuwots aaw keshonat aaw kindon weetúnee, Abrahamnton, Yisehak'nton, Yak'obnton dari mengsti mishi maratse beedek'etúne etirwe itsha. ¹² Mengstaani naatosh boon b̄ geyirwotsmó úratse fa'a t'alwotse bojweti. Manoknowere eeponat gash k'aashon wotitwe.» ¹³ Maniyere il bali abaatsi naashmansh Iyesus «Amee! ni amantsok'o neesh wotowe» bí et. Guutsonwere manoori sa'aton kashb̄wtsi.

Iyesus shodets aywotsi bkashitsok'o

(Mar. 1:29-34; Luk'. 4:38-41)

¹⁴ Maniyere il Iyesus P'et'ros moots b̄ kindt-sok'owon P'et'ros awu bi'atso k'ees't bíere shodat b̄ k'eyirwok'o b̄bek'i. ¹⁵ B kisho b̄ shuu'útsok'on manoor biatsi k'ees'o bín faksh bk'rere kashb-wts, tuwatnwere Iyesussh b̄fiini. ¹⁶ Datsonwere b̄ iltok'on ashuwots Fo'erawwotnsn detsets ay shodetswotsi Iyesusmaants dek't boweyi, bíwere b̄ nooni aap'on kim shayirwotsi b̄ kishi shodets jamwotnsnowere b̄ kashiyi. ¹⁷ Man bk'altsatse tuutson nebiyiyo Isayasn, «Bíhe no kúúno k'aa'úbdek'i, no shodono kurb̄dek'i» bek'on eteetso bs'eeni.

Iyesus jafrats sha'irwotsats bodet gond bek'o

(Luk'. 9:57-62)

¹⁸ Ash ayo bín gúrdekt bobefere bek't Iyesus b̄ danifwtssh bak'ets bokimetwok'o b̄azazi. ¹⁹ Maniyere hakon nem danifo Iyesusok waat,

«Danifono! ni'ametu jamok nshuutso sha'ona» bí eti. ²⁰ Iyesuswere, «Waangwots gop'o detsfne, daaratse bidíru kafwots kúto detsfne, ashna'onmó bíts kash bdek'et beyoko deshatse» ett bíaaniy. ²¹ B danifwotsitse iko «Doozonono! shino amr tnihi duuhr* twetwok'o taash eekowe» bí et. ²² Iyesuswere «Neehe tshuutso shoy de'er wowe, k'irtswotsiye boko k'irtso duh bodek'etwok'o boon k'ay k'rore» bíet.

Iyesus kup'ts jongo s'ik b'etetwok'o b k'altsok'o
(*Mar. 4:35-41; Luk'. 8:22-25*)

²³ Iyesus jelbots bkidre, bdanifwots bjafrats botwi. ²⁴ Eegurahi eeno aats k'aratse btuutsatse jongi eenman jelbu k'oot'osh bí eti, Iyesusmó manoor k'eya bk'eyir. ²⁵ B daniyfwots Iyesusok t'int «Doozonono! Aage t'afrone, noon fariwe!» ett bín tokrotse bo tuuzi.

²⁶ Bíwere «It imnetiyo itsh shaptswotso! eegoshe it shatiri?» bí et. Manyakowere Iyesus tuut jongonat aats k'aaron bíhadi, een s'ik etonu wotbwtsi. ²⁷ Ash ashuwotswere adt, «Jongonat aats k'arwots bísh boaleyiruhan aawk'o ashe?» bo et. ²⁸ Iyesus Gelil dats aats k'aroniye kint, Gergesenon datsats b waatsok'on Fo'erawo boon bdetsts ash gitwots doowi beyoke kesht bínton gonke bowtsi, ayidek't shatiik boteshtsotse asho konwor man weeron besho falraka btesh. ²⁹ Bowere «Nee, Ik'o naayo! nee nooke eeg kis'e ndetsi? Aawalo noon kic'iyosheya nweyi?» Etfetst bokuhi. ³⁰ Boyere muk'i okááne

* **8:21** 8:21 Duuhr: Bnihi b k'irfetso woc'r dukosh b detsts shuno kitsirwoniye b ari. **8:29** 8:29 Mes. 11:12; 2 Sam. 16:10

wokat fa'a beyoke gurits s'eeno b́ jinfera b́teshi. ³¹ Fo'erawonwere, «Noon nkishitka wotiyal, oona neesha gurits s'een manmaats noon damiwee» ett b́n bok'oni. ³² Iyesuswere «Ameree!» b́i eti. Mann ashuwotsitse kesht guritswotsits amt bokindi. Gurits jamwotswere gohi gúúratse tengsheyat oot't aats k'arots k'oot'eyt bok'iri. ³³ Guritswotsi jinirwotswere giifat kitots kindt jam keewo bokeewi, Fo'eraw boon detsts ashuwotsats wotts keewono bokeewi. ³⁴ Maniyere il kit manitsi ash jamó Iyesusi bek'osh boweyi, b́n bobek'tsok'on bodatsatse keer bíametwok'o bok'oni.

9

Iyesus ash duro b́kashitsok'o (*Mar. 2:1-12; Luk'. 5:17-26*)

¹ Maniyere il Iyesus jelbots kinddek't aats k'arotse kint b́took kitumand b́weyi. ² Manoknowere ashuwots es'ats k'eyiru bíatso lasha'ats ash iko b́maand dek't boweyi. Bíwere bo aman amano bek't, bíatso lashatsosh, «T naayo! kup'owe shenono, n morr jamo neesh orowa eteere» bíet. ³ Manoor nemo danifwotsitse ik ikwots, «Ashaahan Ik'oniye b́ c'ashiri!» ett bonibotse bo gawi. ⁴ Iyesuswere bo gawirwo dank'rat hank'o boosh bíeti, «It nibots eegoshe gond keewo itgawiri? ⁵ B́wotiyaluru n morro oorowe eteere etonat tuur amee! etotse aaw ketfa? ⁶ Ernmó ash na'o datsatse morro k'a'úbazosh alo b́ detstsok'o it danisha» ett biatso lasha'atsosh «Tuur ni'es'o kurde nmoo maants amee» bíet. ⁷ Ashonwere tuut b́moo maants k'az bíami. ⁸ Ashuwotswere man bobek'tsok'on bo

shati, hank'o bodtso alo ashosh b́ imtsotse Ik'o bo udi.

*Iyesus Matiwosi eteetso Lewiyi b́ s'eegtsok'owo
(Mar. 2:13-17; Luk'. 5:27-32)*

⁹ Iyesus manoke tuut amoke b́befere Mati-wosi eteefo t'ilish dek'eef beyoke b́befere bek't «T shuutso wowe» b́iet. B́iwere tuut b́ shu-utso b́ ami. ¹⁰ Maniyere il Iyesus Matiwos mootse mishimaratse b́befere t'ilish ko'if ay-wotsnat morretswotsh man maants waat b́inat b́ danifwotsnton mishimaratse beebodek'i. ¹¹ Ferisawino eteefwotswere man bek't «It dan-ifo eegoshe t'ilish ko'ifwotsnat morretswotsnton towat b́meyiri?» bo et. ¹² Iyesuswere man shisht hank'o ett boosh b́aaniy, «Shood-etswotssha bako jeenwotssh atetso geyiratse. ¹³ Ameree «Taa t geyirwo mhretiya bako woshaliye» ett guut'etso eeg b́wotssok'o p'ec'ar t'iwintsde'ere. Taa twaa kááwwotssh b́woterawo morretswotssh orowe eto bodaatsitwok'o boon s'eegoshe» b́iet.

*S'oomi jangosh t'intsets aato
(Mar. 2:18-22; Luk'. 5:33-39)*

¹⁴ Manoor, Yohans danifwots Iyesusok waat «Noonat ferisawino eteyirwotsh jam aawo s'oomere nos'omiri, n danifwotsmo eegoshe s'oomo bok'azi?» ett b́in boaati. ¹⁵ B́iwere hank'o ett boosh b́aaniy, «Guuyo bonton b́befere guuy deentswots shiyano boon geyifá? Ernmó guuyo booke b́dek'eet aawo weetwe, manoor s'oomitunee. ¹⁶ Natts tahats b́út'i handro

shipetwo konwor aaliye, bšhipalmó bú'ti handrman tahi dorman kushide'er b gaad'o iki gawintsitwee. ¹⁷ Mank'o aats arwi natots weyini biri handro gáás'etwo konwor aaliye, man k'aleyalmó, aruman t'uu'niye b́wutsiti, weyini bírmanmó kuud'itwee, arwonwere awaashar finats jinaniyere b́ ooriti. Ernmó handr weyini bíro handr arwots gáás'o geyife, mank'oon gitetswots jeenon beetúne.»

Iya'iros na'únat Iyesus taho t'awits máátsu jango

(Mar. 5:21-43; Luk'. 8:40-56)

¹⁸ Iyesus man boosh keewoke b́befere, naash iko b́ maants waat, b́ baronowere Iyesus shinats gup'gup'ať, «Hamb t na'ú k'irwtseranee, ernmó nee waar n kisho bíats ngedal kashitwane» bíet. ¹⁹ Iyesuswere tuut ashman shuutso shoydek't bí ami. B́danifwotswere b́shuutso shoydek't boami.

²⁰ Manoke, tatse git nat s'eenosh b s'atso kud'at need'o b́k'aye kic'iru mááts iku fa'a bteshi, manoor Iyesus shutsatse b́ tahi jilo bkishon b dets. ²¹ Man bk'alwere «B́taho s'uzi dab t t'awiyal kashitwe» etaat b nibotse gawat bteshtsotsna. ²² Iyesuswere wongr et aanat bin b́ s'iiliyakon «Kup'owe t n'ie! n imnetiyo neen kashire» bíet. Máátsnwere manoor kash bgutsi.

²³ Maniyere il Iyesus naasho mook b́bodtsok'on shiyani gaato fugfwotsnat hakebak jod'efetst eepiru ashuwotsi b́bek'i. ²⁴ Bíwere «It únets hanoke ameree! na'ú tokra btokriri bako

k'irratsane!» b́iet. Boomó b́keewo aatsnit b́í'ats bomiis'. ²⁵ Ashuwots bokeshihakon, Iyesus na'ú bbeyiru maa kayots kindt b kisho b́dets, biwere btuwi. ²⁶ Keewman een b́wottsok'o gúúrmanatse shishe b́wutsi.

Iyesus aaw dog gituwotsi b́kashitsok'o

²⁷ Manoke tuut b́iamfere Iyesusi shoydek't aaw dog gitwots bo tuu, boowere «Dawit naayo! oona neesha noosh maac'o k'ewowe!» et fetst bokuhefere boteshe. ²⁸ Moots b́ kindtsok'on Iyesusok t'iin bodek'i, b́iwere «Taa man k'alo tfalitwok'o amaniruteya?» b́iet. Bowere «Ee, doonzono!» ett boaanij. ²⁹ Maniyere il Iyesus bo ááwwotsi b́ kishon b́ shuu'ihakon, «It amantsok'o itsh wotowe!» b́í et. ³⁰ Bo ááwonwere k'eshe b́wutsi, Iyesuswere «Keewan konshor keewk'ayere!» ett kup'idek't boosh b́ keewi. ³¹ Boomó aḿ gúúrmanatse Iyesus shúútsi eeni jango bokeewi.

Iyesus b́ noon duts ash iko b́kashitsok'o

³² Bo ááw k'eshets ashuwots kesht boamt-sok'on ash k'oshwots Fo'erawo b́iatsotse s'eentso ash gidik' iko Iyesus maants dek't bowaa. ³³ Fo'erawonwere b́ gitsotse b́ keshtsok'on ash gidik'o noonkeewo dek't b́tuwi, ash ashonwere «Isra'elitse hank'o keewo b́ jamon be'e danake!» ett bo adi. ³⁴ Ferisawino eteefwotsmó «B́iyere Fo'erawo b́ kishir Fo'erawwots naashonee» bo et.

Ash ashosh Iyesus maac' b́k'ewtsok'owo

³⁵ Iyesuswere bo Ayhudi Ik' k'oni mootse danifetst, Ik'i mengsti doo shishiyo nabfetst, ashuwotsi shodonat atswesh jamotse kashifetst, kitonats gal jamotse bíananefoni. ³⁶ Ash ashonmó jints deshaw mereerwotskok'o kic'efetst dáándat bobefere b́bek'tsok'on boosh maac'o b́k'ewi. ³⁷ Mansh b́danifwotssh hank'o bíet «Mááyo kakwetwo aye, mááy katsman kakwitwotsmó aynaliye. ³⁸ Eshe fintswotsi mááy kakwok b́ woshitwok'o mááy katso doonzi k'onwere.»

10

Tatse git wosheetsots jango

(Mar. 3:13-19; Luk'. 6:12-16)

¹ Iyesus tatse git b́ danifwotsi bíyok s'eegdek't, kim shayiro bokashitwok'o, shodonat kúúni shod jamon bokashitwok'o alo boosh b́ ími. ² Tatse git wosheetsots shútsonwere hank'oyi, shin shinon P'et'rosi eteetso Sim'onnat bí eshu Indriyasi, Zebdiwos nana'uwots Yak'obnat Yohansn, ³ Filip'os, Bert'elemiyos, Tomasi, t'ilish dek'fo Matiwosi, Ilfyos naay Yak'ob, Tadiwos ⁴ Okooretso Sim'oni, Iyesusi beshidek't imtso Keriyot asho Yihudi.

Wosheets tatsegitwotsi daniyosh bo wosheet-sok'o

(Mar. 6:7-13; Luk'. 9:1-6)

⁵ Iyesus tatse gitwotsi, hank'o ett boon b́woshi, «Ik' ash woterawwotsok amk'ayere, Semari dats ashuwots kitotso kindk'ayere, ⁶ Maniyere

9:35 9:35 Mat. 4:23; Mar. 1:39; Luk'. 4:44 **9:36** 9:36 Taaw. 27:17; 1 Naash. 22:17; 2 Zen. 18:16; Hzk'. 34:5; Mar. 6:34 **9:38** 9:38 Luk'. 10:2

mereerikok'o t'afts Isra'el ashuwotsok ameree. ⁷ Amrnwere <Dari mengstuuniye karnraniyee!> err nabúwere. ⁸ Shodetswotsi kashiwere, k'irtswotsi tuuzwere, een shodetswotsi s'ayintsworee, Fo'erawwotsi kishwere, beenon it dek'tso beenon imere. ⁹ Awntso wee ambaro wee k'áázo it borsots deshdek'k'ayre. ¹⁰ Fintsosh b' misho daatso b'ish b' geyitsotse it weerindatse k'arc'ito, git kito, gitl c'amono, gumbonowere de'amk'ayere. ¹¹ Bits itkindts kitotse, wee gálútse, itn dek'et asho koni bwoto t'iwintsde dande'ere, manokman fakshr it keshfetsosh bíyoke teyere. ¹² Ash moots it kindor jamo aatwere, ¹³ Maa man it jeenosh bwotititka wotiyal jeeno itoktso b'ish boree, wotitkali wotiyalmó itoktso jeeno itsh aanowe. ¹⁴ Asho konwor itide'awo wee it aap'tso k'ebo b' k'azetka wotiyal gal man wee kit man k'ay it keshor it tufatsi k'undo teboree. ¹⁵ Arikoniye itsh t keewiri, angshi aawots kit maniyere Sedomnat Gemor ashuwotsi fayet fayó ketefee.

Doonzo b' wááftsere shino gishewonat gond-bek'on bwotitwok'o

(Mar. 13:3-13; Luk'. 21:12-17)

¹⁶ «Hambe! mereerikok'o elahi taalotse iti twoshiri, mansh dawnzikok'o s'ekwotsi, erkndikok'o dingatwotsi wotoore. ¹⁷ Ashuwots angshosh jebats beshide itn imetune, ayhudiyots

10:7 10:7-15 Luk'. 10:4-12 **10:10** 10:10 1 K'or. 9:14; 1 T'im. 5:18 **10:14** 10:14 Wosh. 13:51 **10:15** 10:15 Mat. 11:24; Aze. 19:24-28 **10:16** 10:16 Luk'. 10:3 **10:17** 10:17-20 Mar. 13:11; Luk'. 11:11-12; 21:12-15

Ik' k'oni mootse iti jot'etune mansh ashuwot-satse itatso korde'ere. ¹⁸ T jangosh itn dats k'eezirwtsonat, naashwotsoko it aats angshet-wok'o itin de'ameyor bonat Ik' ash woteraw-wots shinatse t jangosh gawitwotsi wotitute, ¹⁹ Mooshi jebats itn bot'intor, it keewitwo manoori sa'atmann itsh imetwotse, <Aawuk'o k'alrniya, egek'una nokewiti?> err shiyanon kic'k'ayere. ²⁰ It gitsotse bedde keewitwo it nih daritstso shayironi bako itnaliye. ²¹ Asho b'took eshwo k'irosh beshide imetwe, mank'o nihonúwere b' took na'o k'irosh beshide imetwe, na'naonwere bo indnihwotsats balngar wotar tuwitúne, k'iroshowere boon beshide imetune. ²² T jangatse ash jamoke shit'eek wotitute, ernmó bs'uwats b'borfetso kup'de'er ned'itwo kashitwe. ²³ Kit ikutse gondbek'o itats bo ayiwor kit k'oshuts k'ay woc'ere, arikon itsh etirwe, ash na'o aanar b'waafetsosh Isra'el kit jametswotsi gúrar betsatste. ²⁴ Danirwo bín danifoniyere bowatse, guutsonwere b' doonziyere bowatse. ²⁵ Mansh danirwo bín danifokok'o, guutsonwere b' doonzkok'o b' bodal b'ish bodfe. Moo doonzi <Beel Zebuliye> err bos'egiyakon b' maa ashuwotsnmá maniyere bog gond shútson aawk'owe s'eego bok'azeti!

Shato b' geyitwo koni bwottsok'o
(Luk'. 12:4-7)

10:20 10:20 Mar. 13:12; Luk'. 21:16 **10:22** 10:22 Mat. 24:9, 13; Luk'. 21:17 **10:24** 10:24 Luk'. 6:40; Yoh. 13:16; 15:20 **10:25** 10:25 Mat. 9:34; 12:24; Mar. 3:2; Luk'. 11:15

²⁶ «Haniyak ashuwotsi shatk'ayere, ipetso b́ be'erawo ooritwo, ááshtsonwere b́daneraniye ooritwo eegor aaliye. ²⁷ Eshe taa t'alwotse itsh tkeewirwo, it sháánatse keewwere, shashikon it shishtso dambaan tuuts beyok waar sháánatse daniwere. ²⁸ Meets úd'oniyere beshar kash úd'o falraw ashuwotsi shatk'ayere, maniyere kashonat meetson gahanem tawots juwo fal-itu Ik'o sharere. ²⁹ Dimbiti gitwots santim múk'wotsn kemefoshná? Wotowa eree, daritstso it nih bí eekerawon, dimbiti ikú datsatse fed'arr ooreratsanee. ³⁰ It konmo dab it took s'ironwor taawekee. ³¹ Eshe it dimbiti aywot-siyere bogts k'awntsetswotsi itwottstotse b́ jamon shatk'ayere.

³² «Ash shinatse tjangosh gaw wotitu jametswotssh, taawere darotse fa'o tnih shinatse bísh gaw wotitwe. ³³ Ash shinatse taan haalitu jamwotsi taawere darotstso tnih shinatse haalitwee.

³⁴ «Taa twaa, jeeno datsats doosh ark'aye itsha, taa kes'a bako jeeno dek'waratsee. ³⁵ Taa twaa, nungush na'o b́ nihats, mááts na'ú bi indats, naayo máátsu bi awats, k'alewo tuzishee. ³⁶ Mansh ashosh balangarwots b́ took maa ashuwotsiye bowotiti. ³⁷ Taayere bogo b́ indi wee b́nihi shunetwo, tik wotosh falratse, taayere bogo b́ nungush na'onat b́ máátsna'ú shunetwo tik woto falratse. ³⁸ B́ took mask'aliyo kurde

10:26 10:26 Mar. 4:22; Luk'. 8:17 **10:33** 10:33 2 T'im. 2:12

10:36 10:36 Mik. 7:6 **10:38** 10:38 Mat. 16:24; Mar. 8:34; Luk'. 9:23

tshuutso sha'erawo asho tik woto falratse. ³⁹ B kashu kashiyosh geyiru jamo bin t'afitwe, b kashu t jangosh t'afitu jamonmó bin kashitwe. ⁴⁰ Itn dek'etwo taan deketwe, taano dek'etwo taan woshtso Aabi dek'etwe. ⁴¹ Nebiyiyo nebiyi shútson dek'etwo nebiyi k'awntso daatsitwe, kááwo kááwi shútson dek'etwo kááwi k'awntso daatsitwe. ⁴² Arikoniye itsh tietiri, t danif bwottsatsé tuutson, múk'anotsitse ikosh aats ak'o ik br'k'o dab imetu asho b k'awntso t'ud'atsee.»

11

Gupfo Yohansoke Iyesusmaants woshetswotsi (Luk'. 7:18-35)

¹ Iyesus tzazihanotsi b danif tatse gitwotssh b imihakon manoki beyok man k'azk'rat bíyok karnts kitwotsitse nabonat daniyosh bíami.

² Gupfo Yohans tipi mootse b befere, Krstos fino bshishtotse b danif k'atswotsi woshat, ³ «Weetwe eteetso neenemó? K'osho koronó?» err Iyesusi bo aatitwok'o bwoshi. ⁴ Iyesuswere hank'o ett boosh bíaaniy, «Amr it bek'tsonat it shishts jamo Yohanssh keewwere. ⁵ Hambe! dogwots bek'irunee, shokltswots káwdek't sha'irune, een shodetswots s'ayinirune, waazdoogwots shishirune, k'irtswots tuwirune, t'owwtssh doo shishiyo nabeyirwee, ⁶ T jangosh t'arat'arerawo deereke.»

⁷ Yohans woshtswots bo amiyakon, Iyesus Yohans jango hank'o ett ashuwotssh keewo

10:39 10:39 Mat. 16:25; Mar. 8:35; Luk'. 9:24; 17:33; Yoh. 12:25

10:40 10:40 Mar. 9:37; Luk'. 9:48; Yoh. 13:20 **11:5** 11:5 Isa. 35:5-6; 61:1

dek't b̄tuu, «Aab eeg s'iiloshe woorwomants keshat it weyi? Jongi giwshirw elto s'iilisheya? ⁸ Andoor eeg bek'ishe kesh itweyi? Sheeng tah tahdek'ts asho s'iilisheya? Sheeng tah tahtswotsiyere naash naashi mootsne bo fa'oni. ⁹ Eshe, eegoshe it keshi? Nebiyo bek'isheya? Ee, dab nebiyiwoniye ayidek't bogo bek'ishe etirwe itsha. ¹⁰ Bíye <Hambe, n shin shinatse sha'arr, n weerindo k'anitwo t woshtso n shinats woshitwe> ett guut'etsok'one. ¹¹ Arikon itsh etirwe, máatswots boshuuts ashotse gupfo Yohansiyere bogo tuuratse, ernmó dari mengstotse ayidek't muk'efo bíyere bogfe. ¹² Gupfo Yohans dúúrtson tuut hambetsish b̄borfetso dari mengstu ayidek'atniye biingifniyeyiri, kup'shde maak'oritwotsmó bin daatsitune.

¹³ «Nebiyi jamwots boimts danonat Muse kishatse imets nemo gupfo Yohansok b̄borfetso bek'on keewrnee. ¹⁴ Eshe bo bokeewtso dek'osh ekitute wotiyal, weetwe eteetso Eliyas hambe, bíhe Yohansiye. ¹⁵ K'ebet waaz dettso k'ewe!

¹⁶ «Ernmó dúranatsi ashuwotsi egontoniya arede t s'ileti k'úúna? Shiratse bedek't botohwotsi s'eegfetst, ¹⁷ <Turaro itsh fugronee duuwatste! no jawernowere epo k'azrtee!> etiru nana'úwotsiye boariyee. ¹⁸ Mank'o gupfo Yohans b̄woor mááyo b̄marwonat woyini bíro búyawo b̄waare, <Hanwo Fo'erawoniye bíatsotse fa'oni!> bísh boeti. ¹⁹ Ash na'o ando mafetst, úshfetst b̄waare, <Hanwo! jaaletsonat

weyini ushkee, t'ilsh ko'ifuuwotsnat morretswots kod'i ashe!› boeti. Wotowa bako dani telefu arik bwoto b'danet b finone.»

Aman bok'aztsatse tuutson aatsniyets kitwotsi (Luk'. 10:13-15)

²⁰ Manats dabt Iyesus k'osh kitwotsiyere bogo ay adits keewwotsi b' fints kitwots, naandrone boerawotse hank'o ett wok'aso dek't btuwi, ²¹ «Indowe neesha Korazine! Indowe neesha Betesayide! ititse k'aleets aditswots, T'irositsnat Sidon kitwotsitse k'alere wotink'ere manoke beyat teshts ashuwots shiyani taho tahde'er tulo boats buh de'er yoots naandrone etank'ne bteshi! ²² Mansh eshe angshi aawots, itiyere T'irosnat Sidonitse teshtswotsko fayó ketitwe etirwe. ²³ Neewere K'frnahome!, darots n borfetso dambaan tuwo geefiya? Si'olits oot'etune! n gitsotse k'aleets aditsanotsi, Sidonitse k'alere wotink'ere kitman b t'afrawon hambetsish beyank'aniye bteshi! ²⁴ Ari keewhanatse tuut-sone neesh tkeewiri, angshi aawots Sedomi fayet fayet neen fayetwoniye ketefee!»

Krstosn kashdek'o datsetuwok'o (Luk'. 10:21-22)

²⁵ Manoor Iyesus hank'owa b'iet «Daronat datsonsh doonzo nihono! keewan dantswotsnat t'iwintsitwotssh aatsat danawwotssh n kitstotse neen udere, ²⁶ Ee! nihono! han k'alo n shuno wotere. ²⁷ Tnih jamkeewo taash imre, nihoniyere okoon naayo dantso konwor aaliye.

11:21 11:21 Isa. 23:1-18; Hzk'. 26:1—28:26; Iyu. 3:4-8; Amo. 1:9-14; Zek. 9:2-4 **11:23** 11:23 Isa. 14:13-15; Aze. 19:24-28

11:24 11:24 Mat. 10:15; Luk'. 10:12 **11:27** 11:27 Yoh. 3:35; 1:18; 10:5

Mank'o naayo niyere okoon niho dantso konwor aaliye, naayo bkitsiyalabako konúwor niho dano falratse.

²⁸ «It angifinon maawtswotso! kuronweree itats kmangts jamwots t maants woore! taawere kashdek'o itsh imetwe. ²⁹ T k'ambariyo itats kurde'eree, tiatsnowere s'iilr dande'ere, taa dingatonat ttooko dashan detsk taane, it kashush kashdek'o daatsitute. ³⁰ T k'ambaryonúwere kic'iratse, t kuronweree ketee.»

12

Sanbati jango aatetsk'o

(Mar. 2:23-28; Luk'. 6:1-5)

¹ Iyesus manoori sanbati aawon sndeyi taari taalotsna bbeshefere btesh, b danifwots k'ak'wtsat boteshtsotse sndeyi motso k'ut'dek't moo dek't botuwi. ² Ferisawino eteefwots man bek't Iyesussh, «S'iile! n danifwots sanbati aawon k'alk'ayere eteetso bo k'aliri!» boeti. ³ Iyesuswere boosh hank'o bíet, «Dawitnat binton teshts ashuwots k'ak'at boteshor Dawit b k'altso bjamon nababeratsteya? ⁴ Bí Ik'o moots kindt kahniwotsiyere okoon bín wotowa binton teshtswotsi wotowa bomarawok'o nemon baziyetso, S'ayin tusho bmeyi. ⁵ Ando kahniwots sanbati aawon Ik' mootse finefetsr sanbati niwo bokimshor naand wotar boats btawerawok'o Muse weeron imetso nemotse guut'etso nababeratsteya? ⁶ S'uznmó Ik' mooniyere bogo hambe! hanoke bfa'oni etirwe

itsha. ⁷ Ando aani <Taa t geyirwo mhretiya bako woshaliyee> etiru mas'aafi keewirwo eeg b́ wottsok'o it t'iwintsink'ere morro deshaw ashuwotsats angshrawnk'tee b́teshi. ⁸ Ash na'o dab sanbatoshor doonze.»

Iyesus kish dúr asho kashire
(*Mar. 3:1-6; Luk'. 6:6-11*)

⁹ Beyok manoke tuut Iyesus ayhudi Ik' k'oni moots b́ kindi, ¹⁰ Manoknowere b́kish iko lasha'ats ash iko fa'e b́tesh, Iyesusi b́n bodetset keewo geyiru ik ik ashuwots, «Sanbati aawots shodtswotsi kashiyo nemotse fa'a?» eton bo'aati. ¹¹ Iyesuswere hank'o boosh b́et, «Ititse mereer iko detstso, b́ mereero sanbati aawots gop'ots b́shirots b́fed'iyal geetsde kishrawo kone? ¹² Eshe, asho mereeroniyere aawk'owe bog k'awntsetsi woto b́k'azeti! Manshe sanbati aawon sheeng keewo fino baziye kaliye.» ¹³ Maniyere il Iyesus b́kish lasha'ats ashosh, «N kisho jargwe» b́'et. B́were b́ jargree b́kisho kashwtsat ari b́ kish jeenok'o wotb́wtsi. ¹⁴ Ferisawino eteefwotsmó, manoke kesht Iyesusi aawk'o k'alde'er bou'd'itwok'o shiyeyo dek'botuwi.

Iyesus Ik'o b́finosh Galbdek'etsoni

¹⁵ Iyesusmó bo t'awi gondo dank'rat beyokmanoke k'azb́tuwi, ay ashuwotswere b́ shuutso shoydek't boami, shodts jamwotsnowere b́ kashiya. ¹⁶ Ash ashuwotsshmó b́ jango konshor bokeewrawok'o kup'sh dek't b́iazazi, ¹⁷ Han

ƙwotwere nebiywo Isayasn bek'on keewetso
 ƙs'eenishe.

¹⁸ «Hambe! galtdek'tso tguutsoni!

Bíye taa tshnfonat bín tgeneeúwitwoniye,

T shayiro bíats beezitwe,

Bíwere kááwts angsho ashuwotssh kuh kee-
 witwe.

¹⁹ Bí mooyatsee, wee kúheratse,

Weer weeratsnowere ƙ k'ááro shishetwo
 aaliye,

²⁰ Bí k'is'ets eltono dab tishatsee,

S'úwuru gagi c'eeshonor takratsee,

Man ƙk'alirwere kááwts angsho

da'a ƙdek'fetsoshe.

²¹ Ik' ashwotera ashuwots bín jangitúne.»

Iyesusnat Beelzebuln

(Mar. 3:20-30; Luk'. 11:14-23)

²² Maniyere il shed'ano bín s'eents ash iko
 ááwu dogonat gidik'o Iyesusok dek't boweyi,
 bíwere bín ƙkashi, ashmanwere bek'onat noon
 keewon ƙ fali. ²³ Ash jamo adt, «Han Dawit naayi
 wotifa k'úúna?» boeti.

²⁴ Ferisawino eteefwotsmó man boshisht-
 sok'on «bí <Beel Zebuli> eteets Shed'ani naashona
 bako Sheed'no kishratsee» boeti.

²⁵ Ieyesuswere bo asaabiyo dank'rat boosh
 hank'o bíet «Ik mengesto kayeyarr bí atsat-
 sewo ƙgawetka wotiyal mengst man dihe ƙdihiti.
 Mank'o kit iko wee ik maa asho bíatsatsewo ƙ
 k'aleyal kup'arr beyo falratse. ²⁶ Shed'anonwere
 Shed'ano ƙkishitka wotiyal bíatsatsewo k'alere
 etee, eshe, ƙ mengsto aawk'oneya kup'arr beyo

ƒfaliti! ²⁷ Eshe, taa fo'erawotsi t kishir Beelzebula wotiyal, it nanaonmó eegoneya bokishiri? Manshe it nana'uwots itats angshitune. ²⁸ Taa fo'erawo tkishir Ik'i shayrona wotiyal eshe Ik'i mengstu itmaants waarane etee. ²⁹ Ando ash iko shino kúp'o ƒtifawo kúp'man moots kindr ƒ dettso biik'o aawk'o k'alrniya ƒfaliti. ³⁰ Taanton woteraw jamó taank'eefitkee, taanton kakurawo bad'iye ƒbad'iri. ³¹ Mansh asho aawnari morro ƒfinitwosh wee c'ash jamosh oorowe eto daatsitwe etirwe itsha, S'ayin shayiro c'ashetu jamoshmó ƒ morro bish oorowe eteeratse. ³² Ash na'o c'ashetu jamo ƒ morro bish oorowe eto daatsitwe. S'ayin shayiro c'ashetu jamonmó datsanatse wotowa weet datsatse ƒ morro bish oorowe eteeratse.

Miti sheengo ƒ shuwon ƒ danfok'o
(Luk'. 6:43-45)

³³ «Mit jamo ƒ shuwon ƒ danefotse miti sheengo detso itsh geyife, ƒ shuwonwere sheeng wotitwe, mito gond ƒwotiyalmó ƒ shuwonwere gonde ƒwotefoni. ³⁴ It dawnzi nana'otso! gondwotsi wotefetsat sheeng keewo keewosh awuk'o k'alrniya it faliti? Asho ƒ nonotse ƒ keewirwo ƒ nibotse s'eent oortsoniye.

³⁵ «Ash sheengo ƒ nibi sheengotse s'eents sheeng keewo kishitwe, gond ashonwere ƒ nibi gondotse s'eents gond keewo kishitwe. ³⁶ Ariko itsh keewirwe, ashuwots kaashk'on bokeewiru aap' ik ikosh angshi aawots boon aatetwee. ³⁷ Ni

12:32 12:32 Luk'. 12:10

12:33 12:33 Mat. 7:20; Luk'. 6:44

12:34 12:34 Mat. 3:7; 23:33; 15:18; Luk'. 3:7; 6:45

aap'tsatse tuutson neesh angshetwe, n aap'ts
aap'atse tuutson ni'ats angshetwe.»

Adits keewo bek'osh aatetsok'owo
(*Mar. 8:11-12; Luk'. 11:29-32*)

³⁸ Manoor nem danif ik ikwotsnat ferisawino etefwotsn Iyesush, «Danifono! adits milikito n finere bek'osh geefone!» bo et. ³⁹ Wotowa bako hank'o ettni boosh bíaaníy «Gondonat amaneraw s'oot'o adits milikito bek'o geefe, wotowa eree nebiyiwo Yonas dúri adits milikitoniyere okoon k'osho adits milikito imeratse. ⁴⁰ Yonas mus'i eeno maac'otse keez aawonat keez t'úwon b beshiyitsok'o, mank'o ash na'o dowootse keez aawonat keez t'úwon beshiyitwe. ⁴¹ Nenewe kitutsi ashuwots angshi aawots and dúranatse s'oot'anotsnton tuur bíyats angshitunee, Nenewe ashuwots Yonas nabtso bo shishor bo morrosh goynat naandrone etrne. Andmó Yonasiyere bogo hanoke fa'e. ⁴² Múúrtsu naashú Solomon dani teleefo k'ebosh dats daaratse b'watsotse angshi aawots andi dúri s'oot'anotsnton tuur bo atsats angshitwaniyee, andmó Solomoniyere bogo hanoke fa'ee.»

Kim shayirao ashots aanarr b'kinditwok'o
(*Luk'. 11:24-26*)

⁴³ Haniye il Iyesus hank'owa bí'et, «Kim shayiro ash atsotse b'keshor kash b'dek'etwoko geyaarr aats aaloke shuuk' beyok b'gúuriti. Wotowa eré daatsratse, ⁴⁴ Mansh <T keshts moots aanarr amna> b'íetet. Aanarr b'woorowere,

12:38 12:38 Mat. 16:1; Mar. 8:11; Luk'. 11:16 **12:39** 12:39
Mat. 16:4; Mar. 8:12 **12:42** 12:42 1 Naash. 10:1-10; 2 Zen.
9:1-12

ḱ maaman baash wotaarr, s'ayinr, k'anwtsarr ḱbefere daatsitwe. ⁴⁵ Maniye okoon, kim shayiro amr bíyere gondts k'osh shawat Fo'erawwotsi de'er ḱweti. Bowero shin Fo'erawman maa teshts asho atsose kindde'e towaar bítse bobeti. Mansh ashman beyo baltsoniyere iltso iki gonde ḱwoiti. Gond dúranatsi s'oot'anotsats bodetuwonwere han arts keewe.»

Iyesus indnat bíeshwotsn

(Mar. 3:31-35; Luk'. 8:19-21)

⁴⁶ Iyesus ash ashosh keewoke ḱbefere, bínat bí eshwotsn binton keeweyo geyat úratse bo need'efere botesh. [⁴⁷ Manoke teshts ashuwotsitse iko Iyesussh, «Hamb nindnat ni eshwotsn neen keewiyosh geeyatniye úratse boned'iri.» bít.]

⁴⁸ Wotowa bako Iyesus «Tind kone? Ti eshwots konotsne?» ett bích bí aaniy. ⁴⁹ Maniyere il ḱdanifwots maants kisho jargdek't kitsfetst hank'o bít, «Tindnat tieshwots hamb, hanotsiye, ⁵⁰ Darotse fa'o tni shuntso k'alitu jamwots tíeshuu, t mishu, tindu bonee.»

13

Mááy shookirwo ariyets jewro

(Mar. 4:1-9; Luk'. 8:4-8)

¹ Manots aawots Iyesus mootse kesht aats k'ari ganoke be ḱdek'i, ² Asho ayat ḱmaants waat kakuwe ḱwtsero bí jelbu ats keshdek't be ḱdek'i, ash jamonwere, aats k'ari gúúratse need'dek'tni boteshi. ³ Maniyere il ay keewo jewron hank'o ett

keewo dek't búwi, «Hambe! Goshts iko shook shookosh b keshi. ⁴ Bshookoro shook ik iko werindats b fed'ere kafwots waat bomeyi. ⁵ K'osh shookonwere shawi aalok dats t'orats fed'bwtsi, datsmanatsowere shawi ayo bíaaltsotse dashan wokeratse btesh, mansh shookman manoor bos'bwtsi. ⁶ Wotowa eree aawo bkeshtsok'own shoobwtsi, s'ap'onowere b deshawotse shuuk' bwtsi. ⁷ K'osh shookonúwere angitsi t'ugi taalots fe'd'bwtsi, angitsi t'ugmanotswere eenf maayi bos' man guuk'dek't ooribok'ri. ⁸ K'osh shookonwere datsi sheengatse fed'at bos't ay shuwo b shuwi, iko balo, iko keez úbo, ikonwere shaash shuwo b'imi. ⁹ Shishet waaz detstso shiye!»

*Iyesus jewron bkeewirwo eegosh bwottsok'o
(Mar. 4:10-12; Luk'. 8:9-10)*

¹⁰ Maniyere il b danifwots Iyesus maants t'int «Eegoshe nee ash ashosh jewron n keewiri?» bo eti.

¹¹ Bíwere hank'o ett boosh bíaaníy, «Itsh dari mengstotse aashts keewo dano imere, booshmó imeratse. ¹² Detsts ashosh iki boge imeti, bíshowere ayituwe, deshawatsnmó dab bdetstsonor boatse k'aa'úni dek'etiye. ¹³ Be'efetsr be'awok'o, shishfetst shiyawok'o bowottsotse wee bot'iwintsrawotse hambe taa jewron boosh keewirwe. ¹⁴ Mansh nebiyiwo Isayasn hank'o ett guut'etso boatse b s'eeneti,

<Shishonó shishirútee, ernmó nibn de'atste,
Bek'ono bek'etute, ernmó t'iwintsratste,

¹⁵ Ashaanots nibo dungutseree,

bo waazo is'eewtseree, bo ááwonwere ship'r
 wtseree,
 mank'o woto bk'azink'ere, bo ááwon s'iilr,
 bowaazonowere k'ewde'er,
 bonibono t'iwintsde'er,
 tmaants boanere boon tkashyank'oni
 bteshi.›

¹⁶ «Eernmó it ááwwots bo bek'irwotse,
 it waazwotswere boshishirwotse derekne.
¹⁷ Arikon itsh keewirwe, nebiy aywotsnat
 kááwwotstn it itbek'irwan bek'o tewntniye
 boteshi, ernmó be'atsnee, it itshishirwanor
 shishosh tewntni boteshi, ernmó shiyatsne.

Shook shookirwo ariyetsi biitso
(Mar. 4:13-20; Luk'. 8:11-15)

¹⁸ «Eshe it shookirwon ariyetso eeg
 bwottsok'owo k'ewere, ¹⁹ Weerindi gúúrats
 fed'ts shoko bkitsir, Ik'i mengsti aap'o
 shisht t'iwintsraw ashoniye, manoor Shed'ano
 waarr bnibotse shookets keewo k'aa'úbdek'eti,
²⁰ Dats t'orats shooketso bkitsir, Ik' aap'tso
 manoor bshishor genee'uwon dek'et ashoni.
²¹ Ernmó manoorisha bako b nibotse s'ap'o
 geeratse, mansh Ik'i aap'atse tuutson gond
 bek'o wee gishewo bí ats bbodtsok'on káárni
 bdihti. ²² Angitsi t'ugi taalotse shooketso
 bkitsir, Ik'i aap'o k'ebiru ashoniye, ernmó
 datsanatsi hasabiyonat gaal shuno bnibots
 kindr Ik'i aap'o bgúk'etwotse shuwalke b ooriti.
²³ Sheeng datsats shooketso b kitsirwo, Ik'i aap'o
 t'iwintsdek't k'ebdek'ts ashuwotsiye, man shuwo

shuwitwee, iko balo, iko keez úbo, iko shaash shuwo imetwe.»

K'eron ariyetso

²⁴ Mank'o Iyesus hank'o ett k'osh jewro boosh b́ keewi, «Dari mengstú b́ goshi taalots sheeng shook shookts ashoniye biari, ²⁵ Ernmó ash jamo bk'eyihakon t'elato waat sndewots k'ero shook k'rat k'azbíami. ²⁶ Sndeyo eenf b́shuwor k'ero manoor be'ebwtsi. ²⁷ Mann taarman doonz guutswots b́ maants t'int <Doonzono! n tarotse shooki sheengo shokat teyatsiya? k'ero eewkneya b́ weyi?» boet. ²⁸ Bíwere <Han k'altso balangaroniyee> bíet. B́ guutswotswere, <Beree amr k'ero nowaat'etwok'o geefiya?» boet. ²⁹ Bímó hank'o ett boosh bíaaaniy <Woteratse k'ero it waat'oor sndewo bínton wat'etute. ³⁰ Manshe k'ayk'rore, maay kakuwo b́borfetsosh sndewonat k'eron towaar eenne, maay kakuwo b́bodor k'es'irwotssh k'ero shino wad'eree, tawotse b́mis'etwok'owere jil jilon tiferee, sndewonmó kakude'er t t'iwots gac'eree> etetuwe.»

Senafc' shooku ariyetso

(Mar. 4:30-32; Luk'. 13:18-19)

³¹ Iyesus manatsdabt k'osh jewro hank'o ett boosh b́keewi, «Ik'i mengstu ash iko dek'amt b́ tarots b́ shookts snafic' aaw arefaniye. ³² Bihe shook jamotse muk'úniye bíeenormó mit jamoniyere bogfaniyee, mit eenonowere wotitwane, kafwotswere waarr b́ jaabats kúto aade'er beetúne.»

*Boot' shashon ariyetso**(Luk'. 13:20-21)*

³³ Andoor dabt aryidek't bkeewi, «Dari mengstu mááts ikú keez tatsi k'ac'on s'eents buudonton b bad'its boot' shashniye bíari, boot' shash man boot' jamo b́ shashetwok'o b́ k'ali.»

*Iyesus jewron b́ danitso eegosh b́wottsok'o**(Mar. 4:33-34)*

³⁴ Iyesus jam keewanotsi jewron ashuwotssh b́keewi, jewralonowere eegor keewratse. ³⁵ Man b́wotirwere nebiyiwon hank'o et guut'etso b́s'eenetwok'owe,

«T keewo jewron aap'etwee,

Datsan bi'azeeron tuut aashat beyirwo keewitwe.»

Iyesus k'eri jango b́ biitstsok'o

³⁶ Maniyere il Iyesus ashuwotsi jamik'rat moots k'azbkindi, b́ danifwotswere b́maand t'int, «Taarotsi k'ero ariyetso biitso noosh biishde keewwe» bo eti.

³⁷ Iyesuswere hank'o ett boosh bí aaniy, «Shooki sheengo shootso ash na'oniye,

³⁸ Taaronúwe datsaaniye, shooki sheengmaniye Ik'i mengsti na'na'úwotsiye, k'eronwere Shed'ani na'na'úwotsiye. ³⁹ K'erman shookiye balangaro diblosiye, mááy kakwonúwere datsan b́s'uwi dúroniye, k'es'irwotswere melakiwotsiye.

⁴⁰ Arikon k'ero waad'de'er b́ saz saazon tifde'er mitsetwok'oo datsan s'uwor mank'o b́ wotiti,

⁴¹ Manoor ash na'o b́melakiwotsi woshitwe, boowere morro fiinetwok'o k'aliwotsnat

gondon finru jamwotsi b́ mengstotse kakude kishitúnee, ⁴² Taaw gop'otso boon bojuwiti, manoknowere k'eet'i eenonat gásh k'aashon wotitwe. ⁴³ Kááwotsmó bonih mengstotse aawok'o golitúnee, shishets waaz detstso shiye!»

Áátsets gaalo ariyetso

⁴⁴ Manats dabt Iyesus hank'owa bíet, «Dari mengstú goshi taalots áátsets gaaluniye biari, Ash iko gaalman b́ daatstsok'on aaniy aatsb́k'ri, b́ geneeúwtsatse tuutson amf b́ detsts jamo kemdek't goshi datsman kewbdek'i.»

⁴⁵ Aaninwere Iyesus hnk'owa bíet, «Dari mengstu ink'u geyiru jaaktsoniye biariye, ⁴⁶ Jaaktmanwere ayidek't mangts ink'uwo b́ daatstsok'on amt b́ detsts jamo kemk'rat ink'uman kewbdek'i.»

Mus'i kambonton ariyets jewuro

⁴⁷ Manats dabt Iyesus hank'owa bíet, «Mank'o dari mengstu aats k'arots shap'ets mus'ikambuniye bíariye, biye b́ naar naaron mus'o kakuwituniye, ⁴⁸ B s'eentsok'on mus' detsirwots aats k'ari gúúratse geetsde kishitúnee, bede'ernwere sheeng sheengo mec'de k'ac'ots gedetúne, gond gondonó okaan juwitúne. ⁴⁹ Dúri s'uworowere hank'owe b́wotitiye, melakiwots waarr morretswotsi kááwwotsitse galdek'etúnye. ⁵⁰ Gondwotsi taaw gop'ots juwitúne, manoknowere eeponat gásh k'ashone wotitiye.»

⁵¹ Ando aaniy Iyesus, «Jam han t'iwintsrteya?» bíet.

Bowere «Ee doonzono!» boet. ⁵² Bíwere, «Eshe dari mengstú sheengshdek't b mist'ryo dants nemo daniífoo, k'ac'i mootse handronat nat wotts k'ac'o de'er weetu k'ac'uwots doonzoni bíariye» ett boosh bíani.

Naazretn Iyesusats bodts k'efo

(Mar. 6:1-6; Luk'. 4:16-30)

⁵³ Iyesus jewranotsi keew b ishakon manoke k'azbíami. ⁵⁴ B datso Nazret kito maants waat ayhudyots Ik' bok'oniru maa mootse ashuwotsi b'danifere b'tesh, shishts jamwotswere adfetst hank'owa bo etfo, «Ashaan danitefonat adits keewan eewkneya b'dowik'úna? ⁵⁵ Hañ mito gashde doozfo nayiwoshna? B indwere Mariyami eteefúniyoshna? Bí eshwotswere Yak'obi, Yosefi, Sim'onnat Yhudnoshna? ⁵⁶ Bmish mish jametswots hanoke nooknoshna? Eshe ashaan dani telefan eewkneya b'daatsi?» ⁵⁷ Manatse tuutson bín de'aniyere bo oori. Iyesusmó «Nebiywo mango b t'ut'et b took datsatsonat b took maa mec'rotsne» bíet. ⁵⁸ Aman bok'aztsatse tuutson Iyesus manoke ay adits keewo fineratse b'tesh.

14

Gupfo Yohansi ud'etsok'o

(Mar. 6:14-29; Luk'. 9:7-9)

¹ Manoor Gelil dats k'eezfo Herodis, Iyesus shúúts eeni jango bshishi. ² B gútswotssh, «Han gupfo Yohansiye, bíye k'irotsse tuure, adits keew jamanots bín bofineyr manshe» bíet.

3 Herodis Yohanisi detsidek't tipi'moots kindsht tpire bteshi, man bk'alwere eegoshe? Bí'eshu Filip'os mááts teshtsu Herodiyad jangatse tuutsoné. 4 Yohans Herodissh, «Nemon ní'eshu máátsu n dek'etwok'o baziyeke!» ett b teshtsotsna. 5 Mansh Herodis Yohanisi úd'osha bgeyefo, ernmó Ayhudi ashuwots nebiyiwok'o bín bos'ilfotse ashuwotsi bshat. 6 Herodis shuweyi aawots Herodiyad ni'i waat s'eegets ashuwots taalotse k'afefetsat Herodisi b geneúshi. 7 Manatse tuutson Herodis, «N geets keewo taan aatwe! Taawere neesh imetwe!» ett bish b taari.

8 Biwere indú bish b'ízre, «Gupfo Yohans tooko saniyots gerde taash and ime!» biet.

9 Nugúsonwere manatse tuutson shiyan bwtshi, wotowa eree b taartsonat binton mishimaratse beyat teshtswots egetaash boeteti ett Yohans tooko bish imetwok'o bíazazi. 10 Mansh tipi moo maants asho woshat, Yohans tooko tipi mootse b k'ut'iyi. 11 K'ut'ets tookonowere sahaniyots dek' waat na'úsh boimi, biwere bindsh dek'am imbk'ri. 12 Yohans danifwotswere waat duuno dek'am duukbok'ri, amtnwere keew man Iyesussah keewbok'ri.

*Iyesus uts kum ashuwotsi bmaanztsok'o
(Mar. 6:30-44; Luk'. 9:10-17; Yoh. 6:1-14)*

13 Iyesus Yohans k'iro b shishtsok'on jelbots kinddek't ash aal beyok ikok bíaal bewosh bí ami. Ash ashonwere man boshishtsok'on kit kitotse kesht tufoon sha'efere b shuutso bo tuwi. 14 Iyesus jelbotse b oot'tsok'on ay asho

bek't boosh maac'o bk'ewi, boyitse shodetswot-snowere bkashiy.

¹⁵ Datsonwere biltso'owon b danifwots b maants t'inf, «Beyokanwo dats basheree, datsonwere ilwtsere, mansh ash asho karnoke fa'a gal galwotsits amr misho keew bodek'etwok'o damik'rowee» boet.

¹⁶ Ernmó Iyesus, «It bometwo boosh imere bako bo hank'on amo boosh geyiratse!» bít.

¹⁷ B danifwotswere, «Noo hanoke no dets úts tushwotsnat git mus'wots s'uziye» boet.

¹⁸ Iyesuswere «Manotsi tiyok dowere!» bít.

¹⁹ Maniyere il ash asho sisats bobetwok'o bíazazi, úúts tushonat mus' gitetswotsh k'audek't daromad s'iilt b deeriyakon tiitsdek't b danifwotssh b'ime danifwots ashuwotssh bokayi. ²⁰ Jametswotswere maat bowori, tushi ooronowere, b danifwots tatse git mishi maron s'eentsdek't bok'aaúwi. ²¹ Maats ashuwotswere máatsonat nana'oniye okoon uts kumok'o bodts nungushwotsi boteshi.

*Iyesus aats k'aratse sha'efere bíamtsok'o
(Mar. 6:45-52; Yoh. 6:15-21)*

²² Maniyere il Iyesus b danifwotssh, «Taa ash asho t fakshfetsosh itye jelbúts kindde'er taayere shino bak'ets kimeree,» ett bíazazi.

²³ Ash ashonowere deen bk'rihakn Ik' k'onosh gur iko abaats kesh bdek'i, datso bilorowere Iyesus manoke bíaaali btesh. ²⁴ Manoor jelbú aats k'ari taalotse biamiru kaaton bmaand jongiru jongon togefetsat jongon giwuts aatso hake bako jod'eftsatni btesh. ²⁵ T'úwitsi jed'i sa'atonyere

il Iyesus aats k'ari abaatse sha'efere b́ danifwotsmand b́weyi. ²⁶ B́ danifwotswere aats k'ari abaatse sha'efe b́waaferere bek't ayidek't shatoon tek'bowtsi, «Hanwo meeyee!» ett shatt bokúhi.

²⁷ Iyesuswere manoor, «Shenwotso! taane shatk'ayere» biét.

²⁸ Manoor P'et'ros, «Doozonono! Neena wotiyal aatsi abaatse sha'efere twetwok'o taan azazowe!» biét.

²⁹ Iyesuswere, «Wowe!» biét. Mansh P'et'ros jelbútse oot't Iyesus maants amoosh aats k'aratse sha'o b́tuwi. ³⁰ Ernmó jongi ango bek't shatb́wtsi, aats gitsots limo dek't b́tuutsok'on, «Doozonono! taan kashiwe!» ett b́kúhi.

³¹ Iyesus manoor b́ kisho jargt detsdek't, «Nee n imnetiyo neesh shaptsan eegoshe n t'arat'ariri?» biét.

³² Iyesusnat P'et'rosn jelbots bokindtsok'on jongo s'k et b́wtsi. ³³ Jelbútse teshts jamwots, «Arikon nee Ik'o naay neene!» ett Iyesus shinatse gúp'gup'at bosagadi.

*Iyesus genseret'n shodetswotsi b́kashitsok'o
(Mar. 6:53-56)*

³⁴ Iyesusnat b́ danifwots aats k'aroniyere kimt Genseret' datsats bobodi. ³⁵ Datsmanatse teshts ashuwots Iyesusi b́woto bodantsok'on gúúrmanatse fa'a beyoke woshat shodetswotsi b́maants de'e weetwok'o bowoshi. ³⁶ Shodetswotswere b́ tahi jilo bodetsetwok'o bok'oni. Detsts jametswotswere boshodatse bokashi.

15

Nih nihwots nemi jango

(Mar. 7:1-13)

¹ Maniyakon Iyerusalemitse waats ferisawino eteefwotsnat nemo daifwotsn Iyesus maants waat bín hank'o ett boaati, ² «N danifwots, eenashwots nemo eegishe bogakiri, hambe! kisho bomasherawone misho bomeyiri!»

³ Iyesuswere hank'o ett boosh biaaniy, «It eegishe it nemo kotosh etaat Ik'o aap'tso it-gakiri? ⁴ Ik'onwo <Nindnat nihn mangiwe, b nihnát bínđn c'ashetwoniye k'ire bíyats wotiti> ett azazere. ⁵ Itmó ash iko b nihsh wee bínđsh <Neesh tk'aliyank'o woshok'o woshdek'at Ik'osh t'intree> bí etal, ⁶ <Ash man b nihi [wee bínđi] mangiyo bish geyiratse> it etiri, manshe it nemo kup'iyosh etaat Ik' nemo it gaakiri, ⁷ It tooko danawanotso! it jangosh Isayas hank'o ett b keewtso arikee,

⁸ <Ash ashaan b noonon taan mangirwee,
b nibonmó tiyoke woke,

⁹ Ash teronat niwo,
nemok'o woshdek't danifetst dats mec'ron
taan bo Ik'iri.> »

Ash kiimshf keewo

(Mar. 7:14-23)

¹⁰ Manats dabt Iyesus ashuwotsi bíyok s'eegt boosh hank'o bí et, «K'ewere! t'iwintsde'ere!

¹¹ Ash kiimshfo nonotse keshetwoni bako noono maants kinditwoniya!e!»

¹² Maniyere il bđanifwots b́ maants t'iindek't, «Ferisawino etfwotssh nkeewan boosh t'ugo b́ wottsok'o danriya?» ett b́n boaat. ¹³ B́mó hank'o ett boosh b́aaniy, «Daritstso t nih b́ tohaw mit jamo waad'itwee, ¹⁴ Bo doogwotsnat dogwotsi jishirwotsi bo wottsotse boon k'ayk'rore, dogo dogo b́jishiyal gitetswots gop'otse bo dihiti.»

¹⁵ P'et'rosmó Iyesussh, «Jewrman biitso noosh keewwe» b́ et. ¹⁶ Iyesuswere hank'owa b́iet, «Andoor it t'iwintsrawonya itfa'oni? ¹⁷ Nonots kindiru jamo maac'omants ood'r úroo maants b́keshetwok'o t'iwintsratsteya? ¹⁸ Nonotse keshetwonmó nibotsna b́kesheti, ashono kimshitwo maniye. ¹⁹ Gond asaabo, ash úd'o, wido amo, gobo, úmp'o, kooton gawo, ash shúúts t'afiyo, jamanots ash nibotsne bokeshfoni. ²⁰ Ash kimshfwots hanotsi bako masheraw kishon mooniyere asho kimshratsee.»

Mááts iku biamntsok'o
(Mar. 7:24-30)

²¹ Iyesus manoke kesht T'irosnat Sidon kitwots maants b́ami. ²² Mann Kana'an dats mááts iku Iyesus maants waat, «Dawit naayo! Doonzono!! t na'ú kim shayiron detseyat b́ kic'irwotse oona neesha taash maac'o k'ewowe!» etaat b kuhl.

²³ B́mó ikunor noono bish b́ aanirawo s'ik et b́wts, manoor b́dnifwots b́iyok t'int «Máátsan noshuutso sha'at bkuhirwotse oona! neesha bin denee» ett bok'oni. ²⁴ B́iwere aanidek't «Taan wosheyiye Isra'elitse mererwotsk'o t'aftswots mec'roshee» ett b́aani.

25 Máátsmanmó t'iinat b́ tufishirots tuk'maldek'at «Doonzono! oona neesha taan teúwee!» b́et.

26 Iyesuswere «Nana'úwots misho de'er kanwotssh juwo wotitkaliye» b́et.

27 Biwere «Doonzono! ee arikee, ernmó kanwotswor mishimaratse fed'iru mishi fed'o mááfnee» b́et.

28 Mann Iyesus, «Máátsune neena n imnetiyoniye eene! manshe nshuntsok'o neesh wotowe!» b́et. Máátsman nii'úwere manoori sa'atse kashbwtsi.

Iyesus shodets aywotsi b́ kashitsok'owo

29 Iyesus manoke tuut Gelil aats k'ariganok b́waa, guri abaatse keshdek't beebwtsi. 30 Ay ashuwotswere shoklirwotsi, dogwotsi, durwotsi, gidik'uwotsnat k'osh shodetswotsi dek't Iyesus maants bowaa, b́ tufi shirots beez bok'ri, b́i were kashi b́ íshi. 31 Mann ash asho dutswots noono bokeewfere, duruwots bokaashfere, shoklirwots kaatsdek't boshawefere, aaw dogwots bo s'iilfere bek't adt Isra'elko Izar Izeweri boudi.

Iyesus awd kum ashuwotsi b́ maanzitsok'o

(Mar. 8:1-10)

32 Iyesus b́ danifuwotsi b́ maants s'eegdek't boosh hank'owa b́et, «Ashuwots taanton hanoke keez aawo tesht bometwo bodeshawotse boosh maac'o k'ewere, boamor weratse shoolor bodihrawok'o eweeron boon damiyo geeratse.»

33 B́ daniyirwots, «Beree ash jamansh bodet misho worwotse ewknya nodatsiti?» boeti.

34 Iyesuswere «Amb́ts mishe it detsi?» ett boon b́íaatí. Bowerere, «Shawat mishonat muk'na'a mus' nana'úwots fa'ane» boet.

³⁵ Maniyeokon, Iyesus ashuwots dats bobetwok'o bíazazi, ³⁶ Shawt mishwotsnat mus'uwotsh k'a'údek't Ik'o udt, tiitsdek'tnwere b'danifwotssh b'imi, b' danifwotswere ash ashosh bokayiy. ³⁷ Jametswotswere máát bowori, bomááre oortsonowere b' danifwots kakudek't shawt mishimaron s'eents mishifed'o bo k'aaúwi. ³⁸ Maats ashuwotswere máátsonat nana'on taawerawon awd kum nungushno.

³⁹ Maniyere il Iyesus ash asho deen b'k'ri, jelbotsowere kinddek't Megedon dats kaywots maants bíami.

16

Adits keewo bek'osh aatetsok'o
(*Mar. 8:11-13; Luk'. 12:54-56*)

¹ Ferisawino eteefwotsnat Seduk'awino ete-fwotsh Iyesusok boweyi, bín fadosh geeyat «Daratse adits keewo noosh kitswe» ett bín bo aati. ² Bímó hank'o ett boosh bí aaniyi, «Kooc'on daro b' bírre it bek'or <Bilee b'wotiti> etirute, ³ Datso b'gatsor guuron ando <Daro daawnar b' aak'or hambets aawush mango butsetwe> it etiri, dari maac'o bíaro danosh falfte, ernmó dúri milkto dano falratste. ⁴ Gondonat amaneraw s'oot'anots, mililkt bek'o geefne, ernmó nebiyo Yonas milkitoniye oko k'osh milkito imeratse.» Maniyere il Iyesus boon k'azk'rat k'osh beyokok bíami.

Ferisawiwotshnat Seduk'awiyots boot' shasho
(*Mar. 8:14-21*)

⁵ B danifwots aats k'aroniyere bokimoor batk'rat misho detsde'atsno boteshe, ⁶ Iyesus b'danifwotssh, «Nibn de'ere, Ferisawino etefut-snat Seduk'awino eteefuwots boot'shashatse it atso kordere» bi et.

⁷ Bowere, «Han bí'etir misho dek'woo nok'aztsoshe b'wotiti» ett boatsatseyo bokeeweyi.

⁸ Iyesusmó bo asaabirwo dandek't hank'o boosh bíet, «It amanerawotso! <Misho node'awoshe> etaat it atsatsewo eegishe it keeweyeri? ⁹ Andoor t'iwintsratsteya?

Úts misho úts kum ashosh b bodtsok'onat oorts mishifed'o ambts mishimaron s'eenó it k'aaútsok'o gawuratsteya? ¹⁰ Mank'o shawat misho awd kum ashosh bbodtsok'owonát oorts mishifed'o ambts mishi maron s'eentso it k'aa'útsok'o t'iwintsratste? ¹¹ Eshe <Ferisawino eteefuwotsnat Seduk'awino eteefuwots boot'shashatse it atso korde'ere!> etaat itsh tkeew mishi jango wotbk'azo aawk'oneya t'iwintso it k'azi?»

¹² B danifwotssh it atso korde'ere bí ettso ferisawno eteefuwotsnat Seduk'awino eteefuwotsn doyatsna bako bo mishi boot'shashatse b'woterawok'o danbodek'.

*Iyesus Mesihiyo bwoto P'et'ros bgawutsok'owo
(Mar. 8:27-30; Luk'. 9:18-21)*

¹³ Iyesus Filip'os K'isariyi eteef dats kayak bbodtsok'on b danifwotssh, «Ashuwots Ash na'osh koni etee boetiri?» ett boon bíati.

¹⁴ Bowere, «Ik ikwotsiye <Gupfo Yohansiye> etirune, k'oshwots <Eliyasiye> etirune,

ando k'oshuwots <Ermiyasiyee wee nebiyiwot-sitse ikoniye> etfne» boet.

¹⁵ Iyesuswere, «Itmó koni etfte tasha?» Bíet.

¹⁶ Mann Sim'on P'etros aanidek't, «Neehe Krstos neene, Ik'o naay neene,» ett bish bíaaniiy.

¹⁷ Iyesuswere Hank'o bish bíeti, «Yona naay Sim'ono! derek neene! han neesh kits darotse fa'o tnihiye bako ashaaliye. ¹⁸ Taawere hank'o etrenea, nee P'et'ros* neene, shutsi s'alanatsowe Ik' moo agetuwe, Ik' maa manowere dab k'iri angonuwor da'aratse. ¹⁹ Eshe, dari mengstu bín k'eshetwotsi neesh imetwe, datsatse n tiptso darotse tipekee b'wotiti datsatse n biitstso darotse bishke b'wotiti.» ²⁰ Maniyere il Iyesus b' danifuwotssh bí Krstosi b'wottsok'owo konshor bokeewrawok'o bí azazi.

Iyesus bíats bodetu gond bek'onat k'iri jango tewrero b'keewtsok'o

(Mar. 8:31-33; Luk'. 9:22-27)

²¹ Manortson tuut Iyesus b' danifwotssh hank'o eto dek' b'tuu, «Iyerusalem maants amo taash geyife, manoknowere ee naashuwots, kahani naashuwotshat nem danifwotsoke gondbek'o tiats bodetwe, taano úditunee, keezl aawonomó k'aytuwitwe.»

²² P'et'ros mó Iyesusi bíaalii s'eegdek't, «Doonzono! woteratse b'jamoona! keewan niats boratse!» etfetst bín fayó dek't b'tuwi.

16:16 16:16 Yoh. 6:66-69 * **16:18** 16:18 P'et'rosi: Eto Grik noon keewon shúts s'ala etee. **16:19** 16:19 18:18; Yoh. 20:23

²³ Iyesusmó wongr ett aanat P'et'rossh, «Nee shed'anono! tshinatse tuuwe! nee ashka bako Ik'iko ní asaaberawotse taash t'uugnenee» bíet.

Krstsos jafrats sha'o bíaatit k'awuntso
(*Mar. 8:34—9:1; Luk'. 9:23-27*)

²⁴ Maniyere il Iyesus b́ danifuwotssh hank'owa bíet, «T jafrats woo geyiruwo b́ tooko juu k'rowe, b́ mask'aliyonowere kurde tshuutso sha'owe. ²⁵ B́ kasho kashiwosh geyiru jamo b́ kashitwe t'ut'etwe, b́ kashu t jangosha err t'ut'etwonmó daatsitwe. ²⁶ Asho datsanatsi gaal jamo b́datsiyal, b́ kashunmó b́ t'afiyal eege b́ish b́ k'aliti? Wee asho b́kashi shegro k'awntso dashosh falitwá? ²⁷ Ash na'o b́ nih mangon wotde'er b́ melakiwotsnton weetwe, manóroweree ik ikon boosh bofinok'o bok'awntso dashetwe. ²⁸ Arikoniye itsh t keewiri, ash na'o b́ mengsti mangon b́waaferet† bobek'fetsosh hanoke need'iru ashaanotsitse k'irrawwots fa'ane.»

17

Iyesus aro b́ wonetsok'o
(*Mar. 9:2-13; Luk'. 9:28-36*)

¹ Shrt aawoniyere il Iyesus P'et'rosi, Yak'abnat Yak'ob eshu Yohansi b́ shutsats s'eegdek't bí aal ayidek't danbaan tuuts guriabats k'azb́kesh.

16:24 16:24 Mat. 10:38; Luk'. 14:27 **16:25** 16:25 Mat. 10:39; Luk'. 17:33; Yoh. 12:25 **16:27** 16:27 Mat. 25:31; Dub. 62:12; Rom 2:6 † **16:28** 16:28 Bwaaferet: Etirwo Girik noon keewon bíamfetso woto falitwe. **17:1** 17:1-5 2 P'et'. 1:17-18

² Manoke boshinatse bíaro wone b̄wutsi, b̄ shi-itsonwere aawok'o b̄ goli, b̄ tahonwere nas't sháánok'o b̄goli. ³ Musenat Eliyasn Iyesusnton bokeewefere boats be'ebowts. ⁴ Manoor P'et'ros Iyesussh, «Doonzono! hanoke nobeyink'eree noosh sheenge, mansh ni'ekitka wotiyal iko neesh, iko Musesh, iko Eliyassh, wotit gof keez-wotsi awone» bí et. ⁵ P'et'ros man keewoke b̄befere goliru daawno boon degb̄k'ri, daawn manitsnowere «Tshuntso tna'o tmaac' k'eeztso haníyee, bín k'ewere!» etiru k'ááro b̄weyi.

⁶ B̄ danifwots k'aar man boshishtok'on ayidek't bo tek'tsosh bobaron datsats gúp'gup' bowtsi. ⁷ Iyesusmó bomaants t'int boon shuu'at «Tuuwere shatk'ayere!» bí eti. ⁸ Bowere dambaan kááwdek't bos'ile Iyesusiyere okoon konnor be'aatsno.

⁹ Guratse oot'oke bobefere Iyesus, «Ash na'o k'irotse b̄tuufetsosh it bek'tsan konshor keewk'ayere» ett b̄danifwotsi bíazazi.

¹⁰ B̄ danifwotswere, «Eshé, nem danifwots shino woo bín geyitwo Eliyasiye boetir eegoshe?» Ett bín boaati.

¹¹ Iyesuswere aaniy dek't, «Arikee, Eliyasiyere shino weetwe, bíye uno manutsitwee. ¹² Ernmó Eliyas yoots shino waare etirwe itsha, ashuwotsmó bín danatsne, manshe bogeyiru jamo bíats bok'ali. Mank'o ash na'o bokishatse gond bek'o bín geyife.»

¹³ Manoor b̄danifwots Iyesus keewirwo gupfo Yohans jango b̄wottsokowo boosh galb̄gutsi.

*Iyesus bí atse fo'erawo b̄ fa'a na'o kashitsok'o
(Mar. 9:14-29; Luk'. 9:37-43)*

¹⁴ Iyesusnat b̄danif keezetswots ash ashomants bo aantsok'on ash iko Iyesus maants waat b̄ tufishirots tuk'maldek't hank'o b̄iet, ¹⁵ «Doonzono! oona neesha tna'osh maac'o k'ewowe, fo'erawo ayidek't b̄ín gonde b̄bek'shiri, tawotso aat-sotso ayoto b̄dikiri. ¹⁶ N danifwotsokowere doore b̄teshi, ernmó b̄ín kashiwosh falratsne.» ¹⁷ Iyesuswere, «It amaneraw dúranatsi s'oot' k'uranotso! awrish b̄borfetsone itnton tbeeti? Himo, awrish b̄borfetsone iti t k'amiti? Aab na'o t maants dowere!» bí et. ¹⁸ Iyesus fo'erawman bí hadi, fo'eronewere na'o atstotse k'az b̄keshi, na'amanwere manoor kashb̄utsi.

¹⁹ Maniyere il b̄ danifwots bo aal Iyesusok t'int, «Noo fo'erawman kisho nomaaw eegoshe?» ett boati. ²⁰ Iyesuswere boosh hank'o b̄iet, «It amano it k'aztsoshe, arikon itsh keewirwe, senafic' aawi kayuk'o bodts imnetiyu detsfete wotink'eree guruhansh <Hanoke tuur ok amee!> it etal ametuwe, itsh maawetwo eegor aaliye. ²¹ Han naari fo'erawo Ik' k'ononat s'oomiyona bako b̄ jamon keyatse.»*

*Iyesus b̄ k'iri jangonat k'irotsse b̄tuwi jango
gitlo b̄keewtsok'o*

(Mar. 9:30-32; Luk'. 9:43-45)

²² B̄ danifwots Gelil datsatse bokakwewor Iyesus hank'owa boosh b̄iet, «Ash na'o ash ashuwots kishatse beshiyeyar imetwe. ²³ Bowero

17:20 17:20 Mat. 21:21; Mar. 11:23; 1 K'or. 13:2 * **17:21** 17:21
Ik ik kishon guut'ets mas'afwots 21 taawa deshatsno.

bín úd'itune, ernmó keezl aawots k'iroitse tuwitwee.» Bdanirywotswere keewanatse tuutson ayidek't shiyan bowutsi.

Ik' maa ereero dashi jango

²⁴ Iyesusnat b́ daniyfwots K'frnahomits bobodtsok'on Ik'i moosh err dek'irwots P'et'rosok t'int, «Iti danifo Ik' maa ereero dashalkeyaa?» ett boaati. ²⁵ P'et'roswere, «Ee dashetwe» bíet. P'et'ros moo maants b́kidtsok'on Iyesus shino, «Sim'ono! eege neesh biari? Datsanatsi naashwots ereero wee t'ilisho bo dek'et konkneya? Bo nana'oknemó uri datsi ashokneya?» ett bíaaati. ²⁶ P'et'roswere, «Uri datsi ashaatsne» ett bíaaani. Iyesuswere hank'o bíeti, «Beree bo nana'aúwots ereer dashotse aalne eteere? ²⁷ Ernmó boosh t'ugo nowoterawok'o aats k'aromaants amr mus'i mak'at'ino sha'úwee, shin shino keshet mus'oodeshde'e, b́nono n wogor bítse gizo daat-situne, manowere de'er taanat neenko daye.»

18

Jamoniyyere bogo kone?

(Mar. 9:33-37; Luk'. 9:46-48)

¹ Manoor b́ danifuwots Iyesusok t'int, «Dari mengstotse jamoniyyere bogo kone?» ett bo aati. ² Iyesuswere na'í marmat' iko s'eegdek't bo taalots ned'ibk'r, ³ Hank'owo bíeti, «Arikone itsh ti etiri, woneyar nana'í marmat'uwotskok'o woto it k'azal b́ jamon dari mangstots kindratste. ⁴ Na'i marmat'ankok'o b́ tooko dashan detsetwo dari

mengstotse eene b'wotiti. ⁵ Hank'o wotts na'o t shúútsosha err dek'etwo taan dek'etwe.» bíet.

Ashosh t'ug wotaatse ats koti jango

(Mar. 9:42-48; Luk'. 17:1-2)

⁶ «Konwor wotowa asho taan amaniru muk'nana'anotsitse iko b' dariyoniyere mangts dí'i shútso b' bimbats tifde'er ayide dashan gop'ts aatsi k'arotse juweyar k'ot'eeb'wtsink'eree bísh k'aníyank'e.» ⁷ Manats dabt Iyesus hank'o bíet, «Ash ashuwotssh t'ug wotiru ashuwots jangatse tuutson indowe datsusha! wottso b' wotiyalor t'ug wotit keewwots bowowo ooreratse, ernmó t'ugo wotitwo b'weetwok'o k'alitumansh indowe bísha! ⁸ Mansh eshe n kisho wee n tufo morro n finitwok'o neen b'darítkawotiyal k'ut'de' juk'rowe! git kisho wee git tufo deshfetsr dúre dúri tawots njuwewoniree kish k'ut'o wee duro wotarr dúre dúri kashomaats kindo neesh k'anefe. ⁹ Ni ááwonúwere morro nfinitwok'o neen b'dariyal kishde okaan juk'rowe! git ááwo deshfetsr' gahanem taw gop'ots njuwewoniyere ááw íketso wotaarr kasho maants kindo neesh k'anefe. ¹⁰ Darotse fa'a bo melakiwots jam aawo darotse fa'o tnih shiitso bos'iilirwotse, k'ac'in nana'anotsitse dab' ikonor it gac'erawok'o it tooko korde'ere. [¹¹ Ash na'onúwor b'waa t'aftso kashiyoshe. »]*

T'aft daatsets mereero ariyetso

(Luk'. 15:3-7)

18:8 18:8 Mat. 5:30 **18:9** 18:9 Mat. 5:29 **18:11** 18:11 Luk'.
19:10 * **18:11** 18:11 Ik ik brani mas'aafwotsitse 11 taawatstsan
detsfno.

¹² Ando aaniy Iyesus hank'o bíeti, «Aab eeg arefa itsha? Bal mereer detsts ash iko boyitse iko b́k'aleyál balosh ik shapwotsi guri abaatse k'ayk'rar t'aftsmán geyo amaalkeya? ¹³ Ariko itsh keewirwe, b́n b́daatsor fa'a balosh ik shapwotsiyere t'aft daatsets ikmansh b́gene'úwiti. ¹⁴ Mank'o darotse fa'o itnih nana'a k'ac'nanotsitse ikonwore b́t'fitwok'o geyeratsee.

Ashaats gond fintsats eeg k'alo b́geyitwok'o

¹⁵ «Nieshu neen b́dadiyal neenat b́n ikn wotde neesh b́t'afitso keewwe, n keewo b́ shishetka wotiyal aani ník woshdek'etuune, ¹⁶ N keewo shisho b́k'azalmo wee git wee keez ashuwots gawts gawo b́s'eenetwok'o neenton wee iko wee git asho de'er biyok amee. ¹⁷ Boon k'ewatse bíetalmó Ik' moosh keewwe, Ik'i moonowere k'ewatse bí'etetka wotiyalowere Ik' danawok'o wee morretsok'o taawk'rowe.

¹⁸ «Arikoniyere itsh tietiri, datsatse it tiptetwoniye darotse tipekee b́wotiti, datsatse it biitsetwo daaratse bishke b́wotiti. ¹⁹ Andoor aaniy itsh keewirwe, ititse gitetswots datsatse eegonor k'onosh ikwotar Ik'o bok'oniyal darotse fa'o t nih itsh s'eentsitwe. ²⁰ Gito wee keezo wotar tshúútson bokakwet beyokoke taa bo dagotse daatsetwe.»

Orowe eti jango

²¹ Manoor P'et'ros Iyesus maants t'ínf, «Doonzono! tíeshuu taan b́dadiyal ambtsoto b́ish

oorowe erta? Shawatoto bborfetsoneya?» ett bíaaati.

²² Iyesuswere bish hank'o bíet, «Shawatoti sheba bako shawatot mec'ra eraatse neesha, ²³ Mansh daritsi mengstu guutswotsnton tanoosh geyiru nugúsoniye bíari, ²⁴ Nugusonwere taano dek't btuutsok'on ay miliyeniyon meklityo† bíatse fa'a guuts iko detseyat bweyi. ²⁵ Guuts man bíatse fa'a k'awntso dasho bmaáawtsotse bíwere b máatsunowere bnan'úwotsnat b detsts jamonowere kemde'er bíats fa'a k'awntso bdashetwok'o b doonz bíazazi. ²⁶ Guutsonmo b doonz shirots tuk'maldek't <Doozonon! oona neea! muk'i taash s'iilde'e, b jamonor neesh dashetwe!> ett bín b k'oni. ²⁷ B doonzwere bish maac'o k'ewat bín faksh bk'ri, bíatsi k'awntsonoweree k'azbk'ri.

²⁸ «Ernmó guutsman manoke kesht amoke bbefere bal dinariyo‡ gusho bíatse bdetstso b tooho daatsdek't b bimbo gúk'dek't, <Neesh t gushits gizo taash daye!> bí et. ²⁹ Guuts b toohmanwere btufishirots diht <Oona neesha! taash muk'i k'amowee, neesh dashetwe!> ett b k'oni. ³⁰ Ashmanmó k'aze bíet. Iki dabnwor detsdek't amf b k'awntso bdashfetsosh tipi moots tipi bk'ri. ³¹ Bínk'ó wotts guuts guutswots man bobek'tsok'on ayidek't shiyanbowts, amtinwere wotts jamo bodoonzsh keewbok'ri. ³² doononwere guutsman s'eegidek't bish hank'o bíet, <Nee gond guutsonon! taan nk'onree jam

18:22 18:22 Aze. 4:24 † **18:24** 18:24 Meklitiya: Eto manoori gizewon fin finiru ash ikosh tatse uts aawosh b finere dashef gizoniye bogts gize. ‡ **18:28** 18:28 Dinariya: Eto ash iko ik aawo b finere bish dashef gizoniye.

k'awntsman neesh k'azre, ³³ Eshe, taa niatsi k'awntso neesh k'aztk'rok'o, nee ntooh wotts guutsosh k'azo neesh geyiyank'oshna b'teshi?>

³⁴ Mansh doonzo fayat bíatsi k'awnts jamo b'dashfetsosh tipi maa naashosh beshidek't b' ími.

³⁵ «Eshe itwere ik ikon it eshuwi itnibotse kishde neesh orowe eto itk'azal darotse fa'o tnihwor mank'o it aats k'alitwe.»

19

Kenihonat máátsun faksheyi jango Iyesus b'danitsok'o

(Mar. 10:1-12)

¹ Iyesus man keew b' ishiyakon Gelil datsatse tuut, Yordanos fokoniyere bak'etse Yihud datsats bíami. ² Ay ashonwere b'jafrats botuwi, boyit-snowere shodtswotsi b' kashiyi.

³ Manoor ferisawino eteefwots b' maants t'int bín fado geeyat, «Asho b' máátsu ik jago bt'afiyal manatse tuutsonowere fakshuna bíetal nemo eekituwáá?» ett boaati.

⁴ Iyesuswere hank'o ett boosh bí aaniy, «Shin Ik'o nungushonat máátson woshdek't boon bíaztsok'o nababeratsteya? ⁵ Ando aani <Man jangosh asho b' nihnat bínndn k'aykraar b' máátsunton ik wotitwe, gitetswotswere ik ats wotitúne> ⁶ Mansh bo maniyak ik atsnee bako gitnaaliyee. Eshe Ik'o s'anddek't ik b'woshtso asho b' k'alawok'owa.»

⁷ Ferisawino eteefwotswere, «Béré, Muse eegishe <Kenihó b' máátsu b' fakshetsok'o kitsit werek'eto imr bin fakshwe> bíetiri?» bo et.

⁸ Bíwere boosh hank'owa bíet, «Museyiyere it máátsu itfakshitwok'o bíet itnibo kup' b'wottsi jangatsna bako shin mank'oyiyaliye b'teshi. ⁹ Taamó ash iko widatse tuutson b'wotiyalabako b' máátsu fakshr k'oshu b'dek'al gobetsi wotere» etirwe itsha?

¹⁰ B' danifwotswere, «Kenihe mets jango hank'owi wotiyal mááts dek' k'azo k'anefe» boet.

¹¹ Iyesusmó hank'owa bíet «Mank'o keewo bo-falitwok'o boosh imetswotssha bako jam ashosh faleratse. ¹² Gat wotat shuwetswots fa'ane, asho boon b' gatitwotswere fa'ane, Ik'i mengstosh ett botookon botoko gatok'o taawtswots fa'ane, mansha keewan dek'osh falitwo de'e.»

Iyesus nana'o b'deertsok'o

(Mar. 10:13-16; Luk'. 18:15-17)

¹³ Manorowere b'kisho boats gerde'er Ik'o boosh b'k'onitwok'o ashuwots nana'o Iyesus maants dek't boweyi, b' danifwotsmó ash asho bofayi. ¹⁴ Iyesuswere «Dari mengstu han-otsk'owwotssh b'wottstotse nana'í marmat'úwotsi k'ayere t maants wonee, bazik'ayere» bíet. ¹⁵ B' kishonowere boats b'gediyhakon manoke beshat k'azbíami.

Datsatsi gaalonat dari mengston

(Mar. 10:17-31; Luk'. 18:18-30)

¹⁶ Ik aaw ash iko Iyesusmaants waat «Dani-fono! dúre dúri beyo daatsosh sheeng keewo k'alosh taan geyitwo eebik'úna?» ett bíaaati. ¹⁷ Iyesuswere, «Sheeng keewi jango eegishe taan

ni aatiri? Sheeng wottso Ik' ikoniye, kashomaats kindo ngeyiyalmó b́ tzaziyotsi s'eentswe.» bíet.

¹⁸ Ashmanwere, «B́ tzaziyots aawotsnee?» bíet.

Iyesusu hank'o ett bí aani, «Asho ud'k'aye, wido amk'aye, úmp'k'aye, kooton gawk'aye, ¹⁹ n nihnat nindn mangiwe, k'osh asho ntookok'o woshde shune, etiru tzaziyotsiye» bíet. ²⁰ Jawets na'amanwere, «Tzazi jamnotsnere s'eentsre, k'osho taash shapitwo eebik'una?» bíet.

²¹ Iyesuswere, «B́ jamon s'eeno woto ngeyiyalee amŕ ndetstso kemde'er gizman t'owwotssh ime, darotse gaalo daatsitune, tshuutsonowere shoyde wowe» bí eti.

²² Jawets na'a manwere, ay gizo b́detstsose man b́shishtok'on shiyanefere k'azbiami.

²³ Maniyere il Iyesus b́ danifuwotssh hank'wa bíet, «Arikone itsh tkeewiri, gaalets ashosh dari mengstots kindoniye ayidek't mange. ²⁴ Andoor itsh keewirwe, Gaalets asho Ik'i mengstots b́ kindoniye kambulo mafi furotse b́ besho ketefee.»

²⁵ B́ danifuwots man boshishtok'on ayidek't adt «Beree, kone kashosh faliti?» bo et.

²⁶ Iyesus bo maants s'iilt, «Keew han ashosh faletkaliyee, Ik'oshomó jamo faletwe» bí et.

²⁷ Manoor P'et'ros, «Hambe, noo jamo k'azk'rat n jafrats sha'erone, eshe ebiyek'únaa nodatsiti?» bí eti.

²⁸ Iyesuswere boosh hank'o bíet, «Arikoniye itsh tietiri, Ash na'o b́ mang jorats be b́dek'ots

19:18 19:18 Kesh. 20:13-16; Iwi. 5:17-20 **19:19** 19:19 Kesh. 20:12; Iwi. 5:16; Lew. 19:18 **19:28** 19:28 Mat. 25:31; Luk'. 22:30

andr datsuwatse tjafrats sha'atswots, it woor tatse git mangi jooratse itbeeti, tatse git Isra'el jirwotsatse angshitutee. ²⁹ T jangosh err b moowwotsi, wee bí eshwotsi, wee b mishotsi, bnihnat bidono, wee bnana'o, wee bgosho k'azts jamo baloti gito dek'etwe, dúre dúri kashonowere daatsitwe. ³⁰ Ernmó and shints wotts aywots shuuts oortswotsi wotitúne, shutsts wottswots shintswotsi wotitune.»

20

Weyini mitwotsitse finit ashuwotsi k'at'arefok'o ariyetso

¹ «Dari mengstú woyini miti beyoke finiru ashuwotsi k'at'arosh guuron keshts miti doonzoniye biariye. ² Bí ik ik aawosh ik ik dinariyo dashosh keeweyat, finirwotsi weyini mitook bwoshi. ³ Keez sa'atok'on kesht, fino bitst jebatse need'iru k'osh ashuwotsi bbek'i, ⁴ <Itwere weyini mit boyok amr finore. Itsh imo geyit k'awntso dashetwe> bí eti. ⁵ Bowere weyini miti datsok boami, ando aaniy shrt sa'atonat jed'iy sa'atok'on kesht mank'o bk'ali. ⁶ Tatse ik sa'atok'onowere k'osh ashuwotsi bo need'efere daatsdek't <Itmó aaw jamo fino bitsat hanoke it need'ir eegishe?> ett bíaaati. ⁷ Bowere <Noon k'at'arit asho t'út'atniye> boeti, bíwere <Beree itwere weyini mitwots beyok amr finore> bíet.

⁸ «Datso biltok'on weyini mitwots doonz fin manatse bnaashitsosh <Finirwotsi s'eerr ili k'at'aretswotsatse tuuzr shin k'at'aretswotsok

ƒborfetsosh bofintsi k'awntso boosh daye» bí eti.
 9 Mansh tatse ik sa'aton k'at'aretswots ik ikon
 t'int ik ik dinariyo bodek'i. 10 Shin k'at'aretswots
 bot'intsoƒk'on bogshde bodek'etwok'o boosh bíar,
 ernmó boowere ik ikon ik ik dinariya bodek'i.
 11 Gizo k'aaú dek't weyini mito doonzats hank'o
 ett bomumundi, 12 «Hanots il waat bofin
 ik sa'atoshe, ernmó aaw jamo aaw k'es'atse
 mis'fetsat maawron jintswotsnton nonoton taal
 woshnk'ri.» 13 Weyini miti doonzonwere, finir-
 wotsitse ikosh hank'o ett bí aaniyi, «T mashono!
 neen eegor daderatsee, nokewe ik aawon neesh
 ik dinariyo dashoshoshnaa? 14 Eshe nbano de'er
 amee, neesh tímtsok'o bodtso iltsanshowerere imo
 shunre. 15 T took gizatse tshuntso k'alosh alo
 detsfoshna? Himo taa tewud doo twottoshee
 nee n okoori?» »

16 Maniyere il Iyesus, «Mank'o, shuutstsi
 teshtswots shintsi, shintsi teshtswots shuutstsi
 wotitune» bíet.

*Iyesus ƒk'iri jangonat k'írotse ƒ tuwi jango
 útslo ƒkeewtsok'o*

(Mar. 10:32-34; Luk'. 18:31-34)

17 Maniyere il Iyesus Iyerusalem maantsan
 bíamfera ƒtेश, amoke bobefere weeratse
 tatsegit ƒdanifwotsi boali ƒ maants s'eegdek't
 dek'amf hank'o boosh bíet, 18 «Hamb,
 Iyerusalem maantse noamiri, manoknee Ash
 na'o kahni naashwotsnat nemo danifwotssh
 beshide imetwe, boowere k'iri angsho bíats
 angshitúnee. 19 Ik'i ashwoteraw ashuwotssho
 beshide imetúnee, boowere trgc'o bíatso

kaashetúne, bínó garafituno, bín jiiitetúnee, ernmó keezl aawots k'iroitse tuwitwee.»

Zebdiwos nana'úwots ind Ik'o k'on k'ono
(Mar. 10:35-45)

²⁰ Maniyere il Zebdiwos nana'úwots ind, b nana'úwotsnton Iyesusmaants t'iinat b́ shinatse tuk'maldek'at ik keewo bish b́ k'alitwok'o bín b́ k'oni. ²¹ Iyesuswere, «Eege ngeyiri?» bí eti. Biwere, «N mengstotse t nana'a gitets hanots iko giro maants, iko k'ano maants bobeeetwok'owo taash woshwe!» bíet.

²² Iyesusmó «It itk'onirwo danatste, taa karnon túshet gondbek'i wanc'o úshosh falituteya?» bíet. Bowere «Ee falitwone!» boeti.

²³ Iyesuswere, «Arikon taa t úshet gond bek'i wanc'o úshetute, ernmó k'anonat giro-maants bobetwok'o k'alitwo taanaliye, beyok-man imetiye tnih boosh b́ k'anits ashuwots s'uzshe.»

²⁴ B́ danif tatswots bok'onts k'onman boshishtok'on eshu git manotsats fayogedbok'ri.

²⁵ Iyesusmó jametswotsi s'eegdek't hank'o boosh bí eti. «Ik' danaw ashuwotsatse naashtswots bo ash ashaatse alknee, boon jishirwotswere boon boaalefook'o danfte. ²⁶ It dagotsnere mank'o woto geyiratse. Ernmó it dagotse een wot geyirwo it guuts wotowe. ²⁷ Mank'o ititse bogo wotosh geyirwo it gutso wotowe. ²⁸ Ash na'oniye bí finar ayuwotsi kashiwosh b́ kasho beshide imoshe b́weyi bako b́sh fineyishaliye» bíet.

20:26 20:26 Luk'. 22:25-26 **20:27** 20:27 Mat. 23:11; Mar. 9:35; Luk'. 22:26

²⁹ Maniyere il Iyarikoyitse kesht boamfere ash ash aywots Iyesus jafrats botuwi. ³⁰ Ando weeri gúratse beyiru ash aaw dog gitetswots man weeron beshirwo Iyesusi b woto boshishtok'on «Dawit naay doonzono! oona neesha, noosh maac'o k'ewowe!» ett bokuhi.

³¹ Ash ashonwere «Ishooree!» ett boon bofayi, bomó «Dawit naay doonzono! oona neesha noosh maac'o k'ewowe!» et fetst ayidek't bokúhi.

³² Iyesuswere need'dek't boon s'eegt «Itsh eeg tk'ale itgeyiri?» bíet.

³³ Bowere «Doonzono! no ááwwots bok'eshetwok'o woshwe!» boeti.

³⁴ Iyesuswere boosh maac'o k'ewat bo ááwwotsi bshuui, bo ááwwotswere manoor bobek'i, boowere Iyesus jafrats boami.

21

Iyesus mangi eenon Iyerusalemits bkindtsok'o
(*Mat. 11:1-11; Luk'. 19:28-40; Yoh. 12:12-19*)

¹ Iyesusnat b shuuts sha'irwots Iyerusalem maants bot'inor Debrezeyitn* Bete Faageyi eteef galúts bobodtsok'on Iyesus bdanifwotsitse gitetswotsi hank'o ett woshbk'ri, ² «It shinatse fa'a galúts ameree, manokowere itbodtsok'on daaz iku bnaúnton tipetsu daatsitute, biishdeniye taash de'ewore. ³ Asho konwor ikjago itn bíaatiyal «Doonzo boon bgeyirwoshee» erere. Bíwere daaz daazwotsi manoor dooyitwe.» ⁴ Man bwotyeb nebiyiwon hank'o ett keewetso b s'eenishe,

* **21:1** 21:1 Debrezeyiti: Eto Zeyiti mitwots bíatse bodaatsef gurooni.

5 «S'iyon mááts naúsh†
 †Hambe! Nnuguso bíatso dash detsedek't
 daazunat
 Bnaú ats wotde n maants weetwe!> err bish
 keewwere.»

6 B danifwotswere amt Iyesus boosh b keewt-
 sok'o bo k'ali. 7 Daazunowere b na'úntoon bíyok
 dek't boweyi, botahonowere daazwots jik'ats
 gedbok'ri, Iyesuswere bíyats be bdek'i. 8 Ash
 ashotse aywots botaho werindats ees'bok'ri,
 k'atsetswotswere maarets miti jaabo k'ut'dek't
 weerindatse boes'fera botesh. 9 Ash shin shi-
 natse amiruwotsitsnat b jaftratse weyirwotsitse
 teshtswots, «Hosa'ano Dawit naayshe! Doonzo
 shútson weetwo deereke! hosa'ana‡ darotse!»
 ett bo kuhefera botesh. 10 Iyesus Iyerusalemits
 b kindor kititsi ash jamo, «Han kone bí?» eton
 dimbirbowtsi. 11 Ash athonwere, «Han Gelil dat-
 satse fa'o Nazretitse waatso nebiyiwo Iyesusiye.»
 bo etí.

12 Maniyere il Iyesus Ik' moots b kindi,
 manoknowere kemiruowtsnat keewiru ash jamo
 kish b ishi. Giz woniyiruwots maronat kurkund
 kemirwots joronowere gúp'sh b ishi. 13 «<T
 moo Ik' k'oni maa eteetwe> ett guut'ere, itmó
 bík'tswots gemook'o wosherte!» bí eti.

14 Iyesus Ik' mootse bbefere ááw doogwot-
 snat shoklirwots b maants bo waare bkashiya.

21:5 21:5 Zek. 9:9 † **21:5** 21:5 S'iyon mááts naúsh: Etirwan
 Iyerusalem kitu kitsoshe. ‡ **21:9** 21:9 Hosa'ana: Eto Ibrayist'y
 noon keewon kashiwe, oona neesh noon kashiwe eteb wotor,
 Hanoke gut'etsanmó uda etee. **21:13** 21:13 Isa. 56:7; Erm.
 7:11

15 Ernmó kahniy naashwotsnat nem danifwotsn Iyesus b̄ k'alts adits keewo bobek'tsonat nana'i marmat'uwots Ik'i mootse «Dawit naaysh hosa'ana!» etfetst bokuhefere boshishtotse bofayi. 16 Mansh Iyesussh «Nanaúwots bo etirwo k'ebirwiya?» boeti, bíwere «Ee, k'ebirwee, <Nana'uwotsnat s'aats úshirwots nonotse udo k'anirnee> etirwo b̄ jamon nababeratsteya?» bíet. 17 Boon k'azk'rat kitotse kesht Betaniya eteef galúts bíamí, manoko bk'eeyi.

Iyesus b̄ c'ashts belesi mitu

(Mar. 11:12-14, 20-24)

18 Iyesus dats gats guuron kito maants aanat amfetst k'ak'bwtsi, 19 Belesi mit iku weerindi guúratse bek't b maants bíami, ernmó biyatse maara bako eegor daatsratse. Mansh «Haniyehak b̄ jamon shuwo níatse b̄datserawok'owa!» bíet. Mitúnuwere manoor shuuk'bwtsi. 20 B̄ danifwots man bobek'tsok'on «Belsi mitan iknun aawk'oneya shuuk' bgutsi?» ett bo'adi. 21 Iyesuswere hank'o ett boosh bíaaniiy, «Arikone itsh tkeewiri, imnetiyo deshr t'arat'aro itk'azink'ere belesi mitu atsats k'aletsok'o k'almeec'ro bwoterawon dab guruhansh <Hanoke tuur aats k'arots shap'ewe!> it etal itsh s'eenetwe. 22 Amanar Ik' it k'onitu jamo daatsitute.»

Iyesus awuk'o alon b̄finirwok'owo aatetsok'o

(Mar. 11:27-33; Luk'. 20:1-8)

23 Iyesus Ik' moots kind dek't daniyo dek't b̄tuwi. Manoor kahni naashwotsnat ashitsi

eenashwots b́ maants t'int «Jaman nk'alirwo eegi aloneya? Alhanowere neesh imtso kone?» Ett boaati. ²⁴ Iyesuswere hank'o et boosh b́aaniy, «Taawere ik keewu iti aatuna, ti aattsu taash it aniyalee taawere jaman kon alon t k'alirwok'o itsh keewitwe. ²⁵ Yohans gupo eewkneya b́weyi? Darotsneyamo ashokneya?» B́iere, bo boat-satseyosh hank'o ett boshiyeyi. « <Darotsne> noetal <b́eréé, eegoshe b́ín amano it k'azi> noosh b́í'eteti, ²⁶ <Ashokike> noe'talmó, Yohansi jam-wots nebiyok'o bos'ilirwosh, ashuwotsi noshati.» ²⁷ Manshe, «Danatsone» ett boaaniiy. B́iwere «Taawor jamhan eegi alon tk'alirwok'o itsh keewratse» b́í et.

Nana'a gitetsuwotsi ariyetso

²⁸ Manats dabt boosh hank'owa b́í et, «Ash iko nana'a gitetsuwotsi detsfe b́tesh, boyitse iko maants t'int, <Tnaayo! hambets t weyini miti beyoke amr fino nfinitwok'owa> b́íet. ²⁹ B́naaywere <K'aze amatse> b́íet. Ernmó il goynat finosh b́iami. ³⁰ Nihonwere b́naay ikok ando amf b́ishowere mank'o b́ finitwok'o b́ín b́iazazi, <Wotowe tniho ametuwe> b́íet. Ernmó amatse. ³¹ Eshe gitetsanotsitse b́ nih alo s'eentstso ááwnee?»

Bowere «Shintsoni!» boeti, Iyesuswere boosh hank'o b́ieti, «Arikoniye itsh tietiri, morretswotsnat gobetswotsn dari mengstots kindosh itiyere shinitunee. ³² Gupfo Yohans kááwi weerindo itsh kitsosh b́ waare b́ín amaneratste, morretswotsnat gobetswotsmó b́ín amanernee,

hanowere bek'aat dab naandrone etaat amaner-atste.»

Woyni bos'uwotsi toktswotsn aridek't jewretso
(*Mar. 12:1-12; Luk'. 20:9-19*)

³³ Iyesus dabt hank'o bíeti, «K'osh jewro k'ewere, woyni mitwotsi tokts ash iko fa'e b'tesh, bí b' weyini mit gúratse kas'o kas'bk'ri, weyini fis'eet gop'o ishdek't b'doozi, weyini kotosh wotit kaki geenzo agb'k'ri, maniyere hakon mitwots beyoko goshtswotssh kirayik'rat k'osh datso maants k'az bí'ami.

³⁴ Mit shuwi woro b'bodtsok'on b' bano b'ish bodek'etwok'o b' guutswotsi goshtswotsok b'woshi. ³⁵ Goshtswotsmó guutswotsi detsdek't iko botogi, iko bou'd'i, k'oshonowere shútson botogi. ³⁶ Weyini mitwots doonz ando botaawo baltswotsiyere bogts k'osh guutswotsi aaniy b'woshi. Goshtswots boatsowere baltswotskok'o bo fini. ³⁷ Jamoniyere il weyni miti doonzo <T naayno mangitunee!> eton b' naayi goshtswotsok b' woshi. ³⁸ Ernmó goshtswots b' naayi bobek'tsok'on <Hanwo naatetwoniye>, woore úd'k'rar b' detstsono naarde'onee!> boet.

³⁹ B' naaynowere weyini miti beyokoniyere ur dek'amt úd'bok'ri.

⁴⁰ «Eshe, weyini mitwots doonz b'woor goshtsanotsi eeg bk'alitwok'o arefa itsha?» ⁴¹ Bower «Gond ashmanots s'uwatse boon gondo bek'shr t'afik'ritwe. Weyni miti beyokonowere b' shwono finde woor woron b'ish kayitu goshts k'oshwotssh kiraayi bk'riti.» boeti.

⁴² Manats dab' Iyesus hank'owa bíeti,

«S'ayin mas'aafotse
 <Ginbiyon maa agfwots bo gac'ts shútso
 bíye shúts kup'o tungúshatse kaatsde det-
 setwo b̄woti,
 Hanwere doonzo finoniye,
 no ááwwotsshowere adike,>
 ett guut'etso b̄ jamon nababeratsteya?
⁴³ «Eshe hank'o etirwe itsha, Ik'i mengsto
 itatse de'er shuu shuwitu ashuwotssh imetwe.
 [⁴⁴ Shútsanats dihitwo tishitwee, shútsman
 bíatsats b̄ dihit ashonmó gaans'etwee. »]
⁴⁵ Kahni naashwotsnat ferisawino eteetswots
 jewretsanotsi boshishtok'on Iyesus b̄ keew bo
 jang b̄wottsok'owo t'iwintsbodek'i. ⁴⁶ Mansh
 bín detso geyatni botesh, ernmó ash asho bín
 nebiyyok'o bos'ilfotse shatbowtsi.

22

Jiwok s'eegetso ariyetso

(Luk'. 14:15-24)

¹ Iyesus aaniy hank'o ett jewron boosh
 b̄keewfere b̄teshi, ² «Dari mengsto b̄ na'osh jiwu
 k'anits nugúsoniye biariye. ³ Nugúsman b̄ jiwok
 b̄ s'eegets ashuwotsi boweetwok'o gawiyosh b̄ gu-
 utswotsi bomaants b̄woshi, ashuwotsmo jiwman
 maants wosh geratsno.

⁴ «Nugúsman k'osh guutswotsi aaniy hank'o
 ett b̄woshi, <S'eegets ashuwotsok amrniye,
 Hamb, jiwosh meetwonat úshetuwo
 k'anik'rere minz gatwotsnat k'otsts shopwotsi
 shúkk'reree, jam keewo k'anwtsere, mansh jiw
 moonat úshok woore!> err boosh keewwore.
⁵ Boomó keewman aatsni k'rat bokaat kaaton

iko b́ goshomand iko b́ jaakomand bíami. ⁶ Oortswotswere b́ guutswotsi detsdek't ketiyon jot'dek' boúd'i, ⁷ Manoor nugúso fayat kes' kes'f bíkwotsi woshat úd'ts manotsi úd'iibk'ri. Bo kitinowere tawon bo mitsitwok'o bwoshi, ⁸ Maniyere il b́ guutswotssh hank'o bíeti, <Hamb, jiwi moonat úshon k'anwtsere, s'eegetswotsmo jiwansh woteraniye orernee. ⁹ Mansh weerindatse amr itdatsts ash jamo jiwi moonat úshomand s'eere.> ¹⁰ B́ guutswotswere weer weerats amt bodaatsts ash jamo gondwotsno, sheengwotsnowere kakubok'ri, mann jiwi maa eeno s'eegetswotsn s'eenb́wtsi.

¹¹ «Ernmó Nugúso s'eegetswotsi s'iilosh jiwi maa eenots b́kindtsok'on, manoke jiwi taho taheraw iko bek'b́k'ri. ¹² B́sho hank'o bíeti, <T masho, jiwi taho ntaherawo aawk'oneya hanok n kindi?> ash manwere s'ik bí eti. ¹³ Nugúsonwere b́guutswtssh, <B́ kishonat b́ tufoon tifde'er kishr úratse fa'a t'aluwots juwore, manoknowere eep-onat gash k'ashone wotiti> bíet.» ¹⁴ Manats dabf Iyesus «Eshe, s'eegetswots aynee, bitsere marat'etswotsmó múk'nee.»

¹⁵ Maniyere hakon ferisawino eteefwots amt aawk'o k'alr Iyesus noono b́ keewor b́n bodetsetwok'o boshiyeyi, ¹⁶ Bo danifwotswere, Herodis ashuwotsnton Iyesusok woshat, «Danifono, neehe arkeewetso nwottsok'onat Ik'o weerindo arikon ndaniyirwok'o danfone ash shatonowere nk'aliru keewo aaliye, ashonat ashi dagonowere boga bogshratsnee.» b́sh bo

etiyakon, hank'o ett boaati. ¹⁷ «Aáb noosh keewe neesh eeg arefa? Rom nugúsosh ereero dasho nemeemó nemaalnee?» ¹⁸ Iyesusmó bo gondo dank'rat, «It it took danawwotso! eegoshe tiyatse t'awo it geyiri? ¹⁹ Ereerosh dasheyiru gizo aab taash kitswere!» bíet. Mansh bo ik dinariyo dek'wat bísh bokitsi. ²⁰ Bíwere, «Aranatse dozets aronat guut'ets shúútson konke?» eton boon bíaaati, ²¹ Bowerere, «Rom dats nugúsoke!» boeti, bíwere, «Eshe nugúsoko nugúsosh, Ik'iko Ik'osh imere,» bíet. ²² Bowerere bín bok'ebiyakon b́ keew keewatse tuutson adt k'azk'rat boami.

K'irtswots botwi jango aatetsok'owo

(Mar. 12:18-27; Luk'. 20:27-40)

²³ Manots aawots, «K'irtswots k'irotsé tuwo aaliye» etef Seduk'awino eteefwots Iyesusok waat hank'o ett bín bo aati, ²⁴ «Danifono! Muse <Ik' asho na'o bshurawo k'iron b́ maatswatse b́ k'aleyál k'irts eshuwo máátsu de'er k'irtsosh shááto shegrshwee,» etre. ²⁵ Shawat eshuwots nooke fa'ane boteshi, jamwotsitse k'aabo máátso dek't na'o bshurawo k'irb́wtsi, mansh bíeshu muk'efo k'irtso máátsu b́dek'i. ²⁶ Mank'o gitlonú, keezlonú shawatlok b́borfetso tar taron bin dek't bok'iri. ²⁷ Jamoniyere il máátzman k'ir b́wtsi. ²⁸ Eshe, shawatwots bin bodek'tsotse k'irtswots botuwor mááts b wotit aawshe?»

²⁹ Iyesusmó hank'o ett boosh bíaaaniy, «It s'ayin mas'afwotsnat Ik'i ango it danawotsnee it sheliri.

³⁰ K'irtswots k'irotsé botwots darotse fa'a melakiwotskok'owa bowotiti bako de'atsno, de'eratsne.

³¹ K'irtswots tuwi jango itsh Ik'o b́ keewtso

nababeratsteya? ³² Bíye hank'owe bíeti, <Taa Abraham Ik'o, Yisehak' Ik'o, Yak'ob Ik'o taane> Mansh Ik'oniye kashetswots Ik'a bako k'irtswots Ik'aliye.» ³³ Ash ashonwere man boshishtok'on b́ daniyatse tuutson boad.

Jamoniye bogts tzaziyo

(*Mar. 12:28-34; Luk'. 10:25-28*)

³⁴ Iyesus Seduk'awino etefwotssh noono boaanirawok'o woshdek't s'ik boetetuwo'k'o b́ wosho boshishtok'on ferisawino eteyirwots ik wotdek't kakwe bowtsi. ³⁵ Boyitsnowere nemo danif iko, Iyesusi fado geeyat hank'o ett b́aati, ³⁶ «Danifono! nemotse jamoniye bogts tzaziyo aawne?» ³⁷ Iyesuswere hank'o ett b́ish b́aaniy, «<Doonzo n Ik'o Izar Izeweri n ńib s'eenon, n kash jamon, n maac' s'eenon shune,> ³⁸ Jamoniye bogetsonat shints tzaziyo haniye. ³⁹ Hanowere artso gitl tzaziyo <K'osh asho n tookok'o woshde'er shune,> etirwoniye. ⁴⁰ Nemonat nebiywots daniy jamo tzazi gitetsanotsat́s need' dek'kne.»

Mesihyo aatets aato

(*Mar. 12:35-37; Luk'. 20:41-44*)

⁴¹ Ferisawino etefwots kakuwedek't bobefere Iyesus hank'o ett boon b́aati, ⁴² «Krstos jango eege it etiri? kon naayi arefa itsha?» boowere «Dawit naayiye» ett b́ish boaniy. ⁴³ Iyesuswere boosh hank'owa bíet, «Beree, Dawit Ik'i shay-iron jisheyat b́ keewor eegoshe <Doonza!> et b́in b́s'eegi?

- 44 BÍ <Doonzo t doonzsh:
n balangarwotsi ntufishirots t woshfetsosh
t k'anomaants beewe!> biét.
- 45 Eshe Dawit b̄ tookon <Doonza> ett
bs'eegyhakon bere Krstos aawk'oneya b̄ naayi
woto b̄faliti?» 46 Mann dab ik nonunor b̄ish
aaniyosh faltso aali b̄tesh, manots aawoniyere
hakon b̄n aatosh aaw shúk'tso konúwor aali b̄
tesh.

23

*Iyesus Muse nemo danifwotsnat ferisawiyot-
satse it atso korde'ere biéttok'o*
(Mar. 12:38-39; Luk'. 11:43-46; 20:45-46)

¹ Maniyakon Iyesus ash ašonats b̄ danif-
wotssh hank'o ett b̄ keewi, ² «Nemo danifwot-
snat ferisawino eteefwots Muse jorats bedek'rne.
³ Mansh eshe bo itsh bo keewts jamo k'alwere,
korde'ere, bo bofinirwonmó fink'ayere, bo bo-
keewirwo finats jitsraknee, ⁴ Mangonat kic'its
kuro tipdek't ash mangrats bokurifoni, botook-
ishomó bojaabon t'awiyosh daḅ geeratsne. ⁵
Bofin jamo asho boon b̄bek'etwok'owa etniye
bofiniri. Ik'o bok'onor kitabiya* genzit bo
gawintsiri, Ik' nem kotirwok'o botahefonowere
b̄ guuratsi s'aaro shipdek'tni bo geenzifoni,
⁶ Jiwoke mang beyoko, ayhudyots Ik' bok'onf
mooke shints beyokoniye detso boshunfoni.
⁷ Jebatsnowere ash jamo boosh gup' gup'aar jamo
boon aatr <Danifono!> err bo s'eegetuwok'owe

22:44 22:44 Dub. 110:1 **23:5** 23:5 Mat. 6:1; Taaw. 15:38; Iwi.
6:8 * **23:5** 23:5 Kitabiya: Eto nemo b̄its guut'etso bobaronat
boilats botipfoni.

bogefoni, ⁸ Itmó itko danifo ik s'uzo b'wottsotsnat it jametswere esshwwotsi it wottsotse <Danifono> eteyar s'eegek'ayere. ⁹ Ando aaniy it itdetsts niho darotse ik s'uzo b'wottsosh datsatse konnor <Ni-hono> err s'eegk'ayere. ¹⁰ Iti danirwo Krstos s'uzi b'wottsosh <Daniruwonon> err s'eegeyo k'ayere. ¹¹ Ititse eeno it guutso wotowe. ¹² B tooko dambaan detsetwo dashan aanitwe, b tooko dashan detsetwo dambaan wotitwe.»

Nem danifwotsnat Ferisawino eteefuwots bo atso bodartotse b'faytsok'o

(Mar. 12:40; Luk'. 11:39-42, 44, 52; 20:47)

¹³ «Asho dari mengstots b kindrawok'o, b fengesho is'iruwots it itgit alberetswotso, nemo danifuwotsnat ferisawino eteefuwotso! indowe itsha! it ittokoosh bits kindratste, kindosh geyirwotsnowere bokindrawok'o bazirutee! [¹⁴ Nem danifuwotsnat ferisawino etfwotso, be'ewosha etaat geenzidek'at Ik'o it k'onirwats weebdek'at t'oow máátswotso detstso ishbaziruwotso indowe itsha! manshe itatse ikibog angsho bode-tuwe.]† ¹⁵ It took danaw nem danifwotsnat ferisawiwotso! indowe itsha! ayhudi woteraw ash iko ayhudi imnetiyo maants woniyosh datsatsno aats k'aratsno sha'at it gúriri, kindsh itdek'tsok'onowere, itiyere gitkisho ikibogo gahanemsh k'antso woshirutee!

¹⁶ «It jishiru dooguwotso! indowe itsha! <Asho Ik' k'oni moon b'taariyale, eegor woteratse> etfte,

23:11 23:11 Mat. 20:26-27; Mar. 9:35; 10:43-44; Luk'. 22:26

23:12 23:12 Luk'. 14:11; 18:14 † **23:14** 23:14 Matiyos mas'fotsere tatse awdl taawan aaliye ik ik shin kishon guut'ets mas'fotse aaliye, Mar. 12:40 nat Luk'. 20:47 atse fa'ee.

«Ik' k'oni mootsi awntson b́ taariyalmo taarman b́n detsetwe» etirute, ¹⁷ It shiyawwotsnat doogwotso! awntsonat awnts s'ayintsitu Ik'i mootse ááw bogfa? ¹⁸ Mank'o «Asho wosho t'intseyiru bewokoki t'arap'ezon b́ taariyal eegor woteratse,» woshman t'intseyiru k'ac'atse fa'a woshon b́taariyalmo taaro b́n detsetwe etirute. ¹⁹ It doogwotso! woshonat woshman s'ayintsitu wosh t'intseyiru t'arap'ezoniyere ááw bogfa? ²⁰ Eshe wosh t'intseyiru t'arap'ezon taarirwo, wosh t'intseyiru t'arap'ezonat wosh t'intseyiru t'arap'ezatse fa'a keew jamone b́taariri. ²¹ Ik' moon taarituwo, Ik' moonat Ik'mootse fa'a Ik'one b́taariri. ²² Daron taaritwonwere Ik'o mangi jooronat b́ jooratse beyirwonee b́ taariri.

²³ «It git alberets nem danifwotsnat ferisawiwotso! indowe itsha! arshudiko, k'ushuwiko, orobrikono tatslo imirutee, ernmó nemotse een eenwotsi k'azniye it k'riri, boowere kááw angshwotsi, orowe etonat amanetso wotoniye, ekeewi itk'ayawo hanoor k'alo itn geyife b́ teshi. ²⁴ It jishiru doogwotso! it úshiru jamwotso s'ungok'o muk'nana'a wottswotsi s'aldek'at it juwiri, kambulok'o een keewonmó it k'oot'iri!

²⁵ «It git alberets nemo danifwotsnat ferisawiwotso! indowe itsha? Brc'k'onat saniyon úriweertso s'ayintsirute, b́ gitsonmó biik'onat jaalon b́n s'eenke, ²⁶ Nee dog ferisawiyono! shin shino brc'uk'onat saniyon b́ gitso s'ayintswee, manoor b́bootsonúwere s'ayin wotituwe.

²⁷ «It git alberets nem danifwotsnat ferisawiwotso! indowe itsha! bogitsotse ash duuni mak'tsonat kim keewo bítse s'eents, bo úronmo nora eteets nas' k'alamiyo fuutere sheengiru doowwotsiye it ariye. ²⁸ Mank'owere it, úratse ashosh ash kááwo araatniye it be'eyiri, it gitsonmó git alberetsonat gondo s'eenwtserere.»

²⁹ «It git alberets, nem danifwotsnat ferisawiwotso! indowe itsha! it nebiywots downiye it agiri, k'irts kááwwots hawltiyoniye it shengshiri. ³⁰ <Nonih shintswotsntoni noteshi wotink'ere nebiywots s'atso kuut'r bonton ikwoterawnk'one bteshi> etirute. ³¹ Eshe, nebiywotsi úd'ts ashuwots nana'o it woto it tookon gawirute. ³² Eshe, it nihots dek' bo-tuutso it were s'eentswere. ³³ It dawnzwotso, dawnz nana'úwotso, gahanemits fayotse aawk'o k'alrniya oorosh it faliti? ³⁴ Mansh hamb, taa nebiywotsi, dantelefetswotsi, danifwotsi it maants dowittwee, boyitse ik ikuwotsi úd'itutee, ik ikuwotsi jitetutee, ik ikwot-snowere bo Ik' k'oni mootse togetute, ik kitotse ik kitomaad gishitutee. ³⁵ Manatse tuutson kááwo Abeel s'atsatse de'er Ik'i moonat wosh t'intseyiru t'rap'ezi dagotse it úd'tsok b borfetsosh Berakiyu naay Zekariyas s'atsats b borfetsosh datsats kud'ts kááwwots s'atsatse tuuts fayoy itatsatse bbodeti, ³⁶ Arikoniye itsh tkeewiri, fay jamaaniye, and dúranatse shuwetsanotsats bodetwe.»

23:33 23:33 Mat. 3:7; 12:34; Luk'. 3:7
2 Zen. 24:20-21

23:35 23:35 Aze. 4:8;

Iyesus Iyerusalem jangosh bíeptsok'o
(Luk'. 13:34-35)

³⁷ Manats dabf hank'owa bíet, «Iyerusaleme, Iyerusaleme! nee nebiywotsi úd'irunee! nmaants woshetswotsi úd'at shútson togirunee! baaku b nana'o b gop'shots b kakufok'o, taawor n nana'o ikok kakuwosh ambitsote t geyi! itmó geratste. ³⁸ Eshe hambe, it moo bashar oritwe. ³⁹ Manshe <Doonzo shútson wetuwo deereke> it erfetsosh haniye il taan be'atste etirwe.»

24

Ik' moo b gaahi jango Iyesus bkeewtsok'o
(Mar. 13:1-2; Luk'. 21:5-6)

¹ Iyesus Ik' mootse kesht bíamfere b danifwots Ik' maa gmbiyo kitsosh b maants bot'iini. ² Bíwere «Jaman bek'irute? Arikone itsh tkeewiri, shúts iko ikats bkororetsok'on gaaheraniyere ooritwo aaliye» bíet.

Doonzo wooniyere shinon weet gisheyonat gondbek'on

(Mar. 13:3-13; Luk'. 21:8-19)

³ Debre zeyiti guratse Iyesus b befere b danifwots bo aal b maants t'int «Jam keewan bwotit awre? N woonat dúri s'uwi milikito eebi?» ett boaat.

⁴ Iyesus hank'o ett boosh bíaaani «Konwor asho itn bdarirawok'o itatso korde'ere! ⁵ Aywots <Taa Krstos taane!> etfere t shútson weetune, ay ashuwotsnowere daritúnee. ⁶ Kes'i k'aaronat kes'i keewon shishetute, jaman b wotitwotse

tek'k'ayere, b́ s'uwonmó borafa'ee. ⁷ Asho ashaats tuwitwee, mengstonúwere mengstats kes'osh tuwitwe, besh beshar ik ik datsatse k'ak'onat dats shek'ewo wotituwe. ⁸ Jaman na'a shuwo it'i shambo b́ tuuwortsok'oyiye. ⁹ Manoor ash ashuwots iti gondbek'osh beshide'er imetúnee, iti úd'itúne, t shúútsosha err ash jamwotsoke shit'EEK wotitute. ¹⁰ Manoor aywots bo amantso haalar shuuts aanitune, iko iko beshide imetwe, ashuwots boatsatseyewo shit'etune. ¹¹ Kootets nebiy aywots tuwitune, aywotsnowere shelitune, ¹² Gondo b́ aytsatse tutson, ay ashuwots shuno aak'wtsitwe. ¹³ S'uwaats b́borfetso k'amde kup'itwonmó kashitwe. ¹⁴ Ash jamosh gaw b́ wotitwok'o Ik'i mengsti doo shishiyan dats jamatse nabeetwe, manoor dúr s'uwu weetwe.

Kic'it gondbek'o

(Mar. 13:14-23; Luk'. 21:20-24)

¹⁵ «Nebiyiyo Dan'el b́ keewtsok'on kiimshitu wic'its keewo S'ayin beyokoke b́ need'efere it bek'ore nababirwo man t'iwintsde'e! ¹⁶ Manoor Yihud datsatse fa'úwots guromats woc'nee. ¹⁷ Maa tokatse fa'o ik jagdek'osh oot'k'aye. ¹⁸ Goshifokon fa'onúwere b́ tah dek'osh shuuts aank'aye, ¹⁹ Manoor na'i maac'wotsnat na'a s'aatsirwotssh indowe boosha? ²⁰ It giifi aawo jooshonat s'anbati aawon b́woterawok'o Ik'o k'onwere! ²¹ Manoor datsu bíazeron tuut hambetsish b́borfetso wotdanawo, shino-maantsowere man artso b́ jamon woteraw gond

bek'i eeno wotitwe. ²² Aaw manots k'awuno bok'azink'ere ik ashonwor kasho falrawnk'e b'teshi, ernmó marat'ets ashuwotssha err aaw manots k'awnetúne.

²³ «Manoor asho konúwor wotowa <Hambe, Krstosiye hanoke fa'e!> wee <ekewoke b́ fa'oni!> itsh bíetal amank'ayere. ²⁴ Kootets Krstosotsnat kootets nebiywots tuwitune, bo boosh b́ faleyal Ik'ik marat'etswotsnoor daḅ dariyosh een een adits keewwotsi kitsitunee.

²⁵ «Eshe, keew jaman shin shino itsh keewre, ²⁶ Mansh <Ekebe worwotse b́ fa'oni!> itsh bo etal keshk'ayere, <Hambe aashts bewokoke b́fa'oni!> bo etal amank'ayere. ²⁷ Guumo darotse b́p'ark'or aaw keshon túút aaw kindon b́ be'efok'o, ashna'o woonúwere mank'o b́wotiti. ²⁸ Duuni beyok k'oorwots kakwetúnee.» bíet.

Krstos gitlo aanar b́weyi jango

(Mar. 13:24-27; Luk'. 21:25-28)

²⁹ «Gond bek'i aaw manotsiyere okoon manoor aaw t'alu wtsitwanee, aashitsunwere bshaano kitsatsane, k'eenwotswere darotse fed's'uwitúnee, darotsi angwotswere shek'etúnee. ³⁰ Maniyere il Ash na'o milikito daaratse be'etwe, manoor datsatse fa'a ash naarwots eepetúne. Ash na'onwere angonat een mangon dawnats wotde b́woor bek'etúnee. ³¹ B́ melakiwotsi gaati k'aari eeno bo shishitwk'o b́woshiti, boowere datsatse awd kaaton amr

24:24 24:24 Dan. 12:1; Bek'. 7:14 **24:26** 24:26-27 Luk'. 17:23-24 **24:28** 24:28 Luk'. 17:37 **24:29** 24:29 Isa. 13:10; 34:4; Hzk'. 32:7; Bek'. 6:12-13 **24:30** 24:30 Dan. 7:13; Zek. 12:10-14; Bek'. 1:7

dari daaratse tuur dari daaratse fa'úwotsi bík galdek'ets ashuwotsi kakwitúne.»

Beles'i mitúú ariyetso

(Mar. 13:28-31; Luk'. 21:29-33)

³² «Belesi mit jewro dano itsh wotowe, b jaabwots s'uup kisho de botuuworonat b maarwotswere bo átor, manoor k'aawo b́t'intsock'o danfte. ³³ Mank'owere jaman it bek'or ashna'o b́weyi aawo b́karntsock'o dande'ere. ³⁴ Arikoniye itsh tkeewiri, jaman b́ wotefetsosh and dúri s'oot' jaman besheratse. ³⁵ Daronat datson beshitke, ti aap'tsonmó besheratse.»

Doonzo b́ weet aawonat sa'aton konwor b́ danawok'o

(Mar. 13:32-37; Luk'. 17:26-30, 34-36)

³⁶ «Aawman jangonat sa'atmanmó nihoniyere okoon k'osho daritsi melakiwotsi wotiyalor, naayonu b́wotiyal, konúwor dantso aaliye. ³⁷ Noh dúri wottsi naaro, ashna'o b́woorowere mank'o wotitwe. ³⁸ Mandúr, t'afits aatsoniyere shino Noh markabuts b́kindfetsosh, ashuwots mafetst, boushfetst, máátsono dek'ifetsit de'ifetsntni boteshe. ³⁹ T'afits aatso waat jametso fok b́dek'fetsosh datso danatsno b́tesh, ashna'o woonúwere arikon mank'oye b́wotiti. ⁴⁰ Manoor git ashuwots goshoke towaar finitúno. Iko k'aaú dek'etwe iko oritwe. ⁴¹ Mááts gitwots towaar dio di'itno, ikú k'aaú dek'etwe, ikú ooritwaniye. ⁴² Eshe it doonz egoots b́weetuwok'o it danawotse kup'de korere. ⁴³ Ernmó han dande'ere, moo doonz t'úwotse aawk'o sa'aton

úmp'etso b weetwok'o b danink'ere, tuur kordek'ank'e bteshi, b moonúwere b ishetwok'o k'ayk'rerawnk'e bteshi. ⁴⁴ Mank'o Ashna'o it gawraw sa'aton bweetwotse k'ande'er beewere.

Amanets guutsonat gond guutson ariyetso
(Luk'. 12:41-48)

⁴⁵ «B maa ashuwotssh bo misho balon b imetwok'o, bdoonz bmeysi ashuwotsats b naashitwo amanetsonat s'ek guutso kone? ⁴⁶ B doonz bwaafere mank'o b finefere bdaatsit guutso deereke. ⁴⁷ Arikoniye itsh tietri, guutsmán bdetsts dets jamatse naashini bk'ritiye. ⁴⁸ Morrpond guuts manmó, <T doonz waraniyere ja'itwee> err gawr ⁴⁹ binton finiru btohuwotsi jot'o b tuwiyal mashtswotsntonwere maar b úshetka wotiyal, ⁵⁰ Guuts man doonz b gawraw aawonat bdanaw sa'atone b weeti, ⁵¹ Guutsmán doonz guutso tooko kawlni bk'riti, b hit'onúwere git alberetswotsntone b woshiti, manoor eeponat gash k'ashone wotiti.»

25

Baarnana'a tatswotsn ariyetso

¹ Manats dabt Iyesus hank'o etre, «Manoor dari mengstu boc'eesho detsdek't guuyo kotosh keshts baar nana'a tatswotsiye biari. ² Boyitse utswots wihno, útswots s'ekno botes. ³ Baarnana'a wihiwots bo c'eesho deshbokek'alor c'eeshmansh wotit zeyito k'osh zeyiti k'ac'ots detsde'atsno. ⁴ Baar nana'a s'ekwotsmó bo c'eeshonton k'osh zeyito

k'ac'ots detsdek'tni botesh. ⁵ Guuyman b teshtsotse jametswotsats tokr gooro maawt k'eebowtsi. ⁶ Taali tiits b'wottsok'onmó <Hambe, guuyoniye waare! keer de'ere!> etiru wac'ro shisheb'wtsi. ⁷ Manoor baarnana'a jametswots tuut boc'eesho k'anibodek'i. ⁸ Baar nana'a wihwots s'ekwotssh <no c'eeshó tahosh bí etirwotse oona itsha it zeyitatse noosh imere> boet. ⁹ Baarnana'a s'ekwotsmó <Noonat itnsh bodet zeyito deshatsone. Maniyere suk'iyomand amr itsh wotit zeyito kewde'ere> ett boosh boaanij. ¹⁰ Baarnana'a wihiyots zeyit kéwo boami, manoor guuyo b'weyi. K'andek't beyiru barbarwots guuyonton jiwosh k'aniyets moonat úshi een moots kindbowtsi, b fengeshonúwere is'eeb'wtsi. ¹¹ ili oorts barwots wáát, <Doonzono! Doonzono! oona neesha! noosh k'eshwee!> boeti. ¹² Bímó <Arikoniye itsh tietiri, taa itn danatse!> ett boosh bíaani. ¹³ Mansh bí aawonat b sa'aton it danawotse kup'de korere.»

*Ambaar boosh imets keez guutswotsi ariyetso
(Luk'. 19:11-27)*

¹⁴ Iyesus hank'o ett k'osh jewron boosh b keew, «Manoor Ik'i mengstots kindi jango hank'owa b wotiti, k'osh dats amet ash iko b guutswotsi s'eegt b detstso boosh bímts naarok'owe bíari. ¹⁵ Doonzo ik ikwotssh bo faltso'k'o boosh b kayi, ikosh úuts meklityo, ikosh git meklityo, aani ikosh ik meklityo imt k'osh datso maants bí'ami. ¹⁶ Úúts meklityo dek'tso manoor amf bín jaakt k'osh úuts meklityo b orshi. ¹⁷ Git meklityo dek'tso ando mank'o k'osho gitmeklityo

oorshbdek'i. ¹⁸ Ik meklit dek'tsonmó amf datso ishdek't b doonz gizo duukbk'ri. ¹⁹ Ay aawo bbeshiyak guuts manots doonz waat bgizo guutsmanotsnton taano dek' b'wtu. ²⁰ Úúts meklityo dek'tso b doonzok waat úuts meklityo t'intst <Doonzono! úuts meklityo taash imrne b teshi, hambe! k'osh úts meklityo oorshre!> bí eti. ²¹ B doonzuwere <Sheengo firnee, nee dówónat amanets guutsono! múk' keewatse amanek wotat ndatsetsetse ay keewatse neen naashitwe, waakindr n doonz gene'úo kayde'e!> bí eti. ²² Git meklityo dek'tso t'int <Doonzono git meklityo taash imrne b'teshi, hambe! k'osho git meklityo oorshre!> bíet. ²³ Bdoonzwere <Sheenge! nee amanetsonat sheeng guutsono muk' keewatse amanek wotat ndatsetsetse ay keewatse neen naashitwe, wowe ndoonz gune'úo kayde'e> bíet. ²⁴ Ik meklityo dek'tsonwere t'int, <Doonzono! n shohawo k'es'etwo, n bad'irawoke kakuwit, maac'kup' asho nwottsok'oo danfee, ²⁵ Mansh shatat amaat ngizoo datso ishdek'at duuktk'ri, hambe ngizooni!> bíet. ²⁶ B doonzmó hank'o bíet, <Nee gondonat wih guutsono! t shohawoke t k'es'etwok'o t bad'irawoke t kakuwitwok'o n danka wotiyal, ²⁷ Tgizo bankiyots gerk'ro neen geyife b'teshi, taa t waatsok'on t gizo bshuwonton tdek'ank'oni. ²⁸ Erere ambarman de'er tats mekliti detstsosh imere. ²⁹ Detsts ashosh dabeetwe bíkonu aytwe, deshaw ashoknomó bdetstso dab de'e wútsetuwe. ³⁰ Woteraw guutsanmó úratsi t'aluwo maants kishde juwore, manokno gash

k'ashonat eepon wotitwe.>

Dúr s'uwatse wotit angho

³¹ «Ash na'o b́ melaki jamwotsn jisheyar mangon b́woor b́magi jorats bedek'etwe, ³² Ash jamwots b́ shinats bokoeti, jintso mererwotsi eyshotse b́ galtsok'o bíwere ashuwotsi bo ik iketsatse gal b́dek'eti. ³³ Mererwotsi b́ k'anomaantsan, eyishwotsi b́ giromadan b́ned'iti. ³⁴ Manoor nuguso b́ k'anomaantse faúwotssh hank'o bíeteti, <It tnih deertswotso! woore! datso bí azewori itsh k'ants mengtsto naarde'eree! ³⁵ K'ak'at t teshor taan manzrtee, shashuwat t teshor taash ishrtee, íb wotat twaare it moowotse taan dek'at ibirtee, ³⁶ Araatsat tteshoo, taash taakrte, shodat tteshor tshodo fadrte, tip'eyat tteshor wáát taan aatrte.> ³⁷ Manoor kááwwots hank'o err b́ish aanitune, <Doonzono, awure nk'ak'ere bek'aat neesh no-maanzi? Awure nshashwre bek'aat shashuwo neen nokishi? ³⁸ Awure íb n woto bek'aat nee noíbíyi? Awure ni aratsere bek'aat neesh notaki? ³⁹ Awure nshoore wee ntipere bek'aat waat neen nos'iili?> ⁴⁰ Nugúsonwere <Arikone itsh tkeewiri, t eshwanotsitse muk'na'a ikosh itk'alts jamo taash it k'altsok'oyiye!> eton boosh bí aaniyiti. ⁴¹ Maniyere íl b́ giri aaromantse fa'uootssh hank'o bí eteti, <It c'ashetsanotso! tiatse okaan wokoore! Diyablosnat b́ shutsats sha'iru b́ melakiwotsnsh k'aniyets dúre dúri tawo maants ameree! ⁴² K'ak'atniye tteshi taan maanzratste, shashuwaatniye tteshi taan shashuwo kishatste. ⁴³ Íb wotat waare b́teshi, taan ibiratstee,

it mootse araatsatniye tteshi taash takratstee, shodatnu tipeyatnu t teshi taan aatratstee,»
⁴⁴ Bowero <Doonzono, k'ak'at wee shashuwat, ib wotat wee aratsat, shodat wee tipeyat ni'ere awre bek'aat neen tep'o no k'azi?> Err aani-tune. ⁴⁵ Nugúsonwere <Ariko itshi keewirwe, t eshwanotsitse muk'na'a wotts ikosh it k'alk'aztso taash it k'alrawok'oyiye> bíeteti. ⁴⁶ Mansh han-ots dúre dúri t'afomand boamor, kááwwotsmó dúre dúri beyo maantsane boameti.»

26

Iyesus ats malets malo

(*Mar. 14:1-2; Luk'. 22:1-2; Yoh. 11:45-53*)

¹ Iyesus jam daniyo daniy b́k'rtsok'on b́ danifwotssh hank'o bíeti, ² «Git aawoniyere okoon fazigi baaliyo b́wotitwok'o danfte, Ash na'onwere jitewosh besheyarr imetwe.»

³ Manoor kahni naashwotsnat ashuwotsitse eenashwots kahni naashi naasho K'eyaf múúlotse kakwebowtsi. ⁴ Manoknowere Iyesusi málon deshde bou'd'itwok'o mál bok'ri. ⁵ Ernmó, «Ashuwots dagotse fayó b́tuurawok'o baaliy aawon wotk'aye» boeti. ⁶ Iyesusmó, Bitaniyi datsatse een shodets teshtso Sim'on mootsna b́tesh. ⁷ Manoknowere Iyesus mishi maratse b́befere mááts ikú b́k'awntso ayidek' shaaw wotts shitúwo b́n s'eents albast'rosiya eteets shútson dozets b́lk'at'iyo dek'at b́ maants bt'iini, shitú manowere b́tokats b́ kuut'i.

⁸ Bdanifwots man bek't fayat hank'o boeti, «Shitúwan eegishe hank'o datsmec'ron b t'afiri? ⁹ Shitúwan ay gizosh kemeyar t'owwotssh imo faleyank'e bteshi!» ¹⁰ Iyesuswere hank'o boetirwok'o dank'rat boosh hank'o bíeti, «Máátsani eegoshe it kic'iri? Biye taash sheeng keewo k'alraniye, ¹¹ T'owwots úni aawo itoke bofa'oni, taamó jam aawo itnton hanoke beeratse. ¹² Bi shitúwan tiats b kuut'o taan duukeyorish k'anioshee. ¹³ Arikon itsh keewirwe dats jamatse doo shishiyan bkeewetsoke bi b k'altson bin gawetwok'o bjango keewetwe.»

Yhud Iyesusi beshidek't imosh maac'o bí ímtsok'o

(Mar. 14:10-11; Luk'. 22:3-6)

¹⁴ Manoor tatse gitwotsitse ik wottso Keriyyot dats asho Yhud, kahni naashwots maants amt, ¹⁵ «Iyesusi itsh beshide'er ti imal taash eege it imeti?» bíet. Bowere shaash t'agaro bo imi. ¹⁶ Manoori sa'aton dek' tuut Iyesusi beshide bímet sheeng aawa b geefoni btesh.

Iyesus ayhdiwots fazigi kooc'misho bwoshefwotsnton bmaatsok'o

(Mar. 14:12-21; Luk'. 22:7-14, 21-23; Yoh. 13:21-30)

¹⁷ Tush meyi baaliyots shints aawots b dani-fwots Iyesusok t'int «Fazig ba'aliyi kooc' misho aawoke neesh nok'aniytwok'owe ngeyi?» ett boaati. ¹⁸ Bíwere «Kitots itkindor it daatsit asho galok amr <Danifo tiaawo b'tintsotse t danifwotsnton fazigi kooc'misho t meet nmootsnee

etfe» erere» bíet. ¹⁹ B danifwots Iyesus boosh bí ettsok'o bok'ali, fazigi kooc' misho bo k'aniyi. ²⁰ Datso bíltok'on Iyesus tatse git woshetswot-
snton kooc' mishi marats beebdek'i. ²¹ Bomafero Iyesus, «Arikoniye itsh t keewiri, ititsi ikoniye taan beshide imetwe» bí eti. ²² B danifwots b keewts manatse tuutson aydek't shiyanat ik ikon, doonzono, «Taa wotifta?» ett aato dek' botuwi. ²³ Iyesuswere hank'o ett boosh bíaani, «Taan beshide imetwoniye taanton tohaat bkishon sahaniyotse ito itdek'irwoniye. ²⁴ Ash na'o b jangosh guut'etsok'on k'iritwe, ernmó Ash na'o beshide imet ashmansh indowe bína! ash man shuweraniye boorink'ee bish k'anefe b teshi.» ²⁵ Bín beshide imetwo Yhudwere, «Danifono! taane k'uwa b wotiti?» bí eti. Iyesuswere, «Nee nittsok'oyiye» bíet.

S'ayn mishi jango

(*Mar. 14:22-26; Luk'. 22:15-20; 1 K'or. 11:23-25*)

²⁶ Bo mafere Iyesus tushman k'a'údek't bdeeri, tiitsdek't b danifwotssh, «Nahere mooree han tmetsoniye» ett boosh bí'imi. ²⁷ Wanc'mano k'a'údek't Ik'o údon b k'oniyakon hank'o ett boosh bí'imi, «It únets wanc'anitse úyeree, ²⁸ Han ay ash morro oorowe eti jangon taarewosh kuud'it t s'atsoniye. ²⁹ Tnihi mengstotse weyni shwi fiís' hanedro itnton túshet aawo b borfet-sosh haniye okoon woyni shuwanatse fiís'otse gitlo úyatse etirwe,» ³⁰ Maniye il udi duubo duubt Debre zeyit guri abaats k'az bokeshi.

P'et'ros bín bíhaaltuwok'o Iyesus shino b keewtsok'o

(Mar. 14:27-31; Luk'. 22:31-34; Yoh. 13:36-38)

³¹ Manoor Iyesus, b danifwotssh hanek'o bíeti, « <Jintso jot'etwee, mereer s'enwotsu bad'ni bowtsiti> ett guut'etsok'on t'uwanitse, it jametsanots taan k'ak'rar tiatse wos'etute. ³²

Ernmó k'ironiye t tuwiyako itiyere shino Galil datso maants ametuwe.» ³³ Manoor P'et'ros, «K'osh jametswots dab neen k'ay boamal taa b jamon neen k'ayk'rar woc'atse!» ett b keewi.

³⁴ Iyesuswere «Arikone neesh tietiri, hambets t'úwaanitse baako b k'adfetsosh keezoto taan haalitune» bíet. ³⁵ P'et'rosmó, «K'ira wotiyalor nenetoni t k'iriti bako b jamon neen haaleratse!» bíet. Oorts b danifwotswere mank'o boet.

³⁶ Maniyere il Iyesus b danifwotsnton Getesemaniy eteef beyokok bí ami, manok bobodtsok'on Iyesus b danifwotssh «Taa ekewok amr Ik'o t k'onfetsosh it hanoke betere» bíet.

³⁷ Binton P'et'rosnat Zebdiwos nana'a gitetswots b shutsatse dek't bíami, shiyanefetst kic'o dek't btuwi. ³⁸ Hank'owere boosh bíeti «K'iro tborfet-sosh shiyanwtsere, it hanoke betere, tantonwere kup'ore.»

³⁹ Boyere muk'i okaan wokat amf, datsats bbaron gup' gup'dek't, hank'o ett Ik'o b k'oni, «Nihono! faleetkawotiyal gondbek'i wanc'an tiyatsere ok beshowe! ernmó nee nshuntsok'owa bako taa t shuntsok'o wotk'aye.»

⁴⁰ Maniyere il b danif keezwotsok aanat b waatsok'on bok'eefere boon bdaatsi, mansh P'et'rossh hank'o bíeti, «Taanton dab ik sa'atush kup'at

it tokrerawon beyo falratsteya? ⁴¹ Fadewots it kindrawok'o kup'de'er Ik'o k'onwere, shayiro arikon k'andek'kee, meetsonmó maawke.»

⁴² Ando aani gitlo Iyesus wokdek't amt «T ni-hono! gondbek'i úshi wanc'an t úyawon b besho faleratse wotiyal nee ni ettsok'o wotowe» ett b k'oni. ⁴³ Ando aaniyi b danifwotsok aani b woor bo ááwo tokron maawt bteshtsotse botookrefere boon b daatsi. ⁴⁴ Ando aani boon k'azkraat amt shintsman aaniyi keewon keezlo Ik'o b k'oni. ⁴⁵ Maniyere il b danifwotsok waat boosh hank'o bíeti, «Anodoor k'ewoke itfa'oni? kashdek'o ke itfa'oni? Hamb ash na'o morretswots kishots beshide'e imet sa'ato bodre, ⁴⁶ Tuuwere amone! hamb taan beshide imetwo t'inree!» ⁴⁷ Iyesus man keewoke bbefore, tatse git b danifwotsitse wottso iko Yhud bweyi, bintonwere shiki goradonat gumbo kurdek'ts ay ashuwots boweyi, boowere kahniy naashwotsnat eenashwotsoke woshékno boteshe. ⁴⁸ Iyesusi beshide imetwo Yhud ash ashuwotssh «It geyirwoniye taa t joobitwoniye bín deshde'ere» eton milikito imtni bteshe.

⁴⁹ Yhud manoor waat Iyesusok t'int «Danifono! jeeno neesh wotowe!» ett b joobi. ⁵⁰ Iyesuswere, «T mashono! eshe nwaats kis'o s'eentswe» bíet. Maniyere il ashuwots Iyesusok t'int detsbodek'i. ⁵¹ Manoor Iyesusnton teshtswotsitse iko b kisho jargt b shiki gorado kaas'dek't kahani naasho guutso togt b waazo bk'ut'i. ⁵² Iyesusmó hanek'owa bíet, «Shik k'aa'utswots shikon bot'afitwotsee nshiko bbatots aani de'er gerk'rowee. ⁵³ Taa t nihi t k'oniyal bí

ay kum kees'et melakiwotsi wosho b́ maawitk'o arefáá itsha? ⁵⁴ Mank'oyi wotink'e <Gond bek'o b́n geyife> etirwo S'ayn mas'afotstsi aap'o aawk'o k'alrniya b́ s'eeneti?»

⁵⁵ Manoori sa'ator, manoke ko'ets ash ashosh Iyesus hank'owa b́iet, «Wonbedewo detsfwot-skok'oye taan detsosh shikonat gumbon dets-dekat it weyi? Aaw aawon Ik' mootse itn danifetsat itnton tbeyor taan deshatsste b́tेशi.

⁵⁶ Ernmó jaman b́wotir nebiywotsn guut'etso b́s'eenetwok'owe.» Manoor b́ danif jametswots b́n k'azk'rat bowos'i.

Iyesus angshfwotsok dek't ametsok'o

(*Mar. 14:53-65; Luk'. 22:54-55; Yoh. 18:13-14; 14:19-24*)

⁵⁷ Maniyakon Iyesusi detsdek'ts ashuwots kahni naasho K'eyaafok dek't boami, manoknowere nem danifwotsnat eenash eenashwots kakuweyatni botesh. ⁵⁸ P'et'rosmóó kaahniywots naasho múúlok b́borfetso Iyesus jafrats wokoon sha'o b́ tuwi, biitsowere kinddek't keewman b́s'uufetso bek'osh múúl kotirwotsntoon be b́dek'i. ⁵⁹ Kahini naashwotsnat ayhudiwots moosh mooshif jametswots Iyesus ats k'iro angshosh kooti gawo bogeyiri. ⁶⁰ Kooti gaw gawiru aywots b́i ats bot'iinalor, k'iro b́i ats angshit gawo daatsratsno, il gaw gitetswots t'int, ⁶¹ «Ashaan <Ik'iko Ik' moo gaahde keez aawotse agosh falitwe> etre»

ett bokeewi.

⁶² Kahniwots naashonwere tuut «Ashaan-ots ni aats bo gawiru jamansh eegor boosh

aaniyalkneneya?» ett bíaat. ⁶³ Iyesusmo s'ik et b'wtsi. Kahniwotsatsi naashonwere aaniy Iyesussh «Beyat beyiru Ik'o shúútson neen taarirwe! nee Ik'o naay Krstosi nwoto noosh keewwe!» bíet. ⁶⁴ Iyesuswere b'ish hank'o bíet, «Nee níettsok'oyiye, ernmó haniyak ash na'o bí jam falts Ik'o k'ani aaromantse b'befere bek'etute, aaninwere mank'o darotse daawnatse wotde b'woor bek'etute etirwe.» ⁶⁵ Manoor kahniwotsatsi naasho nib k'úúnon b' taho gaat't hank'o bíet, «Hamb Ik'e b' c'ashiriye! b' c'ashirwonowere it shishrte! haniyere bogo eeg gawe b'geyiti! ⁶⁶ Eshe, itsh eeg arefa?» boowere «K'ire b'ish wotitiye!» ett boaaniyi.

⁶⁷ Manoor bo s'udo bíats bos'udi, bín bok'is'i, b' k'eelatsowere jabefetst. ⁶⁸ «Krstoso! kone neen jot'tsoní? aab bek'on keewwe» boetiri botesh.

P'et'ros Iyesusi b'ihaltsok'o

(*Mar. 14:66-72; Luk'. 22:56-62; Yoh. 18:15-18, 25-27*)

⁶⁹ P'et'ros mooniyere úratse kahni naashwots k'aab naasho múúlotsna b'beyiri b'tesh, manoor gon iku b' maants t'iinat «Nee weree Gelil datstso Iyesusntoniye n teshiye!» bí et. ⁷⁰ Bímó, «Nietirwo danatse!» eton jami shinatse jamere bíet. ⁷¹ Keshosh fengeshomaand bí amfere gon k'oshu bek'k'rat manoke teshts ashuwotssh, «Ashaan Nazrettso Iyesusntoniye b' teshi!» biet. ⁷² P'et'roswere «Ni etiru ashman danatse!» ett taaron aani b' jamere bíet. ⁷³ Muk'i boteshihakon manoke need'dek't teshts ashuwots P'et'rosok

t'iindek't «N noon keew keewo danifee, arikon neewor boyitse iko neene» boeti. ⁷⁴ Manoor P'et'ros, «Taa han danatse!» et fetst b'tooko c'ashfetst taaro dek't b'tuwi. Manoor baako b' k'adi.

⁷⁵ P'et'roswere, «Baako b' k'adfetso keezoto taash bín danatse jamere etetune» ett Iyesus b' keewts aap'o gaw b'dek'i. Úrats kesht s'aamts eepo bí eepi.

27

Iyesusi P'ilat'osok dek't ametsok'o

(Mar. 15:1; Luk'. 23:1-2; Yoh. 18:28-32)

¹ Guur datsgatson kahni naashwotsnat dats eenash jametswots Iyesus ats bk'iritwok'o angshosh boshiyeyi. ² Maniyak Iyesusi tipdek' amt dats k'eezirwo P'ilat'ossh beshidek't boími.

³ Iyesusats angshetsok'o b' bek'tsok'on bín beshi dek't imtso Yhud b'goyni, shaash t'agoronowere kahni naashwotsnat eenashwotssh han'k'o ett aani bk'ri, ⁴ «Ash s'ayino k'irosh beshidek't t imtsotse morro finere.» Boomó «Eshe noon eege giri! man n took kis'e!» boet. ⁵ Biwere shaash t'agarman Ik' moots bad'ik'rat, bowoke k'az bkeshi, amtnwe guuk'at k'ir búwts. ⁶ Kahani naashwotswere shaash t'agar man k'aaúdek't «Ambaran s'atsi giz b'wottotse Ik' mootse ko'iyeyiru gizots eeko nemon baziyeke» boet. ⁷ Mansh bo shiyeyakon ibwotsi dukosh b' wotisha ett shal wozirwooke datso bokeewi. ⁸ Manatse tuutson datsmán andish bodt «S'ats datsa» ett bs'egeyiri.

⁹ Han jangatse tuutson «Esra'el nanaúwots bo k'oortsok'on bích wotitwo shaash t'agaro bodek',
¹⁰ Doonzonwe taan bíazaztsok'on shal wozet datsi k'awntso dashbok'ri» ett nebiyo Ermiyas bek'on bkeewtso b's'eeni.

Iyesus P'ilat'os shinats bt'intsock'o

(Mar. 15:2-5; Luk'. 23:3-5; Yoh. 18:33-38)

¹¹ Manoor Iyesus dats k'eeziru P'ilat'os shinats bt'iini, dats k'ezirwonwere «Nee ayhudiyoys naasho neeneya?» Ett bíaaati, Iyesuswere «Nee ni'ettsok'oyiye» ett bí aani.

¹² Ernmó kahni naashwotsnat eenashwotsn bín s'amiyosh bo etor eegor aaniratse.

¹³ Maniyak P'ilat'os «Ay keewon neen bos'amirúwan shiyatsneya?» bí eti.

¹⁴ Iyesusmó dats k'eezirwo ayidek't bí adfet-sosh bín bos'aamiru keewosh eegoru aaniratse.

Iyesusats k'iro angshetsok'o

(Mar. 15:6-15; Luk'. 23:13-25; Yoh. 18:39-40; 19:1-16)

¹⁵ Dats k'eezirwo woriwot woriwoton ayhudiyoys fazigi worwot baloyon tipetswotsitse noosh bishowe err boaatfwotsitse iko bshde'e faksho bo nema btesh. ¹⁶ Manoor «Barbani»^{*} eteets gond finon daneets tipetso fa'e b tesh. ¹⁷ Manoor ashuwots ko'ebowtsere P'ilat'os, «Koni itsh t biitse it geyi? Berbannemó Krstosi eteyrwo Iyesusne?» ett boon bí aati. ¹⁸ Hank'o b etts jangonwee okooron bín beshidek't boimirwok'o b dantsosha b teshi. ¹⁹ Manoor P'ilat'os b angshi jooratse b

27:10 27:9-10 Zek. 11:12-13; Erm. 32:6-10 * **27:16** 27:16 Ik ik kishon gut'tetswots Iyesus Barbani Etirwo dabfno.

befere b̄ moo gen, «B̄ jangosh hmbets t'ú taa gúmotse aydek'at tikic'tsotse ash s'aynmanats eegoru nk'alrawok'owa» etaat bwoshi. ²⁰ Manoor kahani naashwotsnat eenash eenashwotsn «Barban bishowe! Iyesus úd'ewe!» err bo aatitwok'o ashuwotssh boizi. ²¹ Dats k'ezirwonu, «Gitetswotsitse aawi itsh t bitsishe itgeyri?» ett ashuwotsi b̄ aati. «Bowerē Berbani noosh b̄ishe» bo eti. ²² P'lat'oswere «Eshe Krstosi eteetso Iyesusi aak'owe nok'aliti?» b̄iet. Jamwotswere «Jitewe!» ett boaani. ²³ Dats k'ezirwonu eegishe? «Bí b̄ t'afitso eebi?» b̄iet. Boomó «Jitewe!» ett aydek't bokuhi. ²⁴ Hansh P'ilat'os keewan faye b̄tiziti bako egoshoru b̄ k'alrawok'o b̄ bek'tsotse, manoor aatso de'ewetwok'o k'alt «Taa ashaan s'atsotse s'ayn taane, b̄ s'atso it tokatse?» ett ashuwots shinatse b̄kisho b̄mashi.

²⁵ Ash jamwotswere «B̄ s'atso noonat nona'ats wotowe» boet.

²⁶ Manoor P'lat'os Barbani bitsdek't faksh b̄k'r, Iyesusnmó b̄ jot'iyakon b̄ jiteyish beshidek't boosh b̄ ími.

*Kes' kes'fuwots Iyesusats tirgic'o bo kashtsok'o
(Mar. 15:16-20; Yoh. 19:2-3)*

²⁷ Manoor dats k'eezirwo kes'fwots Iyesusi dats k'eziruman múlo maantsan dek't boami, kes'f jamwots Iyesusi gúrdek't ko'eebowtsi. ²⁸ B̄ tahono kishbaszt tah bíro takbok'ri. ²⁹ Angitson shordek't dozets akliliya eteetso b̄ tookats jip'ii bok'ri, b̄ k'ani kishats gumbo detsik'rat, b̄shinats tuk'mal dek't «Ayhudyotsko nugusono! jeeno neesh wotowe!» ett bí ats nic'o bokaashi.

³⁰ Bos'udono bíats bos'udfera boteshi, b́ kishat-senowere gumbo k'aaúdek't b́ took tookats bo-jot'fera botesh. ³¹ Bíats tirgic'o bo kaashiyakono tah biro kishbazz b́took taho takdek't, jitosh dek't bo ami.

Iyesus b́ jitetsok'o

(Mar. 15:21-32; Luk'. 23:26-43; Yoh. 19:17-27)

³² Dats keewirwo múúlotse keshoke bobefere Simoni eteefo K'erena eteets dats asho daatsdek't Iyesus mask'aliyo shefdek't b́kuritwok'o bowshi.

³³ Maniyere il b́bitsonwere «Took k'oola» eteef beyokok bobodi. ³⁴ Maniyeokon úmonton eekets weyni biro b́ úshetwok'o Iyesussh t'int's bok'ri, ernmó bí fadbek't úsho geeratse b́tesh. ³⁵

Iyesusi bojitiyakon b́ tahats it'o shap't kaybodek'i.

³⁶ Manoknowere bedek'tni b́n bokotfere botesh.

³⁷ B́n s'amiyetsok'o kitsitwo, «Han ayhdiwots nugúso Iyesusiye?» Etirwo guut'etso b́ mask'aliy k'oyok gedbok'ri. ³⁸ Manoor Iyesusnton git wonbedewotsi iko k'ano maants iko giro maants jit bok'ri.

³⁹ B́ ganoke beshefts teshts ashuwotswere gac'on botoko shek'efetst ⁴⁰ «Nee Ik' k'oni moo gaahr keez aawotse agetuwonoo! aab n tooko kashiwe! Ik'o naayi n wotiyal aab mask'aliyatse ood'e!» eton bíats bokashfera botesh.

⁴¹ Mank'o kahniy naashwots nemo danif-wotsntoonat eenashwotsnton hank'o ett bíats bokaashfere botesh. ⁴² «K'oshwotsi kashire, b́tooknmó kashiyo falratse! bí Israe'el nugúsoni wotiyal aab mask'aliyatse ood'e, noowere b́n

amanone! ⁴³ Bí Ik'ats amanere, <Ik'o naay taane> etre, eshe Ik'o bín shunfee wotiyal and aab bín fariwe!» ⁴⁴ Ando mank'o binton jitets wombediwots bín boc'ashfera botesh.

Iyesus K'iro

(Mar. 15:33-41; Luk'. 23:44-49; Yoh. 19:28-30)

⁴⁵ Shirt sa'aton b́tuutso jed'isa'ato b́ borfetso dats jamatse t'alu wotb́gutsi. ⁴⁶ Jed'i sa'at b́ wottsok'oon Iyesus, «Elohe! elohe! lama sebek'tani?» eton k'aari eenon b́ kuhi, b́bitsonwere «T Ik'ono! t Ik'ono! eegishe taan k'aznk'ri?» eta. ⁴⁷ Manoke need'dek't teshts ashuwotsitse man shisht «Hanwo Eliyasiye b́ s'eegiri!» boet. ⁴⁸ Manoor boyitsi iko sefnegiya eteetso dek'wat shash keewo b́its s'eentsdek't gumbats geddek't Iyesus b́úshetwok'o t'intsbk'ri. ⁴⁹ K'oshwotsmó «Need'owe aab́ Eliyas waar b́n kashitwe wotiyal be'one!» boet. ⁵⁰ Iyesus aaniy een k'ááron kuhat b́ kasho b́ ími.

⁵¹ Manoor Ik'i meyitsi magarajiwo dambe dek't dash b́ borfetso gaad'at gitoko kayb́wts, datsonwere shek'e'b́wtsi, shúts s'aalwotswere kap'ebowtsi, ⁵² Dowwotswere bok'eshere k'irt teshts S'ayin ash aywots k'irotsé botuwi. ⁵³ Dowootse keshtnwere Iyesus k'irotsé b́ tuwiyakon S'ayn kitu Iyerusalemits bokindi, manokno ay ashuwotsats bobe'eyi. ⁵⁴ Balatsi naashonat b́nton beyirwotsn Iyesusi kotirowots dats giwonat manoke wotts jamman bobek'tsok'on aydek't shatt «Arikon han Ik'o naayiye b́ teshi!» boet. ⁵⁵ Wokoon wotdek't

man s'iliru ay máátswots manoke fa'ano botes, boowere Geliln tuut Iyesussh finefetst b́ shutsats bosha'efera botesi. ⁵⁶ Boyitsnowere megdelawiti eteetsu Mariyamna Yak'obnat Yosef ind mariymna Zebdiyos nanaúwots indna manoke fa'úwotsi.

Iyesusi dukeewo

(*Mar. 15:42-47; Luk'. 23:50-56; Yoh. 19:38-42*)

⁵⁷ Datso b́ iliyakono Yosefi eteets asho Ar-matiyas eteets kitutse gaalets ash iko manok b́weyi, b́were Iyesus danifwotsitska b́ tesh. ⁵⁸ Ashmanwere, P'ilat'os maantsan amt Iyesus duuno b́ k'oni, P'ilat'oswere duunman b́sh imetwok'o b́azazi. ⁵⁹ Manoor Yosef duunman orshdekt shemi s'aynon k'odb́k'r. ⁶⁰ B́ tookish shúts s'alotse k'ewdek't b́dozts doowi handrots duukb́k'r, shúts eeno kukulshdek't doowi fenge-shats is'k'rat kazb́iami. ⁶¹ Megdelawi dats ashu Mariyannat k'oshu Mariyamn, manoke doowi shinatse bobefere botesi.

⁶² K'andek'i aawoniyere yaatsok'o guur, kahni naashwotsnat feresawiyotsn ik wotdek' P'ilat'os maantsan amt hank'o boeti, ⁶³ «Doonzono! dari-ifmañ kashon befetst <Keez aawoniye okoon k'irotsé tuwitwe> b́iéttsó gawdek'rone. ⁶⁴ Mansh b́ danifuwots amr úmp'de ashuwotssh <Hamb k'irotsé tuure> boerawok'o doowman keez aawo b́ borfetso kotetwok'o azazowe, man wotob́k'azal ili b́dariytwo shintsoniyere ayide gonde b́ wotiti.» ⁶⁵ P'ilat'oswer «Hambe, kotet kes'fwots fa'ane, de'amr it dantsok'on kotiwere» b́iet.

66 Mansh amt shútsmanats matabon togk'rat doowman kes'fuwotsn bokoti.

28

Iyesus k'iroitse b̄ tuutsok'o

(Mar. 16:1-10; Luk'. 24:1-12; Yoh. 20:1-10)

¹ Sambato b̄ beshiyakon ik gawiyotsi shínts aawots Sanbata gudots guur goyoon Megdel dats ash wottsu Mariyamnat Mariyam k'oshun b̄ dowu man s'ilosh boami. ² Mann, gawerawo datso ayidek't shek'e b̄wutsi, melakiyo darotse oot'wat doowo bín is'eets shútso kukulshk'rat bí'abats be b̄dek'i. ³ Ik' melakiman shiitsonwere guumok'owa b̄goliri b̄teshi, b̄tahnwe shetsok'o nas'a b̄teshi. ⁴ Kotirwotsu melakiyo bo shattsotse k'ewat duunok'o wotbowtsi, ⁵ Melakiyonmó máátswotssh hank'o bíet, «Itiyere shatk'ayere, jitetso Iyesusi it geyrwok'o danfee, ⁶ Bíwere hanoke aaliye shin b̄ keewtsok'on k'azturee. Hanoke aaliye, b̄ duukewoko waar s'ilere. ⁷ Eshe kaari amr b̄danifwotssh <K'iroitse tuure! hamb, Gelil maantsan itiyere shino amree, manoke bín daatsitute!> err boosh keewwere, eshe itsh keewre.» ⁸ Maniyere hakon máátswots shatonat ayidek't een geneewoon doowokere kááron k'az boami, b̄danifwotssh keewosh bowos'i.

⁹ Iyesus weerindatse boon daatst «Jeenó itsh wotowe!» bíet. Boweré b̄ maantsan t'int b̄ tufo detsdek't bísh bosagadi. ¹⁰ Manoor Iyesus, «Shatk'ayere! amr Gelil maants boametuwok'o ti eshwotssh keewwere, taan bo bek'etuweree bíyokne» bíet.

11 Máátsmanotsu amoke bobefere kes'irwotsitse ik ikuwots kitots amf wotts jam keewman kahani naashwotssh bokeewi. 12 Kahni naashwtsnat eenashwotsn ko'eyat boshiyeyakon kes'fwotssh ay ambaro imt hank'o boeti, 13 «Noo k'eyoke nobeferee b danifwots t'úwon waat úmp'dek't bo ami err ash ashuwotssh keewwere. 14 Han dats k'eezirwo bshishetkawotiyal no keewman jango bish keewr itats gond keewo bwarawok'o woshitwone.» 15 Manoor kes'fwots ambaro k'a'údek't boosh keewetsok'o bok'ali, keewanu hambetsish b borfetso ayhudyotsoke bkeeweyiri.

Iyesus b danifwotssh b be'etsok'o

(Mar. 16:14-18; Luk'. 24:36-49; Yoh. 20:19-23; Wosh. 1:6-8; 1 K'or. 15:3-8)

16 B danif tatse ikwotswere Iyesus bo amish boosh bkitstso, Geliln fa'a guromadan boami. 17 Bin bobek'tsok'on bish bosagadi, ik ikuwotsu amanobok'azi, 18 Iyesusu bowok t'int hank'o biet, «Al jamo datsatsnowe daratsnowere taash imk'rere 19 Datsatsi ash jamok amr, nihon, naayonat shayiri S'ayno shutson boon gufr t danifwotsi woshweree. 20 Taa itn tiazazts jaman bok'alitwok'o boosh daniwere! eshe taa datsu besho bborfetso jam aawo itntoniye tfaooniyee.»

Handr Taara
The New Testament in the Borna Language of
Ethiopia (Handr Taara)

copyright © 2018 The Word for the World International

Language: Borni (Borna)

Contributor: The Word for the World Southern Africa

Handr Taara

The New Testament in Borna in Latin version

The Word for the World

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2023-04-08

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 8 Apr 2023

cb58eacd-0521-532d-8a14-a3dd0daa6412